

KOLONIALISM

INNEHÅLL:

Förord.....	4
<i>Karl Marx</i> Fragment om kolonialism, ursprunglig ackumulation och den nationella frågan.....	6
<i>Sven Lindqvist</i> Utropa varenda jävel (utdrag).....	22
<i>V.I. Lenin</i> Ursprungligt utkast till teser i den nationella och den koloniala frågan.....	46
<i>Ho Chi Minh</i> Rapport om de nationella och koloniala frågorna på KI:s V kongress	53
<i>Frantz Fanon</i> Jordens fördömda (utdrag).....	63
<i>José Carlos Mariategui</i> Antiimperialistisk synvinkel.....	84
<i>Stokey Carmichael & Charles V. Hamilton</i> Black Power (utdrag).....	92
<i>Kurdistans Arbetarparti</i> Partiprogram antaget på V kongressen (utdrag).....	107
<i>Ernesto "Che" Guevara</i> Kuba - Historiskt undantagsfall eller föregångare i kampen mot kolonialismen?.....	115

Förord

Texterna i detta kompendium belyser ur olika perspektiv vad vi har valt att sammanfatta med begreppet kolonialism . Det har sammanställts av oss i Arbetarbildning inför vår sommarcirkel 2013.

För att avgränsa och något snär begränsa ämnet har vi här valt att definiera begreppet kolonialism såsom de politiska och sociologiska förhållande som råder i och bland förtryckta nationer och folk, som betingats av koloniseringen, och de fortsatta koloniala förhållandena, samt - givetvis - kampen mot dessa förhållanden och den koloniserande makten. Inom detta brett definierade ämne återfinns således skeenden, situationer, begrepp och idéer i och runt sådant som ibland annars kan gå under namn som post-kolonialism, rasism, nationell befrielsekamp och nationella befrielseörelser, nationalchauvinism etc. etc. vilka alla naturligtvis hör ihop.

Detta kompendium handlar med andra ord inte om imperialism eller imperialismsteori - förstått som analysen av den ekonomiskt - militärt - politiska aspekten av ovanstående ämne. Ett ämne som på intet sätt är mindre angeläget.

Texterna i kompendiet presenterar en rad olika perspektiv och infallsvinklar vilka inte alltid ligger i linje med varandra. Detta är heller inte kompendiets mening. Meningen är snarare att ge ett bra diskussionsunderlag för att diskutera ämnet ur olika vinklar. Textsamling skall med andra med ord inte föra fram någon viss politisk linje eller nödvändigtvis

ses som politiska ställningsstagande utan tjäna just som diskussionsunderlag.

I arbetet med att sammanställa detta kompendium har vi översatt två texter som tidigare inte fanns tillgängliga på svenska. Dessa är: ”José Carlos Mariategui - Antiimperialistisk synvinkel” samt ”Kurdistan Arbetarparti - Partiprogram antaget på femte kongressen (utdrag)”. Övriga texter är hämtade ur såväl digitala som tryckta källor. Då utrymmet är begränsat har vi på många ställen kortat ner texterna ganska rejält, för djupare studier av de fullständiga texterna hänvisar vi läsaren till originaltexterna.

*Arbetarbildning
juni 2013*

Karl Marx

Fragment om kolonialism, ursprunglig ackumulation och den nationella frågan

Brev från Marx till S. Meyer och A. Vogt 9 april 1870 (Utdrag)

... I övermorgon (den 11 april) skall jag skicka Er allt jag har av handlingar rörande Internationalen. (I dag är det för sent att posta dem.) Jag skickar också litet mer material om kongressen i Basel.

Bland det material Ni får skickat till Er kommer Ni också att finna några av Generalrådets resolutioner av den 30 november angående den irländska amnestin (Ni känner redan till dessa av mig författade aktstycken). Sändningen innehåller också en irländsk pamflett om de fångna medlemmarna av Fenian-rörelsen.

Min avsikt var att komplettera detta med några resolutioner om nödvändigheten av att den nuvarande unionen (med andra ord: förslavandet av Irland) omvandlas till en på frihet och jämställdhet baserad federation med Storbritannien. Det faktum att jag inte haft möjlighet att närvara vid Generalrådets sammanträden har gjort att framställandet av dessa allmänna resolutioner tillsvidare måst uppskjutas. Ingen av Rådets övriga medlemmar har den kunskap om de irländska frågorna eller det anseende bland de engelska medlemmarna som krävs av den som skulle kunna ersätta mig här.

Jag har dock inte låtit tiden gå tillspillo utan vill nu be Er med särskild uppmärksamhet ta del av följande:

Efter att i många års tid ha studerat det irländska problemet har jag

kommit till den slutsatsen att det avgörande slaget mot de engelska härskande klasserna (en politisk handling som kommer att få en oerhörd betydelse för arbetarrörelsen i alla världens länder) inte kan utdelas på engelsk mark utan måste riktas mot dessa klassers ställning på Irland.

Den 1 januari 1870 utsände Generalrådet ett hemligt, av mig författat cirkulärbrev, skrivet på franska (för en önskvärd återverkan i England är detta språk lämpligare än det tyska). Skrivelsen behandlade sambandet mellan de irländska nationalisternas kamp och arbetarklassens frigörelse och hade därför en del att säga om vilken attityd Internationalen bör inta i Irlands-frågan.

Här kan jag endast i korthet redogöra för de viktigaste punkterna.

Irland fungerar som en högborg för den engelska jordägararistokratin. Exploaterandet av Irland är inte bara en av de viktigaste källorna till denna aristokratis materiella välstånd. Det utgör också den starkaste grundpelaren för dess moraliska maktställning - genom att bekräfta Englands herravälde över Irland. Därför tjänar Irland som ett av de främsta medlen för den engelska aristokratins sätt att hävda sin maktställning även i hemlandet England.

Om man i morgon kallade hem den engelska polisen och militären från Irland, skulle bondbefolkningen där omedelbart göra uppror. Störtas den engelska aristokratin från sin maktställning på Irland, följer som en oundviklig konsekvens att den också mister sitt herravälde över det engelska folket, och detta skulle i England skapa ett lämpligt utgångsläge för en arbetarrevolution. Att besegra den engelska jordägararistokratin är på Irland ett oändligt mycket lättare företag än i England, eftersom den sociala frågan bland irländarna hittills endast kommit till uttryck i landfrågan, som för den irländska folkmajoriteten är av så utomordentligt stor vikt - den gäller liv och död - samtidigt som den på ett oupplösligt sätt hänger samman med den nationella frågan - alldeles bortsett från att irländarna dessutom har ett mer eldfångt och revolutionärt lynne än engelsmännen.

Vad den engelska bourgeoisie anbelangar, har den först och främst samma intresse som aristokratin av att Irland förvandlas till ett enda stort betesområde, från vilket den engelska marknaden kan erhålla kött och ull till lägsta tänkbara priser. På samma sätt sammanfaller de båda gruppernas intressen när det gäller att genom vräkning och framtvingad emigration hålla den irländska befolkningen nere i ett så lågt antal att

engelskt kapital (arrendekapital) kan fungera där ”mot erforderlig säkerhet”. Man ser lika gärna bondbefolkningen bortsopad från Irland som från de engelska och de skotska jordbruksområdena. Man får inte heller glömma bort de jättesummor som årligen skickas från Irland till i London bosatta storgodsägare.

Men den engelska bourgeoisie har även andra - och vida viktigare, intressen av att Irlands ekonomi bevaras i sitt nuvarande skick.

På grund av sina hela tiden tilltagande koncentrationssträvanden inom jordbruket måste Irland regelbundet skicka sitt överskott av arbetskraft till den engelska marknaden, och därigenom kan lönerna hållas nere, samtidigt som den engelska arbetarklassen demoraliseras och tvingas att ytterligare sänka sina materiella anspråk.

Och viktigast av allt: varje handels- och industriort i England har nu en arbetarklass som uppdelats i två mot varandra fientliga läger: engelska proletärer och irländska proletärer. De flesta av de engelska arbetarna hatar sina irländska konkurrenter, som sänker levnadsstandarden för alla landets arbetare. De känner sig som medlemmar av den härskande nationen, och i sin attityd mot irländarna förvandlar de sig därigenom till eftersägande hejdukar åt aristokraterna och kapitalisterna, som sålunda stärker sin makt över hela arbetarklassen. Mot den irländske arbetaren mobiliseras religiösa, sociala och nationella fördomar. Attityden påminner rätt mycket om den vita underklassens hållning gentemot ”niggrerna” i USA:s sydstater. Irländarna ger igen med samma mynt. De ser i sina engelska kamrater de engelska förtryckarnas medbrottslingar och enfaldiga redskap.

Pressen, kyrkan, skämttidningarna, kort sagt alla de medel de härskande klasserna har till sitt förfogande, gör vad de kan för att hålla denna antagonism vid liv och se till att den ytterligare intensifieras. Den utgör helt enkelt förklaringen till att den engelska arbetarklassen - trots sin rätt långt hunna organisation - alltjämt står så maktlös. Här ligger hemligheten bakom kapitalisternas förmåga att bevara och stärka sin makt, och det är man inom kapitalistklassen mycket väl medveten om.

Det är emellertid inte nog med det. Detta elände sträcker sig också tvärs över världshavet. Antagonismen mellan irländare och engelsmän är den dolda bakgrunden till konflikten mellan Amerika och England. Den gör att de båda ländernas arbetarorganisationer aldrig på allvar kan samarbeta med varann - och att deras regeringar, närhelst de så finner

lämpligt, kan neutralisera inre konflikter genom att underblåsa denna nationella aggression, som i nödfall även kan förvandlas till ett öppet krig.

England, kapitalismens centralmakt, som hittills behärskat världsmarknaden, är i dagens läge det mest intressanta landet för de grupper som förbereder den proletära revolutionen; dessutom är det hittills det enda landet där de materiella förutsättningarna för en sådan revolution nått en tillräcklig mognadsgrad. Det Internationella Arbetarförbundets viktigaste uppgift är därför att påskynda en samhällsomvälvning i detta land, och det kan endast ske genom att man gör Irland självständigt.

Sålunda är det Internationalens plikt att i alla sammanhang ställa konflikten mellan England och Irland i förgrunden - och samtidigt öppna ställning för Irland. Och Centralrådet i London måste se som sin speciella uppgift att få de engelska arbetarna att inse att Irlands nationella frigörelse är den viktigaste förutsättningen för att de själva skall kunna uppnå en social frigörelse - att sluta upp på irländarnas sida blir således ingalunda någon sentimental hjälpaktion; det ligger lika mycket i engelsmännens eget intresse.

Detta är i korthet vad som framhölls i cirkulärbrevet, där jag samtidigt redogjorde för motiven bakom Centralrådets resolutioner apropå den irländska amnestin. Strax därefter sände jag ”Internationale” (organ för vår belgiska centralkommitté i Bryssel) en anonym artikel, där jag smädade Gladstone och i pepprade ordalag tog upp engelsmännens sätt att behandla fenianerna. I denna artikel klagade jag också över att de franska republikanerna (i ”Marseillaise” hade den bedrövlige olyckan Talandier skrivit en stollig uppsats om Irland) i sin nationella egoism sparade all sin vrede för inrikes bruk.

Det tog skruv. Min dotter Jenny skrev en artikelserie för den nämnda tidningen; artiklarna var signerade J. Williams (i sitt privata brev till redaktionen hade hon kallat sig Jenny Williams) och innehöll, bland mycket annat, ett återgivande av O'Donovan Rossas brev. Resultatet blev ett fruktansvärt rabalder.

Gladstone blev nu också tvungen att gå med på en parlamentarisk undersökning rörande behandlingen av de irländska fångarna - efter att i årtal cyniskt ha avvisat alla sådana förslag. Jenny återkommer nu regelbundet som den franska tidningens korrespondent i irländska frågor. (Detta bör självfallet förbli en hemlighet oss emellan.) Både regeringen

och pressen här är ursinniga över att Irlands-problemet nu tagits upp på allvar även i Frankrike, så att skurkstrecken mot Irland via Paris blir bevakade och uppenbarade för hela kontinenten.

Till råga på allt slog vi här två flugor i en smäll: vi har nämligen fått de irländska ledarna, journalisterna etc. i Dublin att ta kontakt med oss - någonting som inte ens Generalrådet lyckats uppnå tidigare!

I Amerika har Ni nu ett jättelikt arbetsfält att bearbeta enligt samma riktlinjer. Skapandet av en koalition mellan de tyska och de irländska arbetarna (där självfallet även de engelska och amerikanska arbetare som så önskade skulle få vara med) är i dagens läge något av det allra bästa Ni kunde försöka Er på. En sådan sak måste i så fall genomföras i Internationalens namn. Man måste klarlägga den irländska frågans sociala aspekter.

Nästa gång kan vi gå närmare in på de engelska arbetarnas ställning.

Med broderliga hälsningar

Karl Marx

Industrikapitalistens uppkomst (utdrag ur Kapitalets första band)

Industrikapitalisterna^[1010*] uppstod inte på samma gradvisa sätt som arrendatorerna. Många små skråmästare, ännu flera självständiga hantverksmästare och t.o.m. lönarbetare arbetade utan tvivel upp sig till småkapitalister för att så småningom utvecklas till egentliga kapitalister genom exploatering av ett successivt ökande antal lönarbetare och en motsvarande ackumulation av kapital. I den kapitalistiska produktionens begynnelsekedje gick det ofta till på samma sätt, som då de medeltida städerna först uppstod. Den gången avgjordes frågan om vilken av de förrymda livegna som skulle bli mästare och vem som skulle bli tjänare, väsentligen av vilken av dem som hade rymt först. Men denna methodsnigelgång motsvarade inte alls de krav, som ställdes på omsättningen på den nya världsmarknad, som de stora geografiska upptäckterna i slutet av 1400-talet skapade. Men medeltiden hade lämnat efter sig två olika former av kapital, som mognar under de mest olikartade ekonomiska samhällsförhållanden, och som före den kapitalistiska tidsåldern gällde som de enda kapitalformerna: ockerkapitalet och köpmanskapitalet.

”Nu för tiden”, säger en engelsk skriftställare, ”går all rikedom i sam-

hället först till kapitalisten ... han betalar godsägaren jordränta, arbetaren hans lön, erlägger skatter och utlagor, men han behåller största delen och i verkligheten en ständigt växande del av arbetets årliga produkt för egen del. Kapitalisten kan nu i första hand betraktas som ägare av hela den samhälleliga rikedom, trots att ingen lag har gett honom äganderätt till den ... Denna förändring har han genomfört genom att ta ränta på kapitalet ... och det verkar ganska egendomligt, att alla lagstiftare i Europa har sökt förhindra detta genom lagstiftning mot ocker ... Kapitalistens makt över alla rikedomar i landet medför en fullständig förändring av äganderättsförhållandena, men genom vilken lag eller lagstiftning genomfördes denna förändring?”^[1011*]

Författaren borde ha kunnat säga sig själv, att man inte gör revolutioner med hjälp av lagar.

Det penningkapital, som bildats genom ocker och handel, hindrades genom feodalbestämmelserna på landsbygden och skråväsendet i städerna att förvandlas till industrikapital.^[1012*] Dessa skrankor ramlade, när de feodala fölgena upplöstes och lantbefolkningen exproprierades och delvis bortjagades. Den nya manufakturen upprättades i exporthamnarna eller ute på landsbygden, utanför de gamla stadslagarnas och skråväsendets kontroll. I England uppstod därför en förbittrad kamp mellan corporate towns^[CCXVII*] och dessa nya industriella anläggningar.

Upptäckten av guld- och silverfyndigheter i Amerika, utrotningen och förslavandet av den infödda befolkningen, som levande begravdes i gruvorna, den begynnande erövringen och utplundringen av Ostindien, Afrikas förvandling till en jaktmark för handel med neger-slavar - allt detta kan betecknas som den kapitalistiska produktionsperiodens morgonrodnad. Dessa idylliska tilldragelser utgör en väsentlig del av den ursprungliga ackumulationen. De europeiska nationernas handelskrig med hela världen som slagfält följer omedelbart efter. Det börjar med Nederländernas lösgörande från Spanien, antar jättedimensioner i Englands antirevolutionskrig och pågår ännu i rövartåg, sådana som opiumkriget mot Kina o.s.v.

Den ursprungliga ackumulationens olika element fördelas nu, mer eller mindre i kronologisk ordning, på speciellt Spanien, Portugal, Holland, Frankrike och England. Mot slutet av 1600-talet sammanfattas alla dessa element för Englands vidkommande i kolonialsystem, statsskuldssystem, modernt skattesystem och protektionssystem. Dessa metoder stöder sig

delvis på det brutalaste våld, så t.ex. kolonialsystemet. Men alla använder statsmakten, samhällets organiserade och koncentrerade makt, för att på konstlad väg befördra övergången från feodalt till kapitalistiskt produktionsätt och för att förkorta övergångstiden. Våldet är födslohjälpen åt varje gammalt samhälle, som går havande med ett nytt. Våldet är självt en ekonomisk potens. Om det kristliga kolonialsystemet säger W. Howitt, som specialiserat sig på kristendomen:

”De s.k. kristna rasernas barbari och skamlösa grymheter i alla världsdelar och mot varje folk, som de har kunnat undertrycka, har ingen motsvarighet i någon tidsålder av världshistorien, hos någon ras, hur vild, ociviliserad och utan medkänsla och skam den än må vara.”[1013*]

Den holländska kolonialpolitikens historia - och Holland var 1600-talets kapitalistiska mönsternation - ”uppvisar en obeskrivlig bild av förräderi, mutor, lönnmord och nedrighet.”[1014*] Ingenting kan bättre karakterisera detta system än människojakten på Celebes för att skaffa slavar till Java. Man hade en personal, som fått speciell utbildning för denna hantering. Rövaren, tolken och försäljaren var huvudfigurerna i denna handel, och infödda furstar var huvudförsäljarna. Den bortrövade ungdomen förvarades i Celebes’ hemliga fångelser, tills de unga var mogna att sändas med slavskeppen. En officiell rapport säger:

”Staden Makassar t.ex. är full av hemliga fångelser, det ena ruskigare än det andra, fullproppade med eländiga offer för girighet och tyranni, fånglade i kedjor, med våld bortrövade från sina familjer.”

Holländarna mutade den portugisiska guvernören för att komma i besittning av staden Malacka. Han öppnade staden för dem 1641. De skyndade genast till hans bostad och lönnmördade honom för att slippa betala ut mutbeloppet, 21.875 p.st. Ödeläggelse och avfolkning följde överallt i deras fotspår. Banjoewangi, en provins på Java, hade år 1750 över 80.000 invånare, 1811 endast 8.000. Det är detta, som kallas le doux commerce![CCXVIII*] Det engelska ostindiska kompaniet [47] fick som bekant inte bara det politiska herraväldet i Ostindien utan också uteslutande monopol på handeln med te, liksom på handeln med Kina överhuvud, och på fraktfarten från och till Europa. Men kompaniets högre tjänstemän lade sig till med monopolet på kustfarten i Indien och mellan öarna, liksom också handeln i det inre av Indien. Monopol på salt, opium, betel och andra varor var outtömliga källor till rikedom. Tjänstemännen fastställde själva priserna på varorna och behandlade de

olyckliga hinduerna helt godtyckligt. Generalguvernören deltog i denna privathandel. Hans gunstlingar fick kontrakt på sådana villkor, att de lyckades klara vad alkemisterna hade misslyckats med: att göra guld av ingenting. Stora förmögenheter växte upp som svampar ur jorden, och den ursprungliga ackumulationen ägde rum, utan att en enda shilling satsades. Åtalet mot Warren Hastings vimlar av sådana exempel. Här ett fall. Ett opiumkontrakt tilldelas en viss Sullivan, just då han står i begrepp att å tjänstens vägnar resa till en trakt i Indien, långt från opiumdistrikten. Sullivan säljer sitt kontrakt till en viss Binn för 40.000 p.st., och denne säljer det samma dag för 60.000 p.st. Den slutlige köparen, som utnyttjar kontraktet, förklarar att han ändå tog ut en oerhörd vinst på affären. Enligt en lista som förelades parlamentet tog kompaniet och dess tjänstemän under åren 1757-1766 emot 6 milj. p.st. som ”gåvor” av indierna! Mellan 1769 och 1770 arrangerade engelsmännen en hungersnöd genom att köpa upp allt ris och vägra att sälja det utom till fabelaktiga priser.[1015*]

Behandlingen av de infödda var naturligtvis allra värst i de plantageområden, som endast arbetade för export, såsom Västindien, och i de rika och tätbefolkade länderna, såsom Mexico och Ostindien, som var helt prisgivna åt plundring. Men inte heller i de egentliga kolonierna förnekade sig den ursprungliga ackumulationens kristliga karaktär. Nya Englands puritaner, dessa fanatiska renlevnadsprotestanter, utfäste år 1703 genom beslut i sin assembly[CCXIX*] en belöning på 40 p.st. för varje indianskalp och varje infångat rödskinn. År 1720 höjdes belöningen till 100 p.st. pr skalp. År 1744, sedan staten Massachusetts hade förklarat en indianstam vara rebellisk, fastställdes följande taxor: Manliga skalper över 12 år 100 p.st., manliga fångar 105 p.st., fångna kvinnor och barn 55 p.st., skalper av kvinnor och barn 50 p.st.! Några årtionden senare tog kolonialsystemet hämnd på avkomman av de fromma pilgrimsfärderna, som under tiden hade blivit upproriska. De blev själva skalperade på engelsk anstiftan och mot engelsk betalning. Det brittiska parlamentet proklamerade, att blodhundar och indiantomahawker var ”medel, som Gud och naturen hade givit engelsmännen i handen” för att kväsa upproriska kolonister.

Kolonialsystemet stimulerade en drivhusmässig utveckling av handel och sjöfart. Monopolsällskapen (”die Gesellschaften Monopolia”, Luthers term) befrämjade kapitalkoncentration i väldig skala. Kolonierna

skaffade de uppblomstrande manufakturerna avsättningsmarknader, medan deras monopolställning bidrog till att öka ackumulationen. De skatter, som samlades utanför Europa genom direkt utplundring, slaveri och rånmord, flöt tillbaka till moderlandet och förvandlades där till kapital. Holland, som först gav kolonialsystemet dess fulla utveckling, hade redan 1648 nått höjdpunkten på sitt handelsvälde. Det ”behärskade nästan fullständigt den ostindiska handeln och samfärdseln mellan sydvästra och nordöstra Europa. Dess fiske, sjöfart och manufakturer överträffade alla andra länders, och republikens kapital var kanske större än hela det övriga Europas sammanlagt”. [173] Gülich, som skrivit detta, glömmer att tillägga: Hollands befolkning var redan 1648 mera exploaterad, mera utarmad och mera brutalt undertryckt än hela det övriga Europas sammanlagt.

I våra dagar för industriellt herravälde med sig handelsherravälde. Under den egentliga manufakturperioden var det däremot handelsherraväldet, som gav det industriella försprånget. Det var därför, som kolonialsystemet då spelade en så framträdande roll. Det var ”den främmande guden”, som satte sig på altaret bredvid Europas gamla gudar och en vacker dag vräkte undan alla de andra med buller och brak. Kolonialsystemet proklamerade profitjakten som mänsklighetens sista och enda väsentliga mål.

Det offentliga kreditsystemet, d.v.s. statsskulden, som först uppstod i Genua och Venedig redan under medeltiden, tog hela Europa i besittning under manufakturperioden. Kolonialsystemet med sin transoceaniska handel och sina handelskrig stimulerade i hög grad kreditsystemet. Det offentliga kreditväsendet fick sina första rötter i Holland. Statsskulden, d.v.s. försäljningen av staten, sätter sin särprägel på den kapitalistiska tidsåldern, oavsett om statsformen är despotisk, konstitutionell eller republikansk. Den enda del av den s.k. nationalförmögenheten, som de moderna folken verkligen har någon andel i, är - statsskulden.[1015a*] Konsekvensen därav måste bli den åsikten, att ett folk blir rikare, ju mera det sätter sig i skuld. Den offentliga krediten blir en kapitalets lärosats. Och i stället för synden mot den helige ande blir löftesbrott, när det gäller betalning av statsskulden, den synd som det inte finns någon förlåtelse för.

Den offentliga skulden blir en av de mäktigaste faktorerna i den ursprungliga ackumulationen. Om man svänger slaggrutan över de im-

produktiva pengarna, får de trollkraft, de förvandlas till kapital, utan att kapitalisten behöver utsätta sig för den möda och den risk, som är oskiljaktigt förbunden med industriella företag och t.o.m. med ockrarverksamhet. Statskreditorerna ger i verkligheten ingenting. De pengar de lånar ut till staten, förvandlas till statsobligationer, som lätt kan överföras till andra, och som gör alldeles samma tjänst som pengar. Statsskulden skapar en ny klass av sysslolösa räntetagare, den improviserar rikedom till fördel för de finansärer, som driver sitt spel mellan regeringen och nationen, liksom också en god del av varje statslån tjänstgör som ett kapital, nedfallet från himmelen, för skattearrendatorer, köpmän och fabrikanter. Men alldeles bortsett från allt detta har statsskulden utvecklat aktiebolagen, handeln med säljbara papper av alla slag, spekulationsväsendet, börsjobberiet - kort sagt: det moderna finansspelet och bankaristokratin.

Till en början var nationalbankerna endast stora privatbanker, uppfiffade med nationella namn, som ställde sig i regeringarnas tjänst och var i stånd att låna staten pengar på grund av de offentliga privilegier, som beviljades dem. Därför finns ingen mera tillförlitlig måttstock på statsskuldens ökning än den successiva kursstegringen på aktierna i dessa banker, vilkas moderna utveckling kan dateras, från grundandet av Englands bank (1694). Bank of England började med att låna staten pengar till 8 % ränta. Samtidigt fick den fullmakt av parlamentet att trycka penningsedlar till samma belopp, som därpå än en gång lånades ut till allmänheten. Med dessa sedlar hade den rätt att diskontera växlar, belåna varor och inköpa ädla metaller. Det dröjde inte länge, förrän de kreditpengar, som den själv hade framställt, blev det erkända mynt, vari Bank of England gav staten lån och för statens räkning betalade räntorna på den offentliga skulden. Inte nog med att den med ena handen tog tillbaka mera än hade gett med den andra; den hade till på köpet fått varje shilling, som den utbetalade, av nationen själv. Den blev så småningom den ofrånkomliga skattkammaren för landets ädla metaller och centrum för hela handelskrediten. Ungefär vid samma tid, då man i England slutade med att bränna häxor, började man i stället hänga sedelförfalskare. Den dåtida litteraturen, t.ex. Bolingbrokes skrifter, visar vilket intryck detta plötsligt uppdykande yngel av bankirer, rentierer, mäklare, spekulanter och börshajar gjorde på samtidens människor.[1015b*]

I samband med statsskulden uppkom ett internationellt kreditsys-

tem, som ofta dolde källorna till den ursprungliga ackumuleringen hos respektive nationer. Det skändliga venetianska rövarsystemet bildade det dolda underlaget för Hollands kapitalrikedom, genom att Holland lånade stora summor av Venedig under denna stads dekadansperiod. Ett motsvarande förhållande utvecklades senare mellan England och Holland. Redan i början av 1700-talet överflyglades Hollands manufaktur av Englands, och Holland förlorade sin ställning som dominerande handels- och industriland. Ett av landets huvudgeschäfte under åren 1701-1776 blev därför att låna ut väldiga kapital, speciellt till den övermäktige konkurrenten England. Samma förhållande råder nu mellan England och Förenta staterna. En stor del av det kapital, som idag uppträder i USA utan födelseattest, var igår i England kapitaliserat barnarbete.

Då de årliga amorteringarna och räntorna på statsskulden måste täckas av statsinkomster, ledde statsskulden med nödvändighet till uppkomsten av det moderna skattesystemet. Statslånen gör det möjligt för staten att finansiera extraordinära utgifter, utan att skattebetalarna omedelbart behöver känna av dem, men förr eller senare måste resultatet bli skattehöjningar. Å andra sidan tvingar de ständigt ökande skatterna regeringen att ta upp nya lån, varje gång den skall finansiera något större företag. Det moderna fiskaliska systemet, vars kärna är skatt på de nödvändiga livsmedlen[CCXX*] (alltså deras fördyring), bär därför i sig självt fröet till automatisk skattestegring. Tunga skattebördor är alltså ingen tillfällig episod utan snarare en princip. I Holland, där detta system först infördes, har den store patrioten De Witt hyllat det i sina grundsatser som den bästa metoden att göra lönarbetarna underdåniga, sparsamma, flitiga och - överbelastade med arbete. I detta sammanhang är vi emellertid mindre intresserade av de ödeläggande verkningar, som statsskulden har för lönarbetaren, än för den expropriation av bönderna och den lägre medelklassen, som statsskulden medför. Om den saken råder inga delade meningar ens bland de borgerliga ekonomerna. Statsskuldens expropriation verkningar skärpes ytterligare genom det tullsystem, som den oundvikligen leder till.

Protektionssystemet var ett konstgrepp för att fabricera fabrikanter, att expropriera oavhängiga arbetare, att kapitalisera samhällets produktions- och livsmedel och att med våld förkorta övergångstiden från den gammaldags till den moderna produktionsordningen. De europeiska staterna tävlade med varandra, när det gällde att resa tullmurar, och se-

dan tullsystemet väl hade trätt i profitens tjänst, användes det inte bara till att brandskatta landets egna invånare, indirekt genom skyddstullar, direkt genom exportpremier, utan också till att utrota alla industrier i de avhängiga provinserna. De irländska yllemanufakturerna t.ex. utrotades av engelsmännen. Efter Colberts föredöme blev processen ännu mera förenklad på den europeiska kontinenten. Det ursprungliga industrikapitalet flöt här delvis direkt ur statskassan.

”Varför”, utropar Mirabeau, ”skall man söka orsakerna till Sachsens industriella uppsving före sjuårskriget så långt borta? 180 miljoner i statsskuld!”[1016*]

Kolonialsystemet, statsskulden, skattetrycket, tullmurarna, handelskrigen o.s.v., dessa avläggare av den egentliga manufakturperioden, utvecklades våldsamt under storindustrins första tid. Storindustrins grundläggning firades med ett stort herodianskt barnaröv. Fabrikspersonalen rekryterades med tvång, på samma sätt som krigsflottans manskap. Sir F. M. Eden är fullständigt okänslig, när det gäller den grymma expropriation av lantbefolkningen från gård och grund, som hade pågått från slutet av 1400-talet och fram till hans egen tid i slutet av 1700-talet. Han accepterar denna process såsom nödvändig för den kapitalistiska jordbruksdriften och för ”att åstadkomma det riktiga förhållandet mellan åkerbruk och boskapsskötsel”. Ända visar han inte samma ekonomiska insikt i nödvändigheten av barnaröv och barnslaveri för manufakturens förvandling till fabriksdrift och åstadkommandet av det rätta förhållandet mellan kapital och arbetskraft. Han skriver:

”Det kan kanske vara mödan värt, att allmänheten bildar sig en mening om huruvida en industri, som för att drivas framgångsrikt måste plundra kojar och fattighus på barn, vilka får avlösa varandra i grupper, natten igenom pressas till arbete och berövas sin vila - en industri, som packar ihop folk av båda könen, i olika åldrar och med olika böjelser, på ett sådant sätt att exemplen måste leda till förfall och liderlighet - om en industri med sådana arbetsförhållanden verkligen kan öka summan av nationell och individuell lycka?”[1017*]

Fielden skriver:

”I grevskapet Derbyshire, Nottinghamshire och i synnerhet i Lancashire används de nyligen uppfunna maskinerna i stora fabriker, belägna invid strömmar, som ger vattenkraft. På dessa platser, långt från städerna, behövdes nu plötsligt tusentals arbetare. I synnerhet Lancashire, som

tidigare var relativt gles befolkad och ofruktbart, måste nu framförallt ha en större befolkning. Då det speciellt var små, flinka händer som behövdes, blev det snart vanligt att beställa lärlingar (!) från de kommunala arbetshusen i London, Birmingham och på andra platser. Många, många tusen av dessa små hjälplösa varelser, från 7 till 13 eller 14 år, transporterades alltså norrut. Det var vanligt, att mästaren ”(d.v.s. barnatjuven) ”skulle kläda och föda sina lärlingar och inlogera dem i ett lärlingshus nära fabriken. Förmän var anställda som arbetsledare, och deras största intresse var att pressa av barnen mesta möjliga arbete, ty förmännen avlönades i proportion till det arbete som presterades. Grymhet blev den naturliga följderna ... I många fabriksdistrikt, i synnerhet Lancashire, förövades den mest håresande tortyr på dessa oskyldiga varelser, som utan vänner och beskyddare var helt överlämnade åt fabriks-herrarnas godtycke. De hetsades till döds genom ett omåttligt arbete ... de piskades, hopkedjades och marterades med raffinerad grymhet, och de fick svälta, tills de liknade skelett, medan piskan tvingade dem till arbete ... Ja, i några fall drevs de t.o.m. till självmord! ... De natursköna och romantiska dalarna i Derbyshire, Nottinghamshire och Lancashire blev hemska skådeplatser för tortyr - ofta av mord! - som aldrig kom till offentlighetens kännedom. Fabrikanternas profiler var enorma, men det ökade endast deras glupande vargahunger. De införde nattarbete, d.v.s. sedan de hade slitit ut en grupp barn i dagskift, satte de in en ny grupp i nattskift. Dagskiftet fick använda de bäddar, som nattskiftet just hade lämnat, och tvärtom. Det har blivit ett talesätt i Lancashire, att bäddarna aldrig blev kalla.”[1018*]

Med den kapitalistiska produktionens utveckling under manufakturperioden förlorade den allmänna opinionen i Europa den sista resten av skamkänsla och anständighet. Varje nation skröt cyniskt med varje skändlighet, som utgjorde ett medel för kapitalackumulation. Man kan t.ex. läsa den troskyldige A. Andersons naiva handelshistoria. Han framställer det som en triumf för engelsk statsmannavisdom, att England i Asiento-traktaten [174] med Spanien i freden i Utrecht tilltvingade sig rätten att driva slavhandel mellan Afrika och Sydamerika, medan engelsmännen tidigare endast hade rätt att driva denna handel på engelska Västindien. England fick rätt att intill år 1743 förse spanska Sydamerika med 4.800 negrer om året. Denna handel tjänade samtidigt som kamouflage för den brittiska smugglingen. Liverpool blev en världsstad genom

slavhandeln, som var dess metod för ursprunglig ackumulation. Och ännu idag är samhällets stöttepinor i Liverpool också de viktigaste stöttepinorna för slavhandeln. Eller som dr Aikin säger i den citerade skriften av 1795: ”Slavhandeln stegrade den kommersiella företagsamheten till lidelse, utbildade ypperliga sjömän och inbringade enorma pengar.” Liverpool befraktade 15 slavskepp år 1730, 53 st 1751, 74 st 1760, 96 st 1770 och 132 st 1792.

Samtidigt som bomullsindustrin införde barnslaveri i England, tog den också initiativet till att de tidigare patriarkaliska slavförhållandena i USA förvandlades till ett kommersiellt exploateringsystem. Överhuvud behövde det dolda slaveriet bland Europas lönarbetare som grundval det öppna slaveriet i Amerika.[1019*]

Tantae molis erat! [CCXXI*][175] Se, vad det har kostat att genomföra den kapitalistiska produktionens ”eviga naturlagar”, att fullborda skilsmässan mellan arbetaren och arbetsbetingelserna, att å ena sidan förvandla de samhällsliga produktions- och livsmedlen till kapital, å andra sidan förvandla folkmassan till lönarbetare, till en fri ”arbetande armé”, detta den moderna historiens konststycke.[1020*] Om penningen, som Augier säger, kommer till världen ”med blodfläckar på ena kinden”, [1021*] så kommer kapitalet till världen, blod- och smutsdrypande ur alla porer från topp till tå.[1022*]

Noter

[1010*] ”Industriell” användes här i motsats till ”agrikulturell”. Som samhällsklass är arrendatorn en industriell kapitalist lika väl som fabrikanter.

[1011*] ”The Natural and Artificial Rights of Property Contrasted”, London 1832, s. 98, 99. Förf. till den anonyma skriften är Th. Hodgskin.

[1012*] Så sent som år 1794 sände de små tygproducenterna i Leeds en deputation till parlamentet med begäran om en lag, som skulle förbjuda varje köpman att bli fabrikant. (Dr Aikin: ”Description of the Country from thirty to forty miles round Manchester”, London 1795.)

[1013*] William Howitt: ”Colonization and Christianity. A Popular History of the Treatment of the Natives by the Europeans in all their Colonies”, London 1838, s. 9. Angående slaverna finns en god framställning hos Charles Comte: ”Traité de la Législation”, 3:e ed. Bruxelles 1837. Man måste studera detta ämne i detalj för att komma underfund med vad bourgeoisin gör med både sig själv och arbetaren, där den obehindrat kan omskapa världen efter sitt huvud.

[1014*] Thomas Stamford Raffles, tidigare guvernör på Java: ”Java and its Dependencies”, London 1817.

[1015*] År 1866 dog enbart i provinsen Orissa mer än en miljon hinduer svältöden. Inte desto mindre sökte man berika den indiska statskassan genom att sälja livsmedel åt de hungrande till höga priser.

[1015a*] William Cobbett anmärker, att i England alla offentliga inrättningar betecknas som "kungliga", medan man i gengäld talar om "statsskulden" (national debt). [En osökt parallell: är det någon, som någonsin hört talas om den "kungliga skulden" i Sverige? - IB.]

[1015b*] "Om tatarerna idag översvämmade Europa, skulle det bli mycket svårt att göra begripligt för dem, vad en finansman hos oss egentligen är för en figur." (Montesquieu: "Esprit des lois", ed. Londres 1769, vol. IV, s. 33.)

[1016*] Mirabeau: "De la Monarchie Prussienne", vol. VI, s. 101.

[1017*] Eden: "The State and the Poor", bd II, kap. 1, s. 421.

[1018*] John Fielden: "The Curse of the Factory System", London 1836, s. 5, 6. Beträffande fabriksväsendets ursprungliga ruskigheter jfr dr Aikin: "Description of the Country from thirty to forty miles round Manchester", London 1795, s. 219, och Gisborne: "Enquiry into the duties of men", 1795, vol. II. - Då ångmaskinen flyttade bort fabriker från vattenfallen på landsbygden och placerade dem inne i städerna, fann profitjägaren barnmaterialet tillgängligt, utan att han behövde tillgripa slavtillförsel från arbetshusen. När Sir Robert Peel d.ä. framlade sitt lagförslag till skydd för barnen, 1815, förklarade Francis Horner (myntkommissionens ledande man och intim vän till Ricardo) i underhuset: "Det är allmänt bekant, att i konkursboet efter en fabrikant ett band - om man kan använda ett sådant uttryck - av fabriksbarn offentligt annonserades och såldes på auktion som en del av egendomen. För två år sedan (1813) kom ett avskyvärt fall inför Högsta domstolen. Det handlade om ett antal barn, som en kommun i London hade lämnat ut till en fabrikant, som i sin tur överlät dem till en annan. När de slutligen upptäcktes, befann de sig i ett fullständigt uthungrat tillstånd (absolute famine). Ett annat fall, ännu mer avskyvärt, kom till min kännedom genom en ledamot av den parlamentariska undersökningskommissionen: För några få år sedan slöt en Londonkommun ett avtal med en fabrikant, varvid det bestämdes, att fabrikanten på varje 20-tal friska barn skulle ha en idiot med på köpet."

[1019*] År 1790 gick det i brittiska Västindien 10 slavar på en fri, i franska Västindien 14 på 1, i holländska 23 på 1. (Henry Broughan: "An Inquiry into the Colonial Policy of the European Powers", Edinburgh 1803, vol. II, s. 74.)

[1020*] Uttrycket "arbetande fattiga" (labouring poor) återfinnes i de engelska lagarna från den tid, då lönarbetarna blev så många, att de uppmärksammades. "Arbetande fattiga" användes å ena sidan i motsats till "sysslösa fattiga" (idle poor) tiggare o.s.v., å andra sidan i motsats till de arbetare, som ännu inte är plockade höns utan fortfarande äger sina arbetsmedel. Från lagstiftningen övertogs uttrycket "arbetande fattiga" av den politiska ekonomin, från Culpeper, J. Child etc. till A. Smith och Eden. Från denna utgångspunkt kan man bedöma tilltron till "the execrable political cantmonger" (den förbannade politiske pratmakaren) Edmund Burke, som förklarar termen "arbetande fattiga" vara en "execrable political cant" (en förbannad politisk fras). Denne sykofant, som var i den engelska överklassens sold men spelade romantiker vis-à-vis den franska revolutionen, liksom han spelade liberal och anhängare till de amerikanska kolonierna vid deras uppror mot den engelska överklassen, var alltigenom en ordinär borgarbracka:

"Handelns lagar är naturlagar och alltså Guds lagar." (E. Burke: "Thoughts and Details on Scarcity", ed. London 1800, s. 31, 32.) Inte underligt, att han, själv trogen mot Gud och naturens lagar, alltid sålt sig själv till den högstbjudande. Man finner i Reverend Tuckers skrifter (Tucker var tory och präst men i övrigt en hederlig människa och duktig ekonom) en mycket god karakteristik av Burke under hans liberala period. Med den lumpna karaktärslöshet, som härskar nuförtiden och i krypande underdånighet tror på "handelns lagar", är det en plikt att uttröttligt brännmärka dessa Burke-typer, som bara skiljer sig från sina efterapare på en punkt - talangen.

[1021*] Marie Augier: "Du Crédit Public", [Paris 1842, s. 265.]

[1022*] "Kapital", säger "Quarterly Reviewer", "flyr tumult och strid och är av en ängslig natur. Detta är sant men inte hela sanningen. Kapitalet avskyr frånvaron av profit eller mycket liten profit, alldeles som naturen avskyr tomrum. Med tillräcklig profit blir kapitalet djärvt: 10 % säkrade, och det kan användas överallt. 20 %, och det blir livaktigt. 50 %, positivt våghalsigt. För 100 % trampar det alla mänskliga lagar under fötterna. 300 %, och det tvekar inte för någon förbrytelse och riskerar t.o.m. galgen. Om tumult och strid ger profit, så främjar det bäggedera. Bevis: smugglingen och slavhandeln." (T. J. Dunning: "Trade-Unions and Strikes", London 1860, s. 36.)

[CCXVII*] "förenade städer, städer i samförstånd"

[CCXVIII*] "smidig handel"

[CCXIX*] lagstiftande församling

[CCXX*] Märk, att det den gången inte var fråga om någon omsättningskatt i modern mening. - IB.

[CCXXI*] "Så mycket besvär behövdes!"

Sven Lindqvist

Utrota varenda jävel (utdrag)

1992

Guancherna var ett högtstående, berbertalande stenåldersfolk, det första folk som förintades av den europeiska expansionen. De var av afrikansk härkomst men bodde sedan länge på ”de lyckliga öarna”, nuvarande Kanarieöarna, och hade förlorat kontakten med fastlandet. Man har uppskattat deras antal till omkring 80000 — innan européerna anlände.

1478 sände Ferdinand och Isabella en militär expedition med kanoner och hästar till Gran Canaria. Slätterna intogs snabbt av spanjorerna men i bergen fortsatte guancherna ett hårdnackat gerillakrig. 1483 kapitulerade slutligen 600 krigare och 1.500 kvinnor, barn och gamla — allt som återstod av den en gång talrika befolkningen.

La Palma gav upp 1494. Teneriffa höll ut till 1496. Slutligen tecknade en ensam infödingskvinna åt spanjorerna att komma närmare. ”Det fanns ingen kvar att strida med, ingen att frukta — alla var döda”.

Hennes ord blev legend. Den levde fortfarande 400 år senare, när Cunninghame Graham skrev ”Higginson’s dream”.

Varken hästar eller kanoner bestämde krigets utgång. Bakterierna segrade. De infödda kallade den okända sjukdomen ”modorra”. Av Teneriffas 15 000 invånare överlevde endast en handfull.

Skogen avverkades, flora och fauna europeiserades, guancherna förlorade sin jord och därmed sin försörjning. Modorran återvände flera gånger, dysenteri, lunginflammation och veneriska sjukdomar härjade.

De som överlevde sjukdomarna dog istället av själva underkastelsen — förlusten av släktingar, vänner, språk och livsstil. När Girolamo Benzoni besökte La Palma 1541 fanns det en enda guanch kvar, 81 år gam-

mal, alltid berusad. Guancherna hade gått under,

Denna skärgård i östra Atlanten var den europeiska imperialismens lekskola. Nybörjarna lärde sig där att europeiska människor, växter och djur klarar sig bra även i områden där de inte finns av naturen.

De lärde sig att även om den infödda befolkningen är överlägsen i antal och bjuder förbittrat motstånd så blir den besegrad, ja rentav utrotad — utan att någon riktigt vet hur det går till.

När européerna begav sig österut som korsriddare på 1100- och 1200-talet mötte de folk som var dem överlägsna i kultur, diplomatisk slughet, teknisk kunskap och inte minst i erfarenhet av epidemier. Tusentals korsriddare dog redan av sin bakteriekulturs underlägsenhet.

När européerna begav sig västerut på 1400-talet var de själva bärare av de överlägsna bakterierna. Folken dog ut överallt där européerna drog fram.

1492 kom Columbus till Amerika. Omfattningen av den s k ”demografiska katastrof” som sedan följde har uppskattats olika av olika forskare. Säkert är att den är utan motstycke i världshistorien.

Enligt en numera vanlig uppfattning fanns det vid Columbus ankomst ungefär lika många människor i Amerika som i Europa — mer än 70 miljoner. Under följande tre hundra åren ökade världsbefolkningen med 250 procent. Europa ökade snabbast med mellan 400 och 500 procent. Den amerikanska ursprungsbefolkningen däremot minskade med 90-95 procent.

Snabbast och grundligast var den demografiska katastrofen i de tätbefolkade delar av Latinamerika som först fick kontakt med européerna: de västindiska öarna, Mexiko, Centralamerika och Anderna. Bara i Mexiko kan det ha funnits 25 miljoner människor vid européernas ankomst 1519. Femti år senare hade antalet sjunkit till 2,7 miljoner. Ytterligare 50 år senare fanns det 1,5 miljoner indianer kvar. Mer än 90 procent av den ursprungliga befolkningen hade utplånats på hundra år.

Det stora flertalet av dessa människor dog inte i strid. De dog helt fredligt av sjukdom, svält och omänskliga arbetsförhållanden. Indianernas sociala organisation hade slagits sönder av de vita erövrarna och i det nya samhället var ännu bara en bråkdel av dem användbara. Som arbetskraft för de vita var indianerna av låg kvalitet. Och det fanns mycket fler indianer än det lilla fåtalet vita kunde exploatera med existerande metoder.

Den direkta dödsorsaken var oftast sjukdom men den bakomliggande orsaken var att indianerna var alltför talrika för att ha något ekonomiskt värde inom ramen för erövrarnas samhälle.

Var det försvarligt att fortsätta en erövring med så katastrofala följder? Den frågan blev det stora diskussionsämnet bland 1500-talets spanska intellektuella, Det gick så långt att Karl V den 16 april 1550 förbjöd ytterligare erövringar i avvaktan på en debatt om deras berättigande — ”en åtgärd utan motstycke i den västerländska expansionens hävder”, skriver Magnus Mörner.

Debatten hölls i Valladolid i augusti 1550 inför en domstol av höga jurister, som inte kunde enas om något domslut.

Och vad hade det tjänat till? Inget domslut i världen hade förmått de spanska erövrarna att utföra vad de ansåg vara indianarbete. Inget domslut hade hindrat dem från att behandla indianerna som underlägsna varelser, som med våld skulle tvingas att underkasta sig sina naturliga herrar. Att indianerna av okänd orsak dog på kuppen var beklagligt men tydligen ofrånkomligt.

Adam Smith formulerade den lag som reglerar tillgången på arbetskraft:

”Efterfrågan på människor, liksom på alla andra varor, reglerar produktionen av människor; ökar den när den går för långsamt och minskar den när den går för fort”.

Denna lag gäller förstås även indianer. De fortsatte att dö tills det började uppstå brist på indiansk arbetskraft i Latinamerika. Då blev den värdefull. En rad olika sociala former uppstod för att ta tillvara de återstående indianerna, binda dem till ekonomiska enheter där de behövdes och rationellt utnyttja deras arbetskraft. Under 1600-talet började den indianska befolkningskurvan sakta stiga uppåt.

Vid mitten av 1800-talet nåddes Latinamerika av den ekonomiska och tekniska förnyelse som utgick från Västeuropa. Den innebar ökad efterfrågan på råvaror och livsmedel från Latinamerika. Befolkningen ökade snabbare än förut och den tillgängliga arbetskraften exploaterades hårdare.

Befolkningen fortsätter att öka i snabb takt. Samtidigt har den tekniskt-ekonomiska förnyelse i Europa som för en tid skapade ökat behov av arbetskraft i Sydamerika, under senare decennier tvärtom tenderat att minska efterfrågan på arbetskraft. Det kan inte råda något tvivel om att

denna tendens fortsätter — den måste fortsätta om de sydamerikanska ekonomierna skall utvecklas inom ramen för det ekonomiska system, som idag är det enda existerande.

Industrin följer med i automatiseringen för att bli konkurrenskraftig på internationella marknader. Storgodsens mekaniseras eller övergår till extensiv boskapsskötsel. En växande andel av den snabbt växande befolkningen blir olämplig eller överflödigt från arbetsgivarsynpunkt.

Gäller inte Adam Smiths lag även i dag? Kommer ett samhälle som inte kan hävda rätten till arbete i längden att kunna hävda rätten till liv?

För mig verkar det tydligt att några av de avgörande betingelserna för 1500-talets demografiska katastrof nu åter föreligger i Sydamerika, liksom på flera andra håll i världen.

Ännu har inte de hungriga och desperata miljardernas tryck blivit så starkt, att världens mäktiga ser Kurtz' lösning som den enda humana, den enda möjliga, den i grunden självklara. Men den dagen är inte långt borta. Jag ser den komma. Därför studerar jag historien.

[...]

Cirka 5 miljoner av den amerikanska befolkningen bodde i det nuvarande USA. I början av 1800-talet återstod fortfarande en halv miljon. Vid tiden för Wounded Knee 1891 — den sista stora indianmassakern i USA — nådde befolkningsantalet botten: en kvarts miljon eller 5 procent av det ursprungliga antalet indianer.

Att indianerna dog ut i de spanska besittningarna förklarades i den anglosaxiska världen med spanjorernas välkända grymhet och blodtörst. När samma fenomen uppträdde som följd av den anglosaxiska bosättningen i Nordamerika, krävdes andra förklaringar. Först trodde man på gudomligt ingripande.

”Där engelsmännen kommer för att bosätta sig, där röjer en Gudomlig hand väg för dem genom att bortföra eller skörda indianerna, antingen genom inbördeskrig mellan stammarna eller genom någon dödlig sjukdom”, skrev Daniel Denton 1670.

Under 1800-talet ersattes de religiösa förklaringarna av biologiska. De utrotade folken var färgade, de utrotade vita. Det föreföll självklart att någon raslig naturlag var i arbete och att utrotningen av icke-europeer var ett led i världens naturliga utveckling.

Att infödingarna dog bevisade att de tillhörde en lägre ras. Låt dem dö så som framstegets lagar befäller! sa somliga. Andra tyckte att de av

humanitära skäl borde skyddas genom att man flyttade dem till någon avlägsen plats — och sedan, som av en ren tillfällighet, kunde överta deras goda åkermark och bruka den för egen räkning.

Så undanträngdes, utrotades eller förflyttades från och med 1830-talet en rad stammar och folkslag Nordamerika, Sydamerika, Afrika och Australien. När Darwin skrev att vissa människoraser är dömda att bli utrotade, byggde han sin förutsägelse på allmänt kända historiska händelser.

Ibland hade han själv varit åsyna vittne.

I de efterblivna sydvästra delarna av Sydamerika var den europeiska erövringen ännu inte fullbordad, när Darwin anlände i augusti 1832. Den argentinska regeringen hade just beslutat utrota de indianer, som fortfarande behärskade Pampas.

Uppdraget anförtroddes åt general Rosas. Darwin träffade honom och hans trupper vid Coloradofloden och tyckte att en mera avskrämd banditarmé aldrig hade skådats.

I Bahia Blanca såg han en annan truppstyrka, asberusad och nedsmetad med blod, smuts och spyor. Han intervjuade en spansk befälhavare som berättade hur man från tillfångatagna indianer pressade fram upplysningar om var deras anförvanter befann sig.

Nyligen hade han och hans soldater på så sätt hittat 110 indianer som alla blivit tillfångatagna eller dödade, ”ty soldaterna sablar ned varenda en”.

”Indianerna är nu så skräckslagna att de inte bjuder samlat motstånd utan flyr var och en för sig, lämnande kvinnor och barn efter sig; men som vilda djur slåss de när de blir upphunna, mot vilken övermakt som helst, till sista andetag. En döende indian satte tänderna i sin motståndares tumme och släppte inte taget ens när han fick ögonen utklämda.”

”En mörk bild; men ännu mer chockerande är det faktum, som ingen förnekar, att alla kvinnor som verkar äldre än 20 år blir kallblodigt mördade. När jag utropade att detta verkade rätt omänskligt, svarade han: — Vad skall vi ta oss till med dem, så som dom förökar sig!”

”Alla här är övertygade om att detta är ett rättfärdigt krig, eftersom det förs mot barbarer. Vem skulle unna tro att i vår tid sådana illdåd kan begås i ett kristet, civiliserat land.”

”General Rosas plan är att döda alla kringströvande indianer och att fösa samman de övriga på ett ställe där man till sommaren kan gå sam-

man med chilena och angripa dem. Operationen skall upprepas tre på varandra följande år.”

Ännu 1871 när Darwin utgav Människans härstamning pågick indianjakten för fullt i Argentina. Den finansierades med obligationslån. När marken gjorts indianfri, delades den ut till långivarna. Varje obligation gav rätt till 2500 hektar.

Darwin upprördes över brutaliteten i den argentinska människojakten. Hans läromästare, Charles Lyell, hjälpte honom att placera in vad han sett i ett större sammanhang. Människan var en del av naturen och i naturen är även förintelsen naturlig.

Vi människor, skriver Lyell i sin Principles of Geology (kapitlet ”Extirpation of species by man”) har ingen anledning att ha dåligt samvete för att vår framfart utrotar djur och växter.

Till vårt försvar kan vi anföra att när vi erövrar jorden och med våld försvarar våra besittningar, gör vi bara som alla andra arter i naturen. Varje art som spritt sig över ett stort område har på liknande sätt minskat eller helt och hållet utrotat andra arter och måste försvara sig genom kamp mot inkräktande växter och djur.

Om ”även de minsta och obetydligaste arter i naturen var och en har förintat tusentals andra” — varför skulle då inte vi, skapelsens herrar, göra det?

Den blide Lyell ville lika lite som den blide Darwin indianerna något ont. Men den rättighet att utrota andra arter som Lyell så obetänksamt tillerkände människan, hade redan länge använts även för att utrota människor. I praktiken innebar den: ”utrota varenda jävel”.

Tasmanerna var det mest kända av de utrotade folken och fick ofta stå som symbol för dem alla.

Tasmanien är en ö av samma storlek som Irland och ligger sydost om den australiska kontinenten. De första kolonisterna — 24 straffångar, 8 soldater och ett dussin frivilliga, varav 6 kvinnor — anlände 1803. Året därpå inträffade den första massakern på infödingar, den sk ”Risdon massacre”. Det var fritt fram för ”bushrangers”, förrymda straffångar, att jaga kängurur och infödingar. Man tog deras kvinnor, man gav deras kroppar till hundarna eller grillade dem levande.

En man vid namn Carrots blev känd för att han efter mordet på en tasmanier tvingade dennes hustru att bära med sig sin döde mans huvud i ett band om halsen. De infödda behövde inte behandlas som männi-

skor, de var "brutes" eller "brute beasts".

På 1820-talet ökade den vita invandringen och därmed trycket på de inföddas försörjning.

Eftersom de svalt började de stjäla från de vita, som satte ut fällor för dem och sköt dem från trädtopparna. Tasmanierna svarade med överfall på ensliga nybyggare. Deras ledare fångades och avrättades för mord 1825.

Van Diemens Land Company utrotade kängurur och planterade in får på en halv miljon tunnland. Den vita befolkningen fördubblades vart femte år. Lokalpressen krävde allt högljuddare att regeringen skulle "förflytta" infödingarna. Om inte, skulle de bli "hunted down like wild beasts and destroyed".

Det var vad som hände. 1827 rapporterade Times att 60 tasmanier dödats som hämnd för mordet på en nybyggare; vid ett annat tillfälle fick 70 tasmanier sätta livet till. Våldet trappades upp tills man drog också kvinnor och barn ur deras hålor, "dashing out their brains".

1829 beslöt regeringen att koncentrera infödingarna till ett område på den ofruktbara västra kusten. Straffångar skickades ut på jakt och fick fem pund för varje inföding de förde med sig till uppsamlingslägret. Det anses att nio tasmanier dog för var och en som anlände levande. "Det svarta kriget" gick vidare.

1830 mobiliserades 5 000 soldater till skallgång för att driva samman de infödda på en liten udde i sydöst. Det kostade 30000 pund. Kedjan gick med 45 meters lucka i några veckor tvärs över hela ön. När den var framme hade inte en enda inföding fångats. Det fanns, visade det sig senare, bara 300 kvar.

En metodistisk murare vid namn G A Robinson ville rädda dem. Han gick obehövligt ut i bushen, var nära att bli dödad, men räddades av en infödingsskvinna vid namn Truganina. Tillsammans med henne lyckades han övertyga 200 tasmanier att följa med till säkerheten på Flinder's island, där ingen skulle jaga dem.

Det var läget när Darwin besökte Tasmanien. "Jag fruktar", antecknade han i sin dagbok 5/2 1836, "att denna onda cirkel inleddes med de nidingsdåd som några av våra landsmän begick".

Robinson försökte civilisera sina skyddslingar genom att införa marknadsekonomi och kristendom på Flinder's island. Snart kunde han rapportera enastående framgångar. Tasmanierna hade börjat arbeta, de

hade köpt kläder och åt med kniv och gaffel. Naturliga orgier hade ersatts av andliga sånger. Kunskaperna i katekesen gick framåt med stormsteg. Det fanns bara en enda hake: de dog som flugor.

Efter ett halvår var hälften döda. När även denna hälft hade halverats lämnade de återstående 45 ön och flyttade in till en slum utanför huvudstaden, Hobart Town, där de snabbt alkoholiserades och gick under.

När Darwins Arternas ursprung kom 1859 fanns det bara nio tasmaniska kvinnor kvar, alla för gamla att föda barn. Den siste tasmaniska mannen, William Laney, dog 1869. Hans skalle blev stulen redan före begravningen, efteråt grävdes liket upp ur graven och plundrades på resten av skelettet.

Den sista tasmaniern blev Truganina, hon som räddat Robinsons liv. Hon dog 1876, några år efter Darwins Människans härkomst. Hennes skelett står på tasmaniska museet i Hobart.

1800-talets vetenskapsmän tolkade tasmaniernas öde i ljuset av Cuviers upptäckt, som nu blivit var mans egendom, Bland tusentals redan utdöda arter hade tasmaniernas överlevt tack vare sin geografiska isolering. De var "levande fossil", lämningar från en försvunnen förhistorisk tid, som inte klarat den plötsliga kontakten med tidskalans andra ända. Att de blev utrotade innebar bara att de återvände till den sedan länge döda världen, där de utvecklingsmässigt hörde hemma.

1800-talets vetenskapsmän tolkade tasmaniernas öde i ljuset av Darwins upptäckt. Den skapelsens stege som medeltiden hade trott på, den zoologiska hierarki som Cuvier så skarpt hade kritiserat, den rasernas hierarki som Petty, Tyson och White hade fabulerat hop — den blev hos Darwin ett historiskt skeende. De "lägre" formerna i hierarkin var de "högre" föreångare i tiden. Och inte nog med det. "Lägre" och "högre" hängde också ihop som orsak och verkan. Kampen mellan dem skapade allt "högre" former.

Vi europeiska människor var modifierade och förbättrade avkomlingar av tasmanierna. Därför var vi med det darwinistiska fadermordets logik, tvungna att utrota föräldraarten. Den omfattade alla de "vilda raserna" i hela världen. Alla var de dömda att dela tasmaniernas öde.

[...]

I början av 1800-talet levde 1700-talskritiken av imperialismen fortfarande kvar och för många var det självklart att ta ställning mot folk-mord.

I sin stora kolonialhistoria *European colonies in various parts of the world viewed in their social, moral and physical condition* (1834), skriver John Howison: "Civilisationens välsignelser har redan nästan berövat den amerikanska kontinenten dess urinvånare. Av samma skäl återstår inte en enda familj av de västindiska öarnas ursprungliga befolkning. Sydafrika kommer snart att vara i samma situation och Stilla havets öbor minskar snabbt i antal genom europeiska sjukdomar och fanatiska missionärers despoti.

Det är hög tid att denna förintelse upphör; och eftersom lång och sorglig erfarenhet visar att vi alltid misslyckas med att göra de barbarer vi besöker eller besegrar vare sig lyckligare, visare eller bättre, bör vi nu lämna dem ifred, rikta vårt uppfostrande nit mot oss själva och försöka att undertrycka...vår girighet, vår själviskhet och våra laster."

Det här var en inställning med rötter både i kristen tro och upplysningstidens jämlikhetsidéer.

Men under 1800-talets europeiska expansion växte en ny inställning fram. Man började betrakta folkmord som framstegets ofrånkomliga biprodukt.

För den store antropologen J C Prichard var det självklart att "de vilda raserna" inte kunde räddas. Man fick inrikta sig på var istället, sa han i sitt före drag "On the extinction of human races" (1838), att i vetenskapens intresse samla så mycket information som möjligt om deras fysiska och moraliska egenskaper.

Utrotningshotet motiverade en antropologisk forskning, som i gengäld gav utrotarna alibi genom att förklara utrotningen ofrånkomlig.

Samma år, 1838, föreläste Herman Merivale i Oxford om "Colonization and colonies". Han noterade där att Prichards teori, att "den vita rasen är ödesbestämd att utrota vilden", blir allt vanligare. Utrotningen skulle inte bara bero på krig och epidemier utan ha djupare och mera hemlighetsfulla orsaker: "blotta kontakten med européer är av okänd orsak dödlig för honom".

Merivale avvisar med skärpa denna teori. Det finns inga exempel på oförklarlig mortalitet. "Ödslandet med människoliv" är enormt, det vet vi. Men det har naturliga orsaker.

Den främsta är att "civilisationen" där ute i vildmarken representeras av "handelsmän, nybyggare, pirater förrymda straffångar", kort sagt av vita som kan sig till vad som helst utan att riskera kritik eller kontroll.

"Den europeiska expansionens historia i Amerika, Afrika och Australien uppvisar överallt samma allmänna drag — en snabb och omfattande förintelse av de infödda raserna genom okontrollerat våld av individer eller ibland av de koloniala myndigheterna, följt av regeringarnas senfärdiga försök att gottgöra de begångna brotten."

Till samma slutsats kom en brittisk parlamentarisk kommission som 1837 tillsattes för att undersöka orsakerna till de olyckor som drabbat tasmanerna och andra infödda folk. Kommissionen fann att européerna orättmätigt hade lagt under sig de inföddas territorium, decimerat deras antal och undergrävt deras levnadssätt. "Grövsta grymhet och orättvisa" var huvudorsaken till att de infödda dog ut.

Som en direkt följd av kommissionens arbete bildade 1838 The aborigines protection society i syfte att förhindra utrotningen av infödda folk. Denna kamporganisation mot folkmord arbetade under resten av 1800-talet i allt starkare motvind.

[...]

Fördomar mot främmande folkslag har alltid funnits. Men i mitten av 1800-talet gavs dessa fördomar organiserad form och skenvetenskaplig motivering.

I den anglosaxiska världen hette pionjären Robert Knox. Hans bok *The races of man. A fragment* (1850) visar rasismen i själva födelseögonblicket, just som den tar språnget från folklig fördom via medgiven okunnighet till "vetenskaplig" övertygelse.

Knox hade studerat jämförande anatomi för Cuvier i Paris. Cuviers stora bedrift var att bevisa att otaliga djurarter har upphört att existera. Men hur de dog ut eller varför — därom yttrar han sig inte, säger Knox.

Lika lite vet vi varför de mörka raserna går under. "Kände vi den lag som blev deras upphov skulle vi också känna lagen för deras utsläckande; men vi känner den inte. Allt är hypoteser, osäkerhet."

Vi vet bara att sedan historiens början har de mörka raserna varit de ljusares slavar. Vad beror det på? "Jag känner mig böjd att tro (I feel disposed to think) att det måste finnas en fysisk och följaktligen också psykisk underlägsenhet hos de mörka raserna i allmänhet".

Det beror kanske inte bara på brister i hjärnans storlek utan snarare på brister i dess kvalitet. "Hjärnan är, skulle jag tro, i allmänhet mörkare och de vita partierna mer fiberhaltiga; men jag talar här utifrån mycket begränsad erfarenhet".

Hur begränsad denna erfarenhet var framgår på ett annat ställe i boken, där Knox talar om att han bara har obducerat en enda färgad person. Hos detta lik påstår han sig ha funnit en tredjedel färre nerver i armar och ben än hos en vit man av motsvarande storlek. De båda rasernas själ, instinkt och förnuft måste då, det säger sig självt, påstå han, skilja sig i motsvarande grad.

Från total okunnighet kommer Knox via denna enda obduktion med ett jättekliv direkt till satser som:

”För mig är ras, eller med andra ord härstamning, allt: den märker mannen.”

”Rasen är allt: dikt, vetenskap, konst, kort sagt civilisation — allt beror på rasen.”

Det finns något nästan gripande i den barnsliga öppenhet med vilken Knox blottlägger bristen på empiriskt underlag för sina påståenden. Det sjätte kapitlet som handlar om de mörka raserna, fortsätter så här:

”När vi nu i korthet har betraktat några av de mörka rasernas fysiska egenskaper och visat att vi verkligheten vet mycket lite om dem, att vi saknar de fakta varpå en mänsklighetens fysiska historia skulle kunna byggas, så...”

Så vad?

Jo, på grundval av denna konstaterade avsaknad av fakta levererar Knox utan betänkan de mest kategoriska påståenden om de mörka rasernas underlägsenhet och ofrånkomliga förintelse.

Darwin talade om ”de vilda raserna”, utan att klart ange vilka han menade. Wallace och flera andra författare skrev ”de lägre” eller rentav ”de lägre och mera fördärvade raserna” — vilket lämnade läsaren i djup oklarhet.

Var det vad vi våra dagar kallar den fjärde världen de talade om? Eller var det hela den tredje? Eller ännu mera?

Många ansåg ju att alla raser var lägre och mera fördärvade än den vita; och bland de vita ”raserna” var alla lägre än den anglosaxiska. Hur stor del av mänskligheten var under sådana förhållanden dömd till utdöende?

Knox använder uttrycket ”de mörka raserna”. Vilka är de, närmare bestämt? Den frågan är inte lätt att besvara, säger Knox.

Är judarna en mörk ras? Zigenarna? Kineserna? Mörka är de förvisso i viss utsträckning; och det är också mongolerna, de amerikanska indi-

anerna och eskimåerna, invånarna i nästan hela Afrika, i Östern och i Australien. ”Vilket utrotningens slagfält (field of extermination) ligger inte framför saxerna och övriga europeiska raser!”

Förintelseviljan, ja förintelseglädjen lyser om formuleringarna när Knox från sin pulpet tar livet av det ena folkslaget efter det andra.

Han indigneras bara över en sak: hyckleri. Britterna har på Nya Zeeland just genomfört den fräckaste annekteringen i aggressionernas historia — ”för att beskydda de infödda”! Jo, jag tackar! säger Knox. Britter får de inte bli, när man tar, deras land ifrån dem -- de skall ”beskyddas”!

Saxerna beskyddar inte de mörka raserna, de bebländar sig inte med dem, de låter dem inte behålla ett enda tunnland jord i de ockuperade länderna; så är det åtminstone i det anglosaxiska Amerika.

”Mexikaners, peruaners och chilenaers öde är också ”beseglat. Rasens förintelse, säker förintelse — det förnekar man inte ens.”

Kan de mörka raserna civiliseras? Absolut inte, svarar Knox. Den saxiska rasen kommer aldrig att tolerera dem eller hålla fred med dem.

”Det hetaste krig som någonsin förts, de blodigaste slag Napoleon utkämpade går inte upp mot de krig som nu rasar mellan våra anförvanter i Amerika och de mörka raserna; det är ett utrotningsslag med dödsfall på varje fana och ingen pardon given; den ena eller den andra måste dö.”

Jag anklagar inte saxarna, fortsätter Knox; jag har inte ens rätt att kritisera dem. Människan handlar enligt sina djuriska impulser och när hon någon gång använder förnuftet är det för att mystifiera och dölja sina verkliga motiv.

Amerikanen var antagligen på väg mot utplåning redan när européerna först anlände. ”Alla dessa nationer kommer att möta samma öde; det följer av deras befolkningars natur och ingenting kan hejda det.”

Se på Sydafrika! Den saxiska framåtandan ledde där till massaker på infödingarna. ”Har vi gjort slut på hottentotter och bushman? Jag antar det; snart kommer de att framstå som kuriositeter; en finns redan uppstoppad i England, en annan i Paris om jag inte misstar mig...Kort sagt: de försvinner snabbt från jordens yta.”

Och kineser, mongoler, tatarer och allt vad de heter — hur kommer det att gå för dem? Tja, man vet ju hur det gick i Tasmanien, anglosaxaren svepte bort infödingarna från deras hemland. ”Han hade inga samvetsqual över det blixtnedslag som utsläckte en ras”.

Kineserna kan vänta sig detsamma, Kina tycks ju fullständigt stil-

lastående utan vare sig uppfinningar eller upptäckter. Den berömda kinesiska konsten måste tillhöra någon annan ras, som kineserna har lånat den från utan att riktigt begripa den.

Nej, kineserna har nog sett sina bästa dagar — genomlevt sin bestämda bana och tidsperiod, skyndande mot den slutstation där allt som återstår är kvarlevorna efter utdöda varelser, som — likt däggdjuren och fåglarna i Cuviers förgångna värld — för länge sedan har upphört att existera.

Vem var denne man som med sådan förtjusning vältrade sig i förintelsen av människor?

Han var skotte, hade tjänstgjort som militärläkare i Sydafrika och grundade en anatomiskola i Edinburgh. Darwin hörde som ung student hans kontroversiella föreläsningar.

Alla anatomer köpte på den tiden specimen från gravplundrare, men Knox blev misstänkt för att ha anlitat professionella mördare för att försäkra sig om lämpliga lik. Därmed var hans forskarbana slut.

Han såg sig själv som en ropandes röst i öknen. Han och endast han hade upptäckt en stor sanning, rasens sanning, som bara dumbommar och hycklare kunde förneka.

Arternas uppkomst betydde en vändpunkt för Knox' idéer. Darwin varken bekräftade eller förnekade dem, men utvecklingsläran var klart användbar för rasister.

Knox togs till nåder och blev strax före sin död medlem i Etnologiska sällskapet, där en ny grupp "rasmedvetna" antropologer nu angav tonen.

1863 bröt sig Knox' lärjungar ut och bildade Antropologiska sällskapet, som var mera utpräglat rasistiskt. Det första föredraget — "On the negro's place in nature" -- betonade negerns nära släktskap med apan.

När ett uppror av svarta bönder hänsynslöst slogs ned på Jamaica samlades sällskapet till ett offentligt möte. Kapten Gordon Pim framhöll i sitt tal att det var en filantropisk princip att döda infödingar — det fanns, sa han, barmhärtighet i en massaker, "mercy in a massacre".

Tiden hade börjat hinna i kapp Robert Knox.

Tidigare hade man sett ras som en av flera faktorer t.o.m. påverkar den mänskliga kulturen. Efter Darwin blev rasen i vida kretsar den helt utslagsgivande förklaringen. Rasismen accepterades och blev ett centralt inslag i brittisk imperieideologi.

[...]

Tyskarna hade i mitten av 1800-talet ännu inte utrotat något folk. De kunde därför se mera kritiskt på företeelsen än andra européer.

Den grundligaste undersökningen av de utrotningshotade människoarterna gjorde den store tyske antropologen Theodore Waitz i *Anthropologie der Naturvölker* (1859-62), som sammanfattar och analyserar uppgifter i forskningsresandes rapporter.

Hans lärjunge Georg Gerland specialstuderade utrotningsproblemet i *Über das Aussterben der Naturvölker* (1868).

Gerland går igenom och värderar alla tänkbara orsaker som nämnts i debatten: naturfolkens bristande omsorg om den egna kroppen och om barnen, tabun mot vissa livsmedel, personlighetsdrag som indolens, rigiditet och melankoli, sexuell lastbarhet och benägenhet att hemfalla åt berusningsmedel, avtagande fruktsamhet, aborter och barnamord, stamkrig, kannibalism och människooffer, talrika dödsstraff, ogästvänlig natur och slutligen inflytande från högre kulturer och de vitas behandling av de koloniserade folken.

Slutsatsen blir att de vitas sjukdomar ofta varit en avgörande utrotningsfaktor. Även friska vita kan vara smittsamma eftersom de bär på en "miasma", ett "sjukdomsdamm", vilket var tidens namn på vad vi skulle kalla bakterier och virus.

Miasman verkar kraftigare ju mera fjärran och fritt från detta damm ett folkslag tidigare har levat. Européerna har långsamt förvärvat en motståndskraft mot miasmer, som de i naturen levande folken saknar. Alltså dör de.

Men en ännu mer avgörande faktor är de vitas fientliga uppträdande, som utgör ett av de mörkaste kapitlen i mänsklighetens hela historia. Vad man kunde kalla det "kulturella våldet" är därvid ännu verksamare än det fysiska, menar, Gerland.

Naturfolkens levnadssätt är så helt anpassat till klimat och natur att plötsliga förändringar, hur oskyldiga och rentav nyttiga de än kan verka, blir ödesdigra. Genomgripande förändringar, som att privatisera mark som tidigare varit allmän egendom, rycker undan grunden för ett helt livssätt.

Européerna förintar av rovgirighet eller oförstånd grunden för allt vad de infödda tänkte, kände och trodde. När livet förlorat sin mening för dem, dör de ut.

Fysiskt våld är den tydligaste och påtagligaste utrotningsfaktorn. De

vitas blodtörst är desto mera skrämmande som den utövas av intellektuellt högt utvecklade människor. Man kan inte säga att våld tillgrips bara av enstaka personer som skulle kunna göras individuellt ansvariga — nej, ”grymheterna har tämligen likformigt utövats av hela befolkningar i kolonierna eller har i varje fall godkänts av dem; ja, än idag blir våldet inte alltid klandrat.”

Det är ingen naturlag att naturfolken måste dö ut. Fullständigt förintade har hittills bara några få folk blivit. Kroppslig eller andlig oförmågenhet till utveckling har vi ingenstans funnit bland dem, slutar Gerland. Om de inföddas naturliga rättigheter blir respekterade, kommer de att leva vidare.

Darwin läste den här boken och hänvisar till den i Människans härkomst (1871). Men han tog mera intryck av Lyell och Wallace och Greg och Galton, som dragit ”darwinistiska” slutsatser för människa och samhälle redan av Arternas uppkomst (1859). Darwin blev förekommen av sina eftersägare och lät sig förföras av deras överbud.

Sekelskiftets tyska auktoritet på området hette Friedrich Ratzel. Han ägnar tionde kapitlet av sin Anthropogeographie (1891) åt ”Kulturfattiga folks tillbakagång vid beröring med kulturen”.

Det har, skriver han, blivit en sorglig regel att lågt stående folk dör ut vid kontakten med högt kultiverade folk. Detta gäller så gott som samtliga australier, polynesier, nordasiater, nordamerikaner och många folk i Sydafrika och Sydamerika.

”Läran att detta utdöende är förutbestämt av den enskilda rasens inre svaghet är felaktig”, skriver Ratzel.

Det är européerna som orsakar förintelsen eftersom ”den överlägsna rasen” är i minoritet måste den försvaga de infödda för att vinna herraväldet. Man dödar dem och driver bort dem, man proletariserar dem och bryter sönder deras sociala sammanhang.

Grunddraget i den vita politiken är de starkares övervåld mot de svaga. Avsikten är att ta ifrån dem markerna. Sin mest storslagna form har företeelsen tagit i Nordamerika. Jordhungriga vita tränger sig in mellan indianernas svaga, delvis förfallna bosättningar. Denna fördragsstridiga invandring, som medan Ratzel sitter och skriver fortfarande växer i omfattning, är en av huvudledningarna till indianernas utdöende.

Så långt låter Ratzel precis som Gerland. Detta hade ända sedan Waitz’ tid varit den tyska antropologins ståndpunkt. Tyskarna hade ju

inga kolonier.

Men i början av 1890-talet hade de koloniala ambitionerna vaknat även i Tyskland. Samma år som Ratzel utgav sin Anthropogeographie var han med och grundade ”Alltyska förbundet”, en högerradikal kamporganisation som främst på sitt program hade skapandet av ett tyskt kolonialvälde.

Det ger upphov till vissa motsägelser i Ratzels syn på de lägre rasernas undergång.

Frågan är om inte den ”sorgliga processen” trots allt drivs framåt av en viss ”demonisk nödvändighet”, fortsätter han. Våld och markstöld är visserligen huvudorsaken till de inföddas tillbakagång. Men det vore en alltför enkel logik att tro, att det är just därför de dör ut.

Den som blickar djupare ser att de europeiska angreppen egentligen bara skärper ett ont som redan existerade. Det finns hos de kulturfattiga folken inre förstörelsekrafter som utlöses av minsta anledning. Deras borttynande kan därför inte ses enbart som följderna av angrepp från mera framskridna folk.

Nej, de kulturfattiga har en i grunden passiv karaktär. De söker uthärda snarare än besegra de omständigheter som minskar deras antal. Beröringen med européer bara påskyndar ett utdöende som redan tidigare förekom. Många folk på lägre kulturnivå har dött ut av inre orsaker, utan yttre angrepp överhuvudtaget.

Därmed har Ratzel gått varvet runt. Han påstår nu vad han började med att förneka. För en blivande imperiebyggare var den nya ståndpunkten onekligen bekvämare.

Judarna kunde inte precis betraktas som ett ”kulturfattigt folk” i Ratzels mening. En standardanklagelse mot dem var tvärtom, att deras ställning i tyskt kulturliv var alltför dominerande.

Men i sin bok Politische Geographie (1897), kan Ratzel i alla fall para ihop dem med folk som enligt honom är dömda till förintelse. Judar och zigenare sammanförs med ”de småvuxna, jägarfolken i Innerafrika” och ”otaliga liknande existenser” till klassen ”utspridda folk utan land”.

Land utan folk finns däremot inte längre. Inte ens öknarna kan i dag betraktas som herrelöst tomrum. Ett växande folk som behöver mer jord måste alltså erövra mark, ”som genom dödandet och bortförandet av invånarna förvandlats till obebott land”.

Redan Perikles avfolkade Aigina för att bereda plats för attiska in-

vånare. Rom gjorde liknande omplanteringar. Sedan dess har den bara blivit alltmer nödvändig, eftersom obebot land numera saknas. ”Kolonisation har sedan länge blivit undanträngning.”

Den amerikanska kolonisationshistorien ger många exempel på folk som förts bort och planterats om. ”Ju högre invandrarnas kultur står över de ursprungliga invånarnas, ju lättare blir processen...” USA är det bästa exemplet på snabb rumslig utbredning: från 1,8 miljoner km² 1783 till 4,6 miljoner 1803 och 9,2 miljoner 1867.

Europa är den i särklass mest tätbefolkade kontinenten och den vars befolkning växer snabbast. Kolonier är alltså för Europa en nödvändighet.

Men det är ett misstag att tro att kolonier måste ligga på andra sidan haven. Gränskolonisation är också kolonisation. Den närmare belägna besittningen är lättare att försvara och assimilera än den avlägsna. Rysslands utbredning i Sibirien och Centralasien är det viktigaste exemplet på denna typ av kolonisation, framhåller Ratzel.

Lika tydligt som Karl XII:s staty i Kungsträdgården hade Ratzel därmed pekat ut var i den politiska geografin Tysklands framtid enligt hans mening låg. Hitler fick boken 1924, när han satt i Landsbergsfängelset och skrev Mein Kampf.

[...]

Folkrätten då?

Britterna hade alltid betraktat sin egen expansion som en självklar rättighet. Fransmännens expansion i Nordafrika och ryssarnas i Centralasien såg de däremot som förkastliga angreppshandlingar. Och att tysk expansion vore höjden av omoral — därom var både fransmän, ryssar och briter ense.

Robert Knox drog slutsatsen att makt är rätt:

”Just som jag skriver detta är den keltiska rasen på väg att erövra Nordafrika med samma rätt varmed vi tog Hindustan — det vill säga makt, fysiskt våld — den enda sanna rätten är det fysiska våldet (the only real right is physical force)”, skriver han.

Britterna förfasar sig nu över den franska invasionen och betraktar den som en hänsynslös aggression. Vi glömmet, säger Knox, att ”lagar är gjorda för att binda de svaga och brytas av de starka”. Kunde vi verkligen vänta oss att det mäktiga Frankrike skulle nöja sig med att — ”inhägnat, instängt, fängslat” — stanna kvar inom de gränser som slumpen och

krigslyckan hade tilldelat henne? Nej, givetvis inte.

Och detta även om man betraktar Frankrike bara som nation! Ser vi det från högre synpunkt och erinrar oss att Frankrike representerar en ras — så inser vi att de franska anspråken är fullständigt berättigade. ”Den keltiska rasen kräver att som sin arvslott få ut den del av jordklotet som motsvarar dess energi, dess antal, dess civilisation och dess mod.

Så Knox 1850. Samma argument formulerades nu på tyska för att motivera tysk expansion österut.

Som tysk lektor i Glasgow (1890-1900) hade Alexander Tille lärt känna den brittiska imperieideologin. Han förtyskade den genom att förknippa Darwins och Spencers lära med Nietzsches övermänniskomoral till en ny ”utvecklingsetik”.

På folkrättens område innebar utvecklingsetiken att den starkare har rätt. Genom att tränga undan de lägre raserna, gör människan bara vad de bättre organiserade växterna gör med de sämre organiserade och vad de högre utvecklade djuren gör med de mindre utvecklade. ”Gentemot den starkares rätt är alla historiska rättigheter ogiltiga”, skriver Tille i Volksdienst (1893).

I naturen segrar överallt det högre över det lägre. De svagare raserna dör ut även om inget blod flyter. Det är ”den starkare rasens rätt att förinta den lägre”.

”När denna inte behåller sin motståndsförmåga så har den ingen rätt att existera. Ty den som inte kan hävda sig, måste låta sig nöja med att gå under.”

Dessa järnhårda ”lagar” var hos Tille så allmänt formulerade att syftningen lätt kunde flyttas från atom-europeiska naturfolk till de ekonomiskt mindre framgångsrika folken i Europa.

Alltyska förbundets tidning ”Alldeutsche Blätter” skrev året därpå, 1894, att den germanska rasens livsbetingelser kunde säkras bara genom ett ”armbågsrum” som sträckte sig från Baltikum till Bosporen.

Därvid behövde man inte låta hindra sig av att ”sådana mindervärdiga folk som tjecker, slovenier och slovakier” skulle förlora sin för civilisationen värdelösa tillvaro. Bara ”de större kulturfolken” har rätt till en egen nationalitet.

[...]

I Sydvästafrika 1904 visade tyskarna att även de behärskade en konst som amerikaner, briter och andra européer utövat under hela 1800-talet

— konsten att påskynda ett ”kulturfattigt” folks utdöende.

Efter nordamerikanskt föredöme hänvisades hererofolket till reservat och deras betesmarker överlämnades till tyska invandrare och kolonisationsbolag.

När hereros gjorde motstånd utfärdade general von Trotha i oktober 1904 order om att hererofolket skulle utrotas. Varje herero som påträffades inom de tyska gränserna med eller utan vapen skulle skjutas.

Men de flesta dog utan våld. Tyskarna drev helt enkelt ut dem i öknen och spärrade gränsen.

”Den med järnhård stränghet genomförda, månadslånga avspärrningen av ökenområdena fullbordade förintelseverket”, skriver generalstaben i den officiella krigshistoriken. ”De döendes rosslangar och vansinnets vredesrop ...förklingade i oändlighetens sublimes tytnad.”

”Straffdomen var slutförd.

Hereros hade upphört att vara ett självständigt folk”,

Det var ett resultat som generalstaben var stolt över. Armén förtjänade, skrev man, hela fäderneslandets tacksamhet.

När regntiden kom hittade de tyska patrullerna skellet liggande kring torra gropar, 12 -- 16 meter djupa, som hereros förgäves hade grävt för att söka nå ned till vatten. Hela folket — omkring 80 000 människor — gick under i öknen. Bara några tusen blev kvar, dömda till straffarbete i tyska koncentrationsläger.

Därmed gjorde ordet ”koncentrationsläger”, uppfunnet 1896 av spanjorerna på Kuba, angliciserat av amerikanerna och återanvänt av engelsmännen under boerkriget, sitt inträde i det tyska språket och politiken.

Orsaken till upproret var ”hereros krigiska och frihetsälskande natur”, skrev generalstaben.

Särskilt krigiska var nu inte hereros. Deras ledare Samuel Maherero hade i två decennier slutit det ena avtalet efter det andra med tyskarna och avträtt stora områden för att undvika krig.

Men lika lite som amerikanerna kände sig bundna av sina avtal med indianerna, lika lite tyckte tyskarna att de som högre ras behövde hålla avtal som slutits med infödingar.

Den vid sekelskiftet planerade tyska invandringen förutsatte, precis som den nordamerikanska, att de infödda skulle avhysas från all mark av värde. Upproret var därför välkommet som ett tillfälle att ”lösa hererof-

rågan”.

Man talade ännu inte om ”den slutgiltiga lösningen”, men det var den man menade.

Och de argument som engelsmän, fransmän och amerikaner länge använt för att försvara sina folkmord, blev nu också formulerade på tyska:

”Både för folk och individer gäller, att existenser som inte skapar värden, inte kan göra anspråk på rätten att finnas till”, skrev Paul Rohrbach i sin bestseller Den tyska tanken i världen (1912). Det var som chef för den tyska invandringen i Sydvästafrika han hade lärt sig sin kolonialfilosofi:

”Ingen falsk filantropi eller rasteori, kan övertyga förnuftiga människor om att bevarandet av någon stam av södra Afrikas kaffrer ... är viktigare för mänsklighetens framtid än utbredandet av de stora europeiska nationerna och den vita rasen överhuvud.”

”Först därigenom att den infödde lär sig att i den högre rasens tjänst, d v s i dess och sitt eget framåtskridandes tjänst, producera värden, erhåller han moralisk rätt att vara till.”

[...]

Alltyska förbundets ”armbågsrum” fick vingar när Friedrich Ratzel vid sekelskiftet döpte det till ”livsrum”.

Geografen Ratzel var ursprungligen zoolog. I begreppet ”livsrum” knöt han ihop den biologiska läran om livet med den geografiska läran om rummet till en ny lära, laddad med politiskt sprängstoff.

Mellan livets aldrig vilande rörelse och jordens oföränderliga rum finns en motsägelse, som alltid och överallt ger upphov till kamp; skriver Ratzel i Der Lebensraum (1901, i bokform 1904).

Sedan livet första gången nådde rummets gränser kämpar liv med liv om rum. Vad som kallas kampen för tillvaron är egentligen en kamp om rummet. Verklig ”rum snöd” ser vi tydligast hos djur som lever samman i kolonier, De först anlända tar de bästa platserna, de försenade får nöja sig med de sämsta. Bland dem är barnadödligheten störst, hundratals lik ligger strödda på marken. Liknande förlopp uppstår i människolivet, skriver Ratzel. Hans läsare visste vad han syftade på. Tyskland hörde till de sist anlända bland de europeiska nationerna. I en värld som kolonialmakterna redan delat upp emellan sig, fick Tyskland nöja sig med de sämsta platserna. Därför dog de arbetslösa barn i Berlin och Hamburg

— det var den slutsats läsaren förväntades dra. Ratzel hade som ung man rest i Nordamerika och sett hur vita och röda kämpade om marken. Denna kamp blev för honom ett paradig, som han ständigt återopade. Några få hundratusen förfallna, till ogynnsamma trakter tillbakaträngda indianer har fått se sin kontinent europeiseras till folk-, djur- och växtvärld. Spanjorerna satt i städerna och regerade de jordbrukande indianerna. De germanska och franska bosättarna i Nordamerika däremot övertog marken från de infödda för att själva bruka den. ”Följden blev en förintelsekamp vars segerpris var marken, rummet.”

Denna kamp gäller inte bara ”boenderum”, som när en fågel bygger sitt näste. Den gäller det mycket större ”försörjningsrummet”. För att erövra och behålla ett tillräckligt försörjningsrum, måste andra trängas undan, det vill säga förlora rum — vilket ofta innebär att arten försvagas och dör ut, det vill säga helt och hållet lämnar rummet.

Knappheten på livsrum på denna jord gör det nödvändigt att en gammal art försvinner för att bereda den plats en ny behöver för sin utveckling. Undergång är förutsättning för nyskapelse och framsteg. ”Historien om hur naturfolken dör ut vid kulturfolkens framträngande ger många belägg för detta”.

Hur mycket av den gamla artens rumsförlust som beror på inre orsaker, såsom avtagande livskraft, och hur mycket som beror på den nya artens segerrika framträngande, är fortfarande en öppen fråga. Säkert är bara att en arts tillbakagång alltid tar sig uttryck i att den trängs ihop till ett allt mindre rum.

En av de stora gåtorna i livets historia är att några av de äldsta och största djurgrupperna dog ut på tröskeln till tertiärtiden. De reptiler som hade behärskat land och vatten under Trias, Jura och Krita dog ut i början av Tertiär och ersattes av däggdjur och fåglar.

Vi vet inte varför. Från vår utgångspunkt räcker det, säger Ratzel, att konstatera vad som hände: en djurgrupp ersatte en annan i rummet. Utdöendet föregicks ofta av en tillbakagång i antal som måste innebära att även utbredningen i rummet minskade.

Ratzel behövde inte själv dra slutsatsen. Den stod ändå fullständigt klar: ett folk som inte ville dela dinosauriernas öde måste ständigt utvidga sitt livsrum. Territoriell expansion är det säkraste, ja i grunden det enda verkliga tecknet på nationens och rasens livskraft.

Ratzels lära var en bra sammanfattning av vad som hänt under

1800-talet. Européernas utbredning över fyra kontinenter, de brittiska, franska och ryska imperiernas tillväxt — sådana exempel tycktes visa att territoriell expansion var nödvändig och gynnade erövrarna. Ett stagnerande territorium ansågs lika onormalt och illavarslande som idag en stagnerande BNP.

Men redan vid sekelskiftet 1900 när begreppet livsrum föddes, var synsättet föråldrat. Rummets storlek hade varit avgörande för agrarstaten, men för industristaten är andra faktorer viktigare. Det geografiskt obetydliga Tyskland utvecklade i slutet av 1800-talet sin ekonomi lika snabbt som det väldiga USA och betydligt snabbare än det brittiska imperiet. Teknik och utbildning var redan viktigare ekonomiska drivkrafter än rumslig storlek.

Livsrumsläran var tillbakablickande. Kanske just därför blev den en enorm succé. Den vädjade till den sist anlända stormakten att härma sina föregångare. ”Förloraren från 1870”, som man i Tyskland kallade Frankrike, hade sedan dess byggt upp världens näst största kolonialvälde. Varför inte Tyskland? Tyskarna hade halkat efter. Tyskland måste komma i kapp!

Och det kriterium man då hade i tankarna var inte bruttonationalprodukt eller export eller levnadsstandard (siffror som alla vid den här tiden utvecklade sig mycket förmånligt för Tyskland) utan territorium, fast egendom, real estate.

Livsrumsläran ville att Tyskland skulle använda den styrka landet vunnit genom ett nytt produktionsmedel, industri, för att skaffa sig mer av det gamla produktionsmedlet, jord — ungefär som de nya industribaronerna visade sin makt genom att tränga undan den gamla adeln från gods och herresäten.

Varför? Ja, varför vill en bodybuilder att musklerna skall svälla? Expansion var självändamål, skälen skenskal.

Ett växande folk behöver utrymme, sa man. Ett folk som inte ”klarar sin egen försörjning” är dömt att dö ut. Varför? Inget svar.

Hitler började krig för att skaffa mer jordbruksmark ett par decennier innan alla Europas stater började ge sina bönder betalt för att lägga ned jordbruken.

När Adolf Hitler trädde in i politiken, var den ena av Tysklands expansionsmöjligheter stängd. Brittiska flottan behärskade haven och förhindrade varje försök att erövra ny mark i kolonierna.

Återstod kontinenten. Hitler beskriver redan i Mein Kampf (1925-27) hur Tyskland och England skall dela världen mellan sig. Tyskland skall expandera österut som England redan hade expanderat västerut i Amerika, och söderut i Indien och Afrika.

Det var dessa planer Hitler satte i verket genom överfallet på Sovjetunionen i juni 1941.

Den tyska propagandan framställde kriget som ett antikommunistiskt korståg. Därigenom hoppades Hitler vinna sympatier bland alla dem i Västeuropa och USA som hatade kommunismen.

Men korståget hade aldrig blivit av om det inte också funnits ekonomiska skäl för det.

Kortsiktigt ville Hitler genom att erövra jordbruksområdena i västra Sovjetunionen förbättra försörjningsläget i krigets Tyskland. Att därigenom ett okänt antal miljoner människor ("zig Millionen Menschen") i Sovjet skulle dö av svält, var ytterligare en fördel.

Långsiktigt avsåg Hitler att införliva dessa jordbruksområden med det tyska livsrummet. Marken, "som genom dödandet och bortförandet av invånarna förvandlats till obebott land" (för att tala med Ratzel), skulle övergå i tysk ägo. Den starkt decimerade slaviska befolkningen skulle, som hereros i Sydvästafrika, bli det tyska herrefolkets tjänare och arbetare.

Natten till den 18 september 1941 målade Hitler för sina medarbetare upp en rosig framtid där Ukraina och Volgabäcken har blivit Europas kornbodar. Där byter den tyska industrin till sig spannmål mot billiga bruksföremål. "Åt ukrainarna levererar vi huvuddukar, glaspärlor och annat som kolonialfolk gillar".

Han skämtade givetvis. Men för att förstå Hitlers fälttåg i öster måste man inse att det var ett kolonialkrig han ansåg sig föra. För sådana krig gällde särskilda regler. Det hade den tyska extremhögerens mest älskade statsvetare, Heinrich von Treitschke, slagit fast redan i Politik (1898):

"Folkrätten blir fras om man vill tillämpa dess grundsatser även på barbariska folk. För att straffa en negerstam måste man bränna byarna, utan att statuera sådana exempel kan man där intet uträtta. Om det tyska riket i sådana fall tillämpade folkrätten, vore det inte humanitet eller rättskänsla utan skamlig svaghet."

Treitschke formulerar bara den praxis som de europeiska staterna länge tillämpat och som Hitler nu använde mot sina blivande "koloni-

alfolk" i öster.

I kriget mot västmakterna iakttog tyskarna krigets lagar. Endast 3,5 procent av engelska och amerikanska krigsfångar dog i fångenskap.

Av sovjetiska krigsfångar dog 57 procent.

Sammanlagt avlivades 3,3 miljoner ryska krigsfångar, 2 miljoner av dem redan under krigets första år, genom en kombination av svält, köld, sjukdomar, arkebusering och gasning. De första som gasades i Auschwitz var ryssar.

Det finns en avgörande skillnad mellan dessa mord och morderna på judar. Av icke-judiska ryssar skulle endast vissa kategorier, framförallt intellektuella och kommunister, totalförintas. Bland övriga ryssar skulle enligt planerna några tiotal miljoner gallras ut, men resten skulle få leva kvar som slavarbetskraft under tyskt befäl. Det judiska folket däremot skulle i sin helhet utrotas.

Däri är Förintelsen unik — i Europa. Den västerländska expansionens historia i andra världsdelar däremot uppvisar många exempel på total utrotning av hela folk.

[...]

Auschwitz var den moderna, industriella tillämpningen av en förintelse, på vilken det europeiska världsherraväldet sedan länge vilade.

V.I. Lenin

Ursprungligt utkast till teser i den nationella och den koloniala frågan 1920

[...]

1. Betecknande för den borgerliga demokratin är att den ställer frågan om jämlikhet överhuvudtaget, däribland den nationella jämlikheten, på ett abstrakt eller formellt sätt. Under sken av jämlikhet för individen överhuvudtaget proklamerar den borgerliga demokratin en formell eller juridisk jämlikhet mellan egendomsägaren och proletären, mellan ut-sugaren och den utsugne och utsätter därigenom de förtryckta klasserna för det grövsta bedrägeri. Jämlikhetsidén, som själv är en återspeglning av varuproduktionsförhållandena, förvandlas av bourgeoisin till ett medel för att med förevändningen att det råder absolut jämlikhet mellan människorna kämpa mot ett avskaffande av klasserna. Kravet på jämlikhet får verklig mening endast i samband med kravet om att klasserna avskaffas.

2. I enlighet med sin huvuduppgift att bekämpa den borgerliga demokratin och avslöja dess lögn och hyckleri bör det kommunistiska partiet, som medvetet ger uttryck åt proletariatets kamp för att kasta av sig bourgeoisins ok, inte heller i nationalitetsfrågan rikta den största uppmärksamheten på abstrakta och formella principer, utan för det första på en exakt analys av den historiskt konkreta och framför allt den ekonomiska situationen; för det andra på att noggrant skilja de undertryckta klassernas, de arbetandes och utsugnas intressen från folkets intressen överhuvudtaget såsom allmänt begrepp, vilket är liktydigt med den härskande klassens intressen; för det tredje på att lika noggrant skilja de förtryckta,

avhängiga och icke likaberättigade nationerna från de förtryckande, exploaterande nationerna med fulla rättigheter – i motsats till den borgerligt demokratiska lögnen som söker dölja det för finanskapitalets och imperialismens epok kännetecknande faktum, att ett fåtal mycket rika och framskridna kapitalistiska länder kolonialt och finansiellt förslavar den stora majoriteten av jordens befolkning.

3. Det imperialistiska kriget 1914-18 avslöjade särskilt klart de borgerligt demokratiska frasernas falskhet inför alla nationer och de förtryckta klasserna i hela världen genom att i praktiken visa att de beryktade ”västerländska demokratiernas” Versaillesfördrag är ett ännu brutalare och gemenare våld mot de svaga nationerna än de tyska junkrarnas och kaiserns Brestfördrag. Nationernas Förbund och ententens hela efterkrigspolitik avslöjar denna sanning ännu mera klart och tydligt och stärker den revolutionära kampen överallt, både bland de framskridna ländernas proletariat och bland alla arbetande massor i de koloniala och avhängiga länderna, samt påskyndar sammanbrottet för de småborgerligt nationella illusionerna att fredlig samlevnad och jämlikhet mellan nationerna skulle vara möjliga under kapitalismen.

4. Av de ovan anförda grundsatserna framgår att Kominterns hela politik i den nationella och den koloniala frågan måste baseras på ett närmande mellan proletariaterna och de arbetande massorna inom alla nationer och länder för gemensam revolutionär kamp för att störta godsägarna och bourgeoisin. Endast ett sådant närmande garanterar nämligen den seger över kapitalismen, utan vilken det är omöjligt att avskaffa det nationella förtrycket och ojämlikheten.

5. Den världspolitiska situationen har nu satt proletariatets diktatur på dagordningen, och världspolitikens alla händelser koncentrerar sig ofrånkomligen kring en central punkt, nämligen världsbourgeoisins kamp mot sovjetrepubliken i Ryssland, vilken oundvikligen kring sig grupperar å ena sidan rådsrörelserna bland de avancerade arbetarna i alla länder, å andra sidan alla nationella frihetsrörelser i kolonierna och bland de förtryckta folkslagen, vilka genom bitter erfarenhet konstaterar att det inte finns någon annan räddning för dem än sovjetmaktens seger över världsimperialismen.

6. Följaktligen får man för närvarande inte inskränka sig till att blott och bart erkänna eller proklamera ett närmande mellan de arbetande människorna av olika nationer, utan man måste föra en politik som går ut på det intimaste förbund mellan alla nationella och koloniala frihetsrörelser och Sovjetryssland, varvid formerna för detta förbund fastställs i överensstämmelse med utvecklingsnivån hos den kommunistiska rörelsen inom varje lands proletariat eller hos den borgerligt demokratiska frihetsrörelsen bland arbetarna och bönderna i de länder eller bland de nationaliteter som blivit efter i utvecklingen.

7. Federationen är en övergångsform till fullständig enhet mellan de arbetande människorna av olika nationer. I praktiken har federationen redan visat sin lämplighet både genom RSFSR:s förhållande till andra rådsrepubliker (tidigare till den ungerska, finländska och lettiska, och nu till den azerbajdzjanska och ukrainska) och inom RSFSR till de nationaliteter som förut inte hade vare sig statlig existensform eller autonomi (t ex den basjkiriska och den tatariska autonoma republiken i RSFSR, vilka bildades resp 1919 och 1920).

8. I detta avseende består Kominterns uppgift både i att vidareutveckla och i att studera och praktiskt pröva dessa nya federationer, vilka uppstår på rådssystemets och rådsrörelsens grundval. I och med att man erkänner att federationen är en övergångsform till fullständig enhet måste man sträva efter ett allt intimare federativt förbund och därvid ta hänsyn till: för det första, att det är omöjligt att försvara sovjetrepublikerna, som är omgivna av hela världens imperialistiska makter vilka militärt sett är ojämförligt starkare, utan det intimaste förbund mellan sovjetrepublikerna; för det andra, att det mellan sovjetrepublikerna måste råda ett intimt ekonomiskt förbund, utan vilket de av imperialismen förstörda produktivkrafterna inte kan återställas och de arbetande människornas välstånd inte kan tryggas; för det tredje, att det föreligger en tendens till bildande av en enhetlig världshushållning, reglerad av alla nationers proletariat enligt en gemensam plan, vilken tendens fullt tydligt framträtt redan under kapitalismen och ovillkorligen kommer att vidareutvecklas och fullbordas under socialismen.

9. I fråga om staternas inre förhållanden kan Kominterns nationella politik inte inskränka sig till det tomma, formella, enbart retoriska och i praktiken till intet förpliktande erkännande av nationernas likaberättigande, som de borgerliga demokraterna inskränker sig till – oavsett om de öppet erkänner sig som sådana eller, såsom Andra internationalens socialister, döljer sig under benämningen socialister. I hela sin propaganda och agitation – både inom och utanför parlamentet måste de kommunistiska partierna inte bara oavslåttigt avslöja de ständiga kränkningarna av nationernas likaberättigande och av de nationella minoriteternas rättsgarantier i alla kapitalistiska stater trots dessas ”demokratiska” författningar, utan de måste också för det första ständigt klargöra att endast sovjetsystemet är i stånd att verkligen ge nationerna likaberättigande genom att först förena proletäerna och sedan hela massan av arbetande människor i kampen mot bourgeoisin; för det andra måste alla kommunistiska partier direkt hjälpa de revolutionära rörelserna inom de avhängiga eller icke likaberättigade nationerna (t ex på Irland, bland negrerna i Amerikaosv) samt i kolonierna. Utan det senare, särskilt viktiga villkoret blir kampen mot förtrycket mot de avhängiga nationerna och kolonierna och likaså erkännandet av deras rätt till statligt avskiljande en falsk skylt, såsom vi kan se hos Andra internationalens partier.

10. Det är en helt vanlig företeelse inte endast bland Andra internationalens partier utan även bland partier, som utträtt ur denna international, och till och med ej sällan bland partier, som nu kallar sig kommunistiska, att de i ord erkänner internationalismen men i verkligheten, i hela propagandan, agitationen och det praktiska arbetet, ersätter den med källborgerlig nationalism och pacifism. Kampen mot detta onda och mot de mest inrotade småborgerligt nationella fördomarna måste allt mer skjutas i förgrunden, ju aktuellare uppgiften blir att förvandla proletariatets diktatur från en nationell diktatur (dvs en diktatur som finns i ett enda land och inte förmår bestämma världspolitik) till en internationell diktatur (dvs proletariatets diktatur i åtminstone några framskridna länder, vilken förmår utöva ett avgörande inflytande på hela världspolitik). Som internationalism betecknar den småborgerliga nationalismen blott och bart ett erkännande av nationernas likaberättigande och lämnar (helt bortsett från att detta erkännande endast är en läpparnas bekännelse) den nationella egoismen oantastad, medan den proletära internationalis-

men för det första kräver, att den proletära kampens intressen i ett land underordnas denna kamps intressen i världsmåttstock, och för det andra att den nation som förverkligar segern över bourgeoisin skall kunna och vilja bringa de största nationella offer för det internationella kapitalets störtande.

Att bekämpa de opportunistiska och kälkborgerligt pacifistiska förvrängningarna av internationalismens begrepp och politik är således den första och viktigaste uppgiften i de länder som redan har en fullständigt utvecklad kapitalism och där det finns arbetarpartier som verkligen är proletariatets avantgarde.

11. I fråga om de mer efterblivna staterna och nationerna, där feudala eller patriarkaliska och bondepatriarkaliska förhållanden överväger, måste i synnerhet följande tas i betraktande: för det första nödvändigheten av att alla kommunistiska partier stöder den borgerligt demokratiska frihetsrörelsen i dessa länder; framför allt arbetarna i det land, som den efterblivna nationell i kolonialt eller finansiellt avseende är avhängig av, är skyldiga att lämna det mest aktiva stöd; för det andra nödvändigheten av att bekämpa prästerskapet och andra reaktionära och medeltida element vilka har inflytande i de efterblivna länderna; för det tredje nödvändigheten av att bekämpa panislamismen och liknande strömningar, vilka söker förena frihetsrörelsen mot den europeiska och den amerikanska imperialismen med ett stärkande av khanernas, godsägarnas, de mohammedanska prästernas osv ställning[*1]; för det fjärde nödvändigheten av att i de efterblivna länderna speciellt stödja bonderörelsen mot godsägarna, mot storjordägandet samt mot varje yttring eller kvarleva av feodalism och försöka bibringa bonderörelsen en så stark revolutionär karaktär som möjligt, i det att man upprättar det mest intima förbund mellan det västeuropeiska kommunistiska proletariatet och böndernas revolutionära rörelse i östern, i kolonierna och i de efterblivna länderna överhuvudtaget.

I synnerhet är det nödvändigt att inrikta alla krafter på att i länder, där förkapitalistiska förhållanden råder, tillämpa sovjetsystemets grundprinciper genom att bilda "arbetanderåd" osv; för det femte nödvändigheten av att beslutsamt kämpa mot att de borgerligt demokratiska frihetsströmningarna i de efterblivna länderna ges en kommunistisk anstrykning; Kommunistiska internationalen bör stödja de borger-

ligt demokratiska nationella rörelserna i kolonierna och de efterblivna länderna endast på det villkoret, att elementen till blivande proletära partier, kommunistiska inte bara till namnet, i alla efterblivna länder sammansluts och skolas till insikt om sina särskilda uppgifter, nämligen att bekämpa de borgerligt demokratiska rörelserna inom sina nationer; Kommunistiska internationalen bör tillfälligt sluta förbund med koloniernas och de efterblivna ländernas borgerliga demokrati men inte sammansmälta med den samt ovillkorligen bevara den proletära rörelsens självständighet även i rörelsens mest embryonala form; för det sjätte nödvändigheten av att för det arbetande folkets bredaste massor i alla och särskilt de efterblivna länderna oförtrutet klagöra och avslöja det bedrägeri som systematiskt utövas av de imperialistiska makterna, vilka under sken av att skapa politiskt oavhängiga stater upprättar stater som ekonomiskt, finansiellt och militärt är fullständigt avhängiga av dem; i den nuvarande internationella situationen finns det ingen annan räddning för de avhängiga och svaga nationerna än ett förbund av rådsrepubliker.

12. De imperialistiska stormakternas sekellånga förtryck av de koloniala och svaga folken har bland de undertryckta ländernas arbetande massor kvarlämnat inte endast förbittring utan även misstro mot de förtryckande nationerna i allmänhet och mot dessa nationers proletariat i synnerhet. Det nedriga förräderi, som de flesta av detta proletariats officiella ledare begick mot socialismen 1914-19, då de bakom "fosterlandsförsvarets" mask socialchauvinistiskt dolde försvaret av "sin" bourgeois "rätt" att förtrycka kolonierna och utplundra de finansiellt avhängiga länderna, kunde inte annat än öka denna fullt berättigade misstro. Å andra sidan ju mer efterblivet ett land är, desto starka är där småproduktionen inom jordbruket, de patriarkaliska betingelserna och kråkvinkelsförhållandena, vilka ofrånkomligen leder till att de mest inrotade småborgerliga fördomarna, nämligen den nationella egoismen och den nationella trångsyntheten, blir särskilt starka och bestående. Dessa fördomar kommer att dö ut endast ytterst långsamt, eftersom de kan försvinna först då imperialismen och kapitalismen i de mest utvecklade länderna försvunnit och hela grundvalen för det ekonomiska livet i de efterblivna länderna undergått en radikal förändring. Härav framgår att det i alla länder är det medvetna kommunistiska proletariatets plikt att förhålla sig särskilt

försiktigt och uppmärksamt till kvarlevorna av nationella känslor i de länder och hos de folkslag, som mycket länge förtryckts, och likaså är de skyldiga att göra vissa eftergifter för att snabbare kunna övervinna just detta misstroende och dessa fördomar. Utan att proletariatet och därefter även alla arbetande massor i alla världens länder och nationer frivilligt strävar efter förbund och enhet kan inte segern över kapitalismen slutföras med framgång.

Publicerat i Kommunistitjeskij Internatsional nr 11 den 14 juli 1920
 V I Lenin, Samlade skrifter, 5:e ry uppl, b 41, s 161-168

Noter:

[*1] I korrekturet angav Lenin att de två styckena ”för det andra” och ”för det tredje” skulle slås samman. – Red

Ho Chi Minh Rapport om de nationella och koloniala frågorna på KI:s V kongress 1924

Kamrater, jag önskar bara lägga fram några förslag beträffande kamrat Manuilskis [*1] kritik av vår politik i den koloniala frågan. Men innan jag går in på saken vill jag gärna visa en del statistik som kommer att underlätta för oss att inse frågornas vikt.

Länder	Moderländer		Kolonier	
	Yta (km ²)	Befolkning	Yta (km ²)	Befolkning
Storbritannien	151 000	45 500 000	34 910 000	403 600 000
Frankrike	536 000	39 000 000	10 250 000	55 600 000
Förenta staterna	9 420 000	100 000 000	1 850 000	12 000 000
Spanien	504 500	20 700 000	371 600	853 000
Italien	286 600	38 500 000	1 460 000	1 623 000
Japan	418 000	57 070 000	288 000	21 249 000
Belgien	29 500	7 642 000	2 400 000	8 500 000
Portugal	92 000	5 545 000	2 062 000	8 738 000
Holland	32 500	6 700 000	2 046 000	48 030 000

Således utsuger nio länder med 320 657 000 invånare och med en yta på 11 470 200 kvadratkilometer, kolonier som omfattar dussintals nationaliteter, med 560 193 000 invånare och en yta på 55 637 000 kvadratkilometer. Koloniernas hela yta är fem gånger större än moderländernas och moderländernas hela befolkning är mindre än tre femtedelar av koloniernas.

Dessa siffror blir än mer slående om de största imperialistiska länderna tas var och en för sig. De brittiska kolonierna som helhet har åtta och en halv gång så stor befolkning och är omkring 232 gånger så stora som Storbritannien. Frankrike har ockuperat en yta 19 gånger så stor som sin egen. Befolkningen i de franska kolonierna överstiger Frankrikes med 16 600 000.

Det är således ingen överdrift att säga, att så länge som de franska och brittiska kommunistiska partierna inte börjat föra en verkligt progressivpolitik beträffande kolonierna, och inte kommit i kontakt med koloniernas folk, värderas program som helhet ineffektiva och kommer att förbli det, därför att de står i motsats till leninismen. Jag skall förklara mig tydligare. I sitt tal om Lenin och den nationella frågan sade kamrat Stalin att Andra Internationals reformister och ledare inte vågade jämställa de vita i kolonierna med deras färgade motpart. Lenin vägrade också erkänna denna uppdelning och sköt undan de hinder som skilde imperialismens civiliserade slavar från dess ociviliserade slavar.

Enligt Lenin är revolutionens seger i Väst Europa beroende av nära kontakt med befrielse rörelsen mot imperialismen i förslavade kolonier samt av den nationella frågan, och båda dessa frågor utgör en del av det allmänna problemet om proletariats revolution och diktatur.

Senare talade kamrat Stalin om den synpunkt som hävdar att Europas proletariat kan nå framgång utan direkt samarbete med befrielse rörelsen i kolonierna. Han betecknade detta som en kontrarevolutionär ståndpunkt. Men om vi gör en teoretisk bedömning baserad på praktiken måste vi säga att våra stora partier, med undantag för Sovjetunionens kommunistiska parti, fortfarande intar ovannämnda ståndpunkt eftersom de inte är aktiva i frågan.

Vad har borgarklassen i kolonialistländerna gjort för att undertrycka alla dem de förslavat? De har gjort allt. De har använt de möjligheter statsapparaten gett dem till att bedriva en intensiv propaganda. De har fyllt skallarna på folk i moderländerna med tal, filmer, tidningar, utställningar och utnyttjat alla andra metoder så att de fått en kolonialistisk åskådning; de har förespeglat dem det lätta, ärofulla och rika liv som tycks vänta dem i kolonierna.

Och våra kommunistiska partier i Storbritannien, Holland, Belgien och i andra länder – vad har de gjort för att bekämpa de koloniala invasioner som bedrivs av bourgeoisie i deras länder? Vad har de gjort från

den dag de accepterade vad Lenins politiska program säger om att uppfostra arbetarklassen i de egna länderna i en anda av rättvis internationalism och nära kontakt med de arbetande massorna i kolonierna? Vad våra partier har gjort på detta område är så gott som värdelöst. Jag själv är född i en fransk koloni och är medlem i Frankrikes kommunistiska parti och jag är verkligen ledsen att behöva säga, att vårt kommunistiska parti knappast gjort någonting för kolonierna.

Det är de kommunistiska tidningarnas uppgift att presentera den koloniala frågan för våra aktivt kämpande medlemmar, så att de arbetande massorna i kolonierna kan väckas och vinnas för kommunismens sak. Men vad har våra tidningar gjort? Ingenting alls.

Om vi jämför antalet spalter ägnade den koloniala frågan i borgerliga tidningar som Times, Figaro, Evre, eller i sådana som företräder olika åsikter som Le Populaire eller Liberty, med de spalter ägnade samma fråga i l'Humanité, vårt partis huvudorgan, då måste vi erkänna att denna jämförelse inte utfaller till vår fördel.

När kolonialministeriet utarbetade en plan som förvandlade många afrikanska områden till stora privata plantager och gjorde människorna i dessa områden till verkliga slavar, bundna vid de nya ägarnas jord, då teg våra tidningar. I kolonierna i Franska Västafrika användes tvångsmedel som varit okända i århundraden vid rekrytering av soldater och ändå iakttog våra tidningar fullständig tystnad. De koloniala myndigheterna i Indokina drev slavhandel och sålde invånarna i norra Vietnam till plantageägarna på öarna i Stilla Havet, de förlängde de inföddas militärtjänstgöring från två till fyra år, de sålde större delen av kolonins jord till finanshajar, de höjde skatterna med ytterligare 30 procent trots att de infödda omöjligen kunde betala de gamla. Och allt detta gjordes medan de infödda drevs till utarmning eller var nära svältdöden på grund av översvämningar. Det är således inte att förvåna sig över att de infödda gärna söker sig till organisationer för demokrati och frihet som Förbundet för mänskliga rättigheter, eller Medborgaren, som tillsammans med liknande organisationer tar hand om dem eller låtsas ta hand om dem.

Om vi går än längre kommer vi att finna otroliga saker som måste få alla att tro, att vårt parti står likgiltigt inför allt som gäller kolonierna. Till exempel: l'Humanité publicerade inte den appell från Bondeinternationalen till folken i kolonierna, som sändes ut av Kommunistiska Internationalen.

Före Lyonkonferensen (Frankrikes kommunistiska partis tredje konferens, i Lyon, januari 1924 ö.a.) täckte de frågor, vilka enligt dagordningen skulle debatteras, alla politiska problem utom frågan om kolonierna. l'Humanité innehöll många artiklar om Senegalboxaren Siris framgångar, men tidningen höjde inte rösten när hamnarbetarna i Dakar, Sikis bröder, arresterades under arbetet, fick händer och fötter bundna och kastades upp på lastbilar som körde dem till fängelset. Senare sändes de till garnisonsorterna för att göras till "civilisationens försvarare" d. v. s. till soldater. Vårt partis huvudorgan informerade dagligen sina läsare om de bedrifter som utfördes av piloten Uadi, som flög från Paris till Indokina. Men när kolonialadministrationen plundrade befolkningen i Dai Nam, tog deras åkrar för att ge dessa till de franska profitörerna, sände bombplan med order till piloterna att lära den beklagansvärda och utplundrade lokalbefolkningen en läxa, då tyckte inte vårt partiorgan att det var nödvändigt att göra dessa nyheter kända för sina läsare. Kamrater, den franska borgarpressen har insett att den nationella frågan inte kan skiljas från den koloniala. Enligt min uppfattning har inte vårt parti förstått detta helt. Läxan från Ruhr, när infödda trupper som sänts ut för att "trösta" de svältande tyska arbetarna omringade de misstänkta franska regementena; östtruppernas exempel (trupper tvångsrekryterade av kolonialmakterna för att sättas in mot revolutionära rörelser ö.a.) där de infödda styrkorna tilldelades kulsprutor för att "höja andan" bland franska trupper, som var nedslitna av det hårda och utdragna kriget; de händelser som inträffade 1917 på platser där ryska trupper var förlagda i Frankrike; läxan från jordbruksarbetarnas strejk i Pyrenéerna där infödda trupper tvingades spela den skamliga rollen av sabotörer; och slutligen närvaron av 207 000 soldater från kolonierna i själva Frankrike – allt detta har inte fått vårt parti att anse det nödvändigt att formulera en klar och bestämd politik beträffande koloniala frågor. Partiet har förlorat många goda tillfällen till propaganda. Partiets nya ledande organ har erkänt att partiet förbisett dessa frågor. Detta är ett gott tecken, ty när partiets ledare väl en gång insett och erkänt denna svaga punkt i partiets politik finns det hopp om att partiet skall göra allt det kan för att rätta till sina fel. Jag tror uppriktigt att denna kongress kommer att bli en vändpunkt som skall förmå partiet att rätta till sina tidigare brister. Trots att kamrat Manuilski har alldeles rätt när han anmärker på valen i Algeriet måste jag för att vara objektiv säga, att det är sant att vårt parti har begått mis-

stag där men rättat till dem genom att utse koloniala representanter till valen i Seine-departementet. Trots att detta fortfarande är för lite, är det tillfredsställande som en början. Det gläder mig mycket att finna att partiet för närvarande är fyllt av entusiasm och de bästa föresatser och att det bara behöver stärkas av praktiska handlingar för att återföras till en riktig politik beträffande den koloniala frågan.

Vilka är dessa praktiska handlingar? Att utarbeta långa politiska program och anta högljudda resolutioner som, när kongressen avslutas, sänds till museum, vilket alltid skett tidigare, räcker inte. Vi måste ställa upp ett konkret program. Jag föreslår följande punkter:

- 1 – Att publicera en specialartikel på minst två spalter i l'Humanité varje vecka som inledning till regelbunden bevakning av koloniala frågor.
- 2 – Att öka propagandan och utse partimedlemmar bland de infödda i de kolonier där det redan finns avdelningar av Kommunistiska Internationalen.
- 3 – Att sända kamrater från kolonier för att studera vid det kommunistiska Östernuniversitetet i Moskva.
4. – Att nå en överenskommelse med CGTU om facklig organisering av arbetare från kolonierna som arbetar i Frankrike.
- 5 – Att ålägga partimedlemmar att fästa större vikt vid koloniala frågor. Enligt min uppfattning är dessa förslag nationella och om Kommunistiska Internationalen och delegater från vårt parti godkänner dem tror jag att Frankrikes kommunistiska parti vid sin sjätte kongress kommer att kunna säga, att en enad front av massorna i moderländerna och kolonierna har blivit verklighet.

Kamrater, som Lenins lärjungar måste vi koncentrera all vår styrka och energi på koloniala frågor liksom på alla övriga frågor för att förverkliga lärdomarna Lenin gav oss.

De franska kolonierna upptar en yta av 10 241 510 kvadratkilometer med 55 571 000 invånare spridda över alla fyra kontinenterna. Trots skillnader i ras, klimat, vanor, traditioner samt ekonomisk och social utveckling finns det två punkter där de förenas och som senare kan skapa enighet i den gemensamma kampen.

1 – Den ekonomiska situationen: I alla de franska kolonierna är industri och handel obetydligt utvecklade och majoriteten av befolkningen ärsysselsatt inom jordbruket. 95 procent av befolkningen är bönder.

2 – I alla kolonier blir befolkningen oupphörligt exploaterad av franska

imperialisters kapital.

Jag har inte tillräckligt med tid för att göra en grundlig analys av böndernas situation i varje koloni. Därför skall jag ta endast några typiska exempel för att ni skall få en uppfattning om hur bönderna lever i kolonierna. Jag skall börja med mitt eget land, Indokina, som jag naturligtvis känner bättre än andra kolonier.

När Frankrike ockuperade denna koloni drev kriget bort bönderna från deras byar. Senare, när de återvände, fann de sin jord beslagtagn av kolonisterna som följt i den segerrika arméns släptåg. De hade sinsemellan delat upp den jord som infödda bönder brukat i generationer. Som en följd därav förvandlades de annamitiska bönderna till livegna och tvingades bruka sin egen jord åt utländska herrar.

Många olyckliga som inte kunde uthärda de extremt hårda villkor ockupanterna tvingade dem att leva under lämnade sin jord och drev runt i landet. De kallades ”rövare” av fransmännen, som utnyttjade varje möjlighet att åtala dem.

Den jord som stulits på detta sätt delades ut till plantageägarna. De behövde bara säga ett ord för att få landområden som ibland täckte mer än 20 000 eller 25 000 hektar.

Dessa plantageägare ockuperade inte bara jord utan att betala för den, utan fick också allt som behövdes för att exploatera jorden, inklusive arbetskraft. Kolonialförvaltningen lät dem använda fångar utan ersättning eller beordrade kommunerna att förse dem med arbetsmanskraft.

Förutom dessa vargar och kolonialförvaltningen, skall katolska missionen nämnas. Katolska missionen ensam ockuperade en femtedel av den brukade jorden i Cochinchina. För att försäkra sig om all denna jord använde den varje tänkbar metod, även mutor, bedrägeri och tvång. Här några exempel: För att dra fördel av år med missväxt gav missionen lån till bönderna med risfälten som säkerhet. Eftersom räntesatserna var för höga kunde inte bönderna klara av sina skulder och blev tvungna att utan vidare överlämna sina in-tecknade fält till missionen. Missionen använde alla slags förtäckta metoder för att skaffa upplysningar som kunde användas mot kolonialtjänstemännen. Den utnyttjade dessa upplysningar som hot för att tvinga myndigheterna att rätta sig efter dess vilja. Tillsammans med storkapitalisterna grundade missionen bolag för att exploatera plantagerna som ockuperats utan betalning och vars jord stulits från bönderna. Missionens handgångna hade höga befattningar

i regeringen. Missionen exploaterade de troende lika grymt som plantageägarna gjorde. Ett annat av deras knep gick ut på att samla ihop fattiga människor och tvinga dem att odla upp ödemark med löfte om att nyodlingarna skulle delas mellan bönderna. Men så snart marken var odlad och skörden mogen förklarade missionen att den ägde jorden varefter de som slitit för att göra den bördig kördes bort. De annamitiska bönderna, bestulna av sina ”beskyddare” (katolska eller icke-katolska) lämnades inte ens i fred att odla sina återstående små jordlappar. Landregistreringskontoret genomförde förfalskade mätningar för att tvinga bönderna att betala mer skatt. Dessa ökade varje år. Myndigheterna har nyligen, efter att de tagit tusentals hektar av annamitiska bergsbönders jord och överlämnat den till profitörerna, sänt flygplan till platsen så att offren inte törs tänka på uppror.

De utplundrade bönderna, ruinerade och bortdrivna, fann nya sätt och hjälpmedel för att kultivera obrukad mark. Men så snart den var uppodlad beslagtogs den av kolonialmakten, varefter bönderna tvingades köpa den till priser som myndigheterna bestämde. De som inte kunde betala drevs bort utan misskund.

Förra året föröddes landet av översvämning; jordskatten ökade dock med 30 procent. Utöver de orättvisa skatterna, som ruinerade bönderna, måste dessa fortfarande fullgöra dagsverkskyldighet, betala personskatt, saltskatt, köpa regeringsobligationer, teckna sig för bidrag till olika fonder och många andra saker, samt skriva under ofördelaktiga kontrakt, osv.

Franska kapitalister i Algeriet, Tunisien och Marocko har bedrivit samma politik eller röveri och exploatering. All värdefull bevattnad jord reserverades för fransmännen. De infödda drevs bort till områden nära bergen eller till ofruktbara platser. Finansbolagen, profitörerna och de höga funktionärerna delade upp jorden i kolonierna mellan sig.

Genom direkta och indirekta operationer tjänade bankerna i Algeriet och Tunisien 12 258 000 franc under 1914 på ett kapital av 25 miljoner franc.

Marockos Bank med ett kapital på 15 400 000 franc gjorde en förtjänst på 1 753 000 franc under 1921.

Fransk-Algeriska Kompaniet har besatt 324 000 hektar av den bästa jorden.

Algeriska Generalkompaniet har ockuperat 100 000 hektar. Ett privat företag har lagt beslag på 50 000 hektar skog utan att betala

för den, medan Capziere Fosfat- och Järnvägsbolag tagit 50 000 hektar malmrik mark och dessutom försäkrat sig om förstahandsrätten till 20 000 hektar mark i närheten.

En f.d. fransk parlamentsledamot har ockuperat en plantage som täcker 1 125 hektar med gruvor till ett värde av 10 miljoner franc som ger en årlig avkastning på fyra miljoner franc. De infödda, som är de verkliga ägarna till gruvorna, får bara en tiondels franc om året per hektar.

Fransk kolonialpolitik har avskaffat rätten till kollektivt ägande och ersatt detta med privatägande. Den har också avskaffat småägandet till förmån för storägandet och plantagerna. Denna politik har för de infödda bönderna betytt förlust av 5 miljoner hektar av den bästa jorden.

På 15 år har bönderna i Kabylien berövats 192 090 hektar.

Från 1913 har de marockanska bönderna berövats 12 000 hektar odlad jord. Sedan Frankrike segrat i kriget "för rättvisan" har siffran stigit till 14 540 hektar.

För närvarande finns det bara 1 070 fransmän i Marocko, men de besitter 500 000 hektar jord.

Liksom sina bröder och systrar bland de annamitiska bönderna lever bönderna i Afrika ett outhärdligt hårt liv under ständiga dagsverksskyldigheter och tunga skatter. Deras misär och lidanden är obeskrivliga. På grund av livsmedelsbristen tvingas de äta vilda vegetabilier och gräs eller ruttet ris och som en följd av detta smittas de av tyfus och tuberkulos. Till och med under goda skördeår kan man se bönder gräva i sophögar och kivas med hundarna om matrester. Under magra år ser man kropparna av bönder som dött av svält överallt på fälten och landsvägarna.

Böndernas liv i Västafrika och Franska Ekvatorialafrika är än fruktansvärdare. Dessa kolonier behärskas av omkring 40 bolag. De äger allt: jord och fält, naturtillgångar och t.o.m. de inföddas liv; dessa saknar även rätten att arbeta åt sig själva. De tvingas ständigt att arbeta för bolagen och bara för bolagen. För att tvinga dem att arbeta för ingenting används otroliga tvångsmedel av bolagen. All jord och alla fält konfiskeras. Bara de som går med på att utföra det jordbruksarbete, som bolagen kräver, tillåts ha kvar någon liten jordplätt. Människor drabbas av alla slags sjukdomar på grund av undernäring, och dödssiffrorna är mycket höga särskilt bland barnen.

En annan metod går ut på att förmå gamla människor, kvinnor och

barn att arbeta som tjänare. De inhyses i små hyddor, behandlas illa, blir slagna, ges undermålig föda och blir ibland ihjälslagna. På somliga platser hålls antalet fasta tjänare lika stort som antalet arbetare för att de senare inte skall uppmuntras att rymma. För att arbetet på plantagerna inte skall åsidosättas är de infödda förbjudna att utföra jordbruksarbetet på sina egna jordplättar under rätt säsong. Därför inträffar hungersnöd och epidemier mycket ofta vilket drar ödeläggelse över kolonierna.

De få stammar som flytt till skogarna och lyckats undkomma plantageägarnas utsugning lever som djur, livnär sig på rötter och blad och dör av malaria och det ohälsosamma klimatet. Under tiden ödelägger de vita herrarna deras åkrar och byar. Följande är ett utdrag ur en officers dagbok där förtrycket av de koloniserade bönderna beskrivs kort men tydligt:

"Räd mot byn Colover.

Räd mot Fan-stammen i Cuno. Byaroch trädgårdar förstörda.

Räd mot byn Becanit. Byn nedbränd; 3 000 bananträd nedhuggna.

Räd mot byn Kwa. Byn förstörd. Planteringar och gårdar raserade till grunden.

Räd mot byn Abimaphan. Alla hus nedbrända, alla planteringar och gårdar förstörda.

Räd mot byn Examphami. Byn nedbränd. Helakommunen längs Bom-floden nedbränd."

Samma system av röveri, utplåning och ödeläggelse tillämpas i de afrikanska områden som är under italienskt, spanskt, brittiskt eller portugisiskt styre.

Belgiska Kongo hade en befolkning på 25 miljoner 1891, men den hade minskat till 8,5 miljoner 1911. Hereros- och Gama-stammen i det tidigare tyska kolonierna i Afrika blev fullständigt utplånade. 80 000 dödades under tyskt styre och 15 000 dödades under "pacificeringen" 1914.

Franska Kongo hade 200 000 invånare 1894. Det fanns bara 97 000 kvar 1911. I en provins fanns det 10 000 invånare 1910. Åtta år senare fanns det bara 1 080 kvar. I en annan provins med 40 000 svarta invånare dödades 20 000 människor under enbart två år och under de följande sex månaderna dödades eller lemlästades ytterligare 6 000.

De tätt befolkade områdena längs floderna förvandlades till ödemarker på 15 år. Vitnade benknotor låg utspridda över de härjade oaserna och byarna.

De överlevandes tillvaro var extremt grym. Bönderna berövades de små tegar som bolagen låtit dem behålla, hantverkarna förlorade sina

verktyg och boskapsuppfödarna sina djur. Matabéléerna var boskapsuppfödare. Innan engelsmännen kom hade de 200 000 djur. Två år senare fanns bara 40 900 kvar. Hereros-stammen hade 90 000 djur. Inom två år hade de tyska kolonisterna stulit hälften från dem. Liknande fall är talrika i alla de svarta länder som kom i kontakt med de vitas civilisation.

Sammanfattningsvis citerar jag den afrikanska författaren René Maran, som skrivit *Batuala*. Han skrev:

”Ekvatorialafrika var ett rättbefolkat område, rikt på naturgummi. Det fanns alla slags planteringar och gårdar med gott om höns och getter. Efter bara sju år var allt förstört. Byar låg i ruiner, planteringar och gårdar låg öde, höns och getter var dödade. Invånarna försvagades därför att de tvingades arbeta hårdare än de förmådde och utan lön. De var således inte tillräckligt starka och de saknade tid för att bruka sina egna åkrar. Sjukdomar bröt ut, hungersnöd kom, dödsfallen ökade. Vi bör veta att de härstammar från starka och sunda stammar och är besjälade av en uthållig och behärskad kampanda. Här finns ingenting kvar som kan kallas civilisation...”

För att komplettera denna tragiska bild vill jag tillägga en punkt: den franska kapitalismen har aldrig tvekat att driva område efter område till hungersnöd om det gagnat dess syften. I många kolonialländer, t.ex. Reunion-öarna, Algeriet, Madagaskar osv. har invånarna inte längre tillåtelse att odla spannmål utan måste odla andra växter som behövs i den franska industrin. Dessa växter är mer vinstgivande för plantageägarna. Detta har ökat levnadsomkostnaderna i kolonierna och ofta skapat svält.

I alla franska kolonier ökar hungersnöden liksom folkets hat. De infödda bönderna är mogna för uppror. I många kolonier har de revolterat många gånger, men alla deras uppror har kvävt i blod. Om bönderna för närvarande ännu har en passiv inställning är orsaken den, att de fortfarande saknar organisation och ledare. Kommunistiska Internationalen måste hjälpa dem till revolution och befrielse.

Noter:

[*1] Manuilski, D. Z. (1883-1959), presidiummedlem i Kominterns exekutivkommitté 1924. 1928-1943 sekreterare i Kominterns exekutivkommitté. Vid Kominterns femte kongress rapporterade Manuilski om situationen i kolonierna. ö.a.

Frantz fanon Jordens fördömda (utdrag) 1961

I. Om våldet

Nationell frigörelse, nationell pånyttfödelse, ”nationen åter till folket”, medlemskap i ”The Commonwealth” ... Avkolonialiseringen kan betecknas på många sätt i tidningsartiklar och rubriker, men den är alltid en våldsam process. Vare sig det gäller privata sammankomster, nya namn på idrottsföreningar, frågan om vem som skall bjudas till cocktailparty, anställas vid polisen eller väljas till styrelsemedlemmar i privata eller nationella banker. Överallt innebär avkolonialiseringen att en ”sorts” människor ersätts av en annan ”sorts” människor. Utan någon övergångsperiod blir det ett totalt och fullständigt skifte.

Vi skulle naturligtvis också kunna visa hur en ny nation skapas, en ny statsmakt upprättas, med egna diplomatiska förbindelser, en egen politisk och ekonomisk orientering. Men vi har just velat börja med den vilja att göra ”rent hus” som utmärker all avkolonialisering. Den är av en alldeles särskild betydelse, därför att den från början representerar ett minimikrav hos den tidigare kolonibefolkningen. I grund och botten ligger själva beviset för att omvälvningen verkligen genomförts just i att en social struktur fullständigt förändrats, uppifrån och ned.

Och det väsentliga i denna omvälvning är att den har eftersträvats, fordrats, att den representerar ett oböjligt krav. Känslan av att en sådan förändring måste och skall bli verklighet ingår som ett kraftigt drivande, tvingande element i de kolonialiseras medvetande och i deras dagliga liv. Men möjligheten av en sådan omvälvning upplevs lika starkt som en

skräckinjagande framtidsutsikt av en annan "sorts" människor: koloniatörerna.

Avkolonialiseringen - som syftar till att förändra hela världsordningen - är alldeles uppenbart ett helt igenom anarkiskt projekt. Men den kan inte åstadkommas genom vare sig magi, en naturkatastrof eller en vänskaplig överenskommelse. Den är en historisk process. Den kan förstås och bli glasklar i sig liksom för andra först i det man urskiljer de rörelser som ger den historisk form, och historiskt innehåll. Avkolonialiseringen är sammanstötningen mellan två krafter som genom själva sin natur står i motsättning till varandra, som blir påtagliga och egenartade just i den koloniala situationen. Deras första konfrontation präglades av våld, och deras fortsatta samlevnad, närmare bestämt exploatering av den kolonialiserade - har till bestämt koloniatören stor del grundats ett uppbyggd av bajonetter och kanoner. Koloniatören och den kolonialiserade är gamla bekanta. Koloniatören har faktiskt rätt när han säger att han känner "dem" (sina negrer, sina araber). Det är koloniatören, som har skapat och som fortfarande skapar den kolonialiserade. Han hämtar sin sanning, det vill säga sin rikedom, från det koloniala systemet.

Avkolonialiseringen kan aldrig ske obemärkt. Den inverkar på människornas innersta väsen och förändrar det i grunden. Den förvandlar åskådare, förkrossade av sin obetydlighet, till huvudpersoner som plötsligt befinner sig i ljuskäglan från historiens strålkastare, i en grandios upplevelse. Den ger människan en egen rytm, genom kontakter med nya människor - ett nytt språk, en ny mänsklighet. När en koloni blir fri skapas verkligen helt nya människor. Denna skapelse är inte resultatet av någon övernaturlig makt: det kolonialiserade "tinget" blir människa under själva den process varigenom hon befriar sig.

Det krävs således en fullständig uppgörelse med hela den koloniala situationen. Vill vi uttrycka det precist kan vi begagna det välkända uttrycket "De sista skola varda de främsta". Avkolonialiseringen bekräftar detta påstående. På det rent beskrivande planet kan därför avvecklingen av en kolonial regim aldrig bli annat än en framgång.

Framställd i sin nakenhet låter avkolonialiseringen ana en skoningslös kamp, en de blodiga knivarnas natt. Om de sista verkligen skola varda de främsta, så kan det ske först efter en avgörande, blodig kamp mellan de båda antagonisterna. Den fasta viljan att göra dem som gatt längst bak i ledet till ledare, att låta dem (alltför snabbt, säger somliga) klättra

uppför de trappsteg som kännetecknar ett organiserat samhälle, denna vilja kan segra endast under förutsättningen att man tar till alla medel, naturligtvis även våldet.

Man kan inte desorganisera ett samhälle, hur primitivt det än är, efter sådana riktlinjer om man inte redan under deras utarbetande är fast beslutet att krossa alla hinder. Den som går in för att genom egna insatser förverkliga programmet är ständigt beredd att bruka våld. Ända från födelsen har det stått klart för honom att denna trånga värld, inhägnad av förbud, inte kan försättas i gungning annat än med det ohämmade våld.

Den koloniala världen är fylld av murar och stängsel. Vi behöver säkert inte påminna om indelningen i infödingsstäder och europeiska städer sida vid sida, om skolor för infödda och skolor för européer, liksom det är överflödigt att påminna om Sydafrikas apartheid. Men tränger vi djupare in i detta rutmönster kommer vi att upptäcka vissa kraftlinjer. Genom en sådan undersökning av den koloniala världens inredning och geografi kommer vi att kunna fastställa de trigonometriska punkter från vilka det avkolonialiserade samhället skall organiseras.

Den kolonialiserade världen är en tudelad värld. Skiljelinjen, gränsen, markeras av kaserner och polisstationer. När den kolonialiserade vill tala med överheten är det gendarmen eller soldaten han måste vända sig till, som kolonialistens och förtryckarregimens språkrör. I kapitalistiska samhällen går det annorlunda till. Där är det undervisningen, den må vara religiös eller konfessionslös, de utbildade moraliska reflexer som föräldrarna inpräglar hos sina barn, den exemplariska hederligheten hos arbetare som får medalj efter femtio års trogen tjänst, det lugn och den självbehärskning som uppammas hos medborgarna - där är det alla dessa yttre uttryck av respekt för samhallsordningen som hos den exploaterade skapar en underkastelsens, en underdånighetens psykos och avsevärt underlättar ordningsmaktens uppgift. I de kapitalistiska länderna finns det en härskara av moralister, lärare och vilseledare mellan de exploaterade och makthavarna. I kolonierna däremot kommer den kolonialiserade dagligen i direkt kontakt med lagens handhavare. Soldaten och polisen finns överallt och ger sig ofta och smärtsamt till känna. Med bösskolven eller napalmbomber gör de klart för den kolonialiserade att han skall hålla sig lugn. Maktens representanter brukar det oförfalskade våldets språk. Ombudet gör inte förtrycket lättare och döljer inte maktförhåll-

landena. Tvärtom, han dedemonstrerar och understryker dem med det goda samvete som kännetecknar maktens handhavare. Maktens ombud tar med sig våldet in i den kolonialiserades hus. Han driver in det i huvudet på honom

De inföddas och de vitas stadsdelar kompletterar inte varandra. De båda zonerna står mot varandra, men inte som delar av någon högre enhet. De följer en rent aristotelisk logik och utesluter varandra. Det finns ingen gemensam nämnare, ett av leden är överflödigt. Kolonialistens stad är solid, helt av sten och järn. Den har upplysta och asfalterade gator, stängda soplårar som döljer rester av sådant som man aldrig ser och inte ens kan ana. Den vite mannen visar heller aldrig sina fötter utom möjligen på badstranden, men då är den infödde för långt borta för att se dem. Dessa fötter skyddas av solida skor, även om gatorna dem är rena, släta, utan håligheter eller skarpa stenar. Kolonialistens stad är en mått och lat stad. Den är ständigt proppad med goda saker. Kolonialistens stad är de vitas, främlingarnas stad.

Den kolonialiserades stad, eller vad man kallar infödningstaden, negerbyn, kasbah, reservatet är ett okänt ställe, med illa beryktade invånare. Här föds barnen som det faller sig. Här dör folk hur som helst och av vad som helst. Det är en värld utan mellanrum. Människorna lever ovanpå varandra, deras ruckel och hyddor ligger staplade på varandra. Den kolonialiserades stad är en hungrig stad, som längtar efter bröd, kött, skor, bränsle och ljus. Den kolonialiserades stad är hopkurad den ligger på knä eller vältrar sig i smutsen. Det är en stad för negrer, en stad för araber. När den kolonialiserade ser in i kolonialistens är det med kät-tja och missunnsamhet i blicken. Han drömmer om att äga allt detta, att äga det på alla sätt: att sitta vid kolonialistens bord sova i hans säng, helst ligga med hans kvinna. Den kolonialiserade är full av avund. Kolonialisten vet om det. Han överraskar infödningens simmiga blick och anmärker beskt, på sin vakt: "De vill ta vår plats." Det stämmer. Det finns inte en kolonialiserad som inte någon gång om dagen drömmer om att sätta sig på kolonialistens plats.

Denna uppstyckade värld, denna tudelade värld, bebos av två olika människoslag. Det är kännetecknande för den koloniala situationen att de ekonomiska realiteterna, de väldiga skillnaderna i inkomster och levnadssätt, aldrig förmår maskera de mänskliga realiteterna. Man ser genast att skillnaderna i strukturen först och främst beror, av vilken vi

vilket människoslag man tillhör. I kolonierna är den ekonomiska infrastrukturen på samma gång en överbyggnad. Orsak och verkan blir ett: man är rik därför att man är vit, man är vit därför att man är rik. Det är därför man alltid måste tänja på de marxistiska analyserna, när de skall tillämpas på det koloniala problemet.

Man kan inte ens utan vidare tala om det förkapitalistiska samhället, som Marx studerat grundligt, men vars begrepp här måste revideras. Trälen i det europeiska feodalsamhället var visserligen väsensskild från riddaren, men för att förklara och rättfärdiga skillnaderna i status måste man hänvisa till Guds lag. I kolonierna har främlingen som kommit utifrån tvingat sig på landet med hjälp av sina kanoner och sina maskiner. Trots att främlingen lyckats tämja befolkningen och bemäktigat sig landet förblir kolonialisten en främling. Det är varken fabriker, godsen eller bankkontot som i främsta rummet kännetecknar den härskande klassen. Den härskande klassen är först och främst det slags människor som kommit utifrån och som inte liknar landets egen befolkning, "de andra".

Väldet, som varit allestädes närvarande då den koloniala världen formades, väldet, som oavlatligt markerat rytmen då de inföddas egna sociala former och deras ekonomiska system slogs sönder, då deras hållning och deras klädesskick revs ner - detta våld kommer att tas i anspråk av den kolonialiserade den dag massorna beslutar att ta historien i egna händer och stormar in i de förbjudna städerna. Att spränga hela den koloniala världen sönder och samman är hädanefter ett klart begripligt program, som varje individ inom det kolonialiserade folket kan göra till sitt. Att vi spränger den koloniala världen i stycken betyder inte att vi, efter att ha rivit ned gränsbarriärerna, kommer att bygga broar mellan de båda zonerna. Att förstöra den koloniala världen, det betyder för oss att avskaffa den ena zonen, att begrava den djupt ner i jorden eller avlägsna den från vårt territorium.

När den kolonialiserade utmanar den koloniala världen är det inte tal om att lägga fram och resonera om olika synpunkter. Det är inte fråga om att diskutera vad som är allmänmänskligt, utan om att hävda vår egen, absoluta originalitet. Kolonialismens värld är mänsklig. Det räcker inte för kolonialisten att fysiskt, dvs. med hjälp av sin polis och sina gendarmer, avgränsa den kolonialiserades utrymme. Som om det gällde att illustrera den koloniala exploaterings karaktär, gör koloni-

alisten den kolonialiserade människan till det onda självt. Det underkuvade samhället beskrivs inte bara som ett samhälle utan etiska värden. Kolonialisten nöjer sig heller inte med att hävda att det inte finns eller — ännu hellre — att det aldrig funnits sådana värden i den kolonialiserade världen. Han förklarar att den infödde är oemottaglig för etik överhuvudtaget. Han är inte bara utan moral — han är direkt antimoralisk. Han är, låt oss se det i ögonen, en fiende till alla etiska värden, I denna mening är han det absoluta onda. Han är ett frätande element som förstör allt han kommer i beröring med, han vanställer och förvrider allt som har med moral och estetiska värden att göra, han är ett omedvetet och oforbätterligt redskap åt blinda och onda krafter. Och en politiker som Meyer kunde på fullt allvar i franska nationalförsamlingen säga att man inte fick prostituera republiken genom att släppa in det Algeriska folket. Den egna moralen förgiftas och infekteras så fort man later den komma i kontakt med det kolonialiserade folket. De kolonialiserades sedvänjor, deras traditioner och framför allt deras myter tolkas som bevis på deras fattigdom, deras medfödda lastbarhet. Det är därför man kan jämföra DDT, som dödar parasiterna, sjukdomsbärarna, med den kristna religionen som bekämpar kätteriet, de låga instinkterna, det onda, i dess linda. Gula feberns återtag och evangeliseringens framsteg hör båda till balansräkningens positiva sida. Men missionens segerbulletiner vittnar i själva verket om alienationsämnen som införes hos det kolonialiserade folket. Jag talar nu om den kristna religionen, och ingen bör förvåna sig över den saken. Kyrkan i kolonierna är en de vitas kyrka, en främlingarnas kyrka. Den uppmanar inte den kolonialiserade människan att gå Guds vägar men väl att gå den vites väg, härskarens väg, förtryckarens väg. Och här gäller det som bekant att många är kallade men få utvalda.

Det händer att denna manikeism drar de yttersta logiska konsekvenserna av sitt tanke-system och avhumaniserar den infödde. Den förvandlar praktiskt taget människan till djur. När kolonialisten talar om den kolonialiserade är det också i zoologiska begrepp. Han talar om den gula rasens reptilartade rörelser, om utdunstningarna från infödningarna, om horderna, om stanken, om krälände, myllrande, gestikulerande massor. När kolonialisten gör en ansträngning för att beskriva miljön med de rätta orden, hämtar han alltid sina liknelser från djurvärlden. Hans rasfränder reagerar sällan mot dessa bilder. Den infödde, som fattat kolonialistens tankegång, förstår genast att det är honom man menar. Denna

galopperande befolkningsökning, dessa hysteriska massor, dessa ansikten utan varje mänskligt drag, dessa slappa, formlösa kroppar, dessa ändlösa skaror, dessa barn som inte verkar tillhöra någon, denna lättja som sträcker ut sig i solen, den vegetativa rytmen ..., allt detta ingår i kolonialismens terminologi. General de Gaulle talar om ”gula människomassor” och monsieur Mauriac om svarta, bruna och gula massor, som snart kommer att översvämma världen. Den kolonialiserade hör allt detta och flinar varje gång han upptäcker att kolonialisten talar om honom som om han vore ett djur. Han vet nämligen att han inte är något djur. Och just i det ögonblick han blir medveten om sin mänsklighet börjar han slipa sina vapen för att denna hans mänsklighet skall triumfera.

Så fort den kolonialiserade börjar slita i sina bojor och oroa kolonialisten, tillkallar man välmenande själar, som på ”kulturkongresser” förklarar för den infödde hur unika och mångskiftande de västerländska värdena är. Men varje gång den kolonialiserade hör talas om de västerländska värdena stelnar han till i ett slags muskelkramp. Överallt där kolonialregimen avvecklas vädjar man till de kolonialiserades förnuft. Man rekommenderar säkra, stabila värderingar, man inskräpper värtaligt att avkolonialiseringen inte får betyda någon tillbakagång, att man måste stödja sig på dessa beprövade, solida normer. Men det visar sig att så fort en kolonialundersåte hör någon tala om den västerländska civilisationen, så griper han efter sin machete eller förvissar sig åtminstone om att han har den inom räckhåll. De vita har hävdat sina värdenas överlägsenhet med sådan brutalitet och varit så aggressiva i sin segerrika kamp mot de kolonialiserades levnadssätt och föreställningsvärld, att han hänskrattar när herrefolket skryter med dessa värden. I den koloniala situationen upphör kolonialisten inte att rådbråka den kolonialiserade förrän denne högt och ljudligt erkänt den vita moralens överlägsenhet. Men så snart frihetskampen börjar har de kolonialiserade massorna bara hån till övers för dessa värden, som de skändar och spyr ut.

Denna företeelse kommer i allmänhet inte så tydligt fram, därför att under avkolonialiseringsperioden har vissa intellektuella bland de infödda inlett en dialog med bourgeoisin i den koloniala metropolen. Under denna period uppfattas den infödda befolkningen bara som en formlös massa. De få individuella särdrag som kolonialmaktens borgare kunnat urskilja här och där är inte tillräckliga för att göra det första intrycket mera nyanserat. Däremot inträffar det, under själva befrielsen, att bour-

geoisin i den koloniala metropolen febrilt söker kontakt med "eliten" i kolonin. Det är med denna elit man för den beryktade dialogen om den västerländska civilisationens värden. När den härskande klassen i den koloniala metropolen konstaterar att den inte kan bevara sitt välde över kolonierna, låter den karriärgardet fortsätta kampen på kulturens, moralens och teknikens område. Man får dock inte glömma bort, att de breda massorna bland de kolonialiserade folken är fullständigt likgiltiga för den sortens problem. För dem är jorden det mest konkreta och följaktligen det mest väsentliga värdet. Det är jorden som ger dem deras dagliga bröd och givetvis också en viss värdighet. Men denna värdighet har inget att göra med "respekten för människovärdet". Detta abstrakta människovärde har det kolonialiserade folket aldrig hört talas om. Vad den infödde i sitt eget land erfarit är att man ostraffat kunnat fängsla, misshandla och svälta ut honom. Aldrig någonsin har det kommit någon moralist eller någon präst för att to emot slagen i hans ställe eller dela med sig av sitt bröd. Vad han förstår med moral är något mycket konkret i det ögonblick han drar ner kolonialisten från hans höga hästar, bryter hans våldsregemente och helt enkelt kastar ut honom från scenen. Den berömda princip enligt vilken alla människor är lika åskådliggörs i kolonierna först i det ögonblick då den kolonialiserade hävdar att han är kolonialistens jämlike. Om han går ännu ett steg, är det för att visa att han är förmer än denne. I själva verket har han redan beslutat sig för att ersätta kolonialisten, att inta hans plats. Det är således en hel värld som faller samman. Den intellektuelle, som för sin del kunnat hålla med kolonialisten på det allmängiltiga, abstrakta planet, kommer nu att kämpa för att kolonialisterna och de kolonialiserade skall kunna sammanleva i en ny och bättre värld. Men vad han inte inser, eftersom kolonialismen har genomsyrat honom med hela sitt tänkesätt, är att kolonialisten i det ögonblick det koloniala tillståndet upphört inte längre har något intresse av att stanna kvar, inte längre har något intresse av samexistensen. Det är inte någon tillfällighet att den s.k. liberala europeiska minoriteten i Algeriet, innan förhandlingar ens börjat mellan den algeriska och den franska regeringen, gett sin inställning till karma: man kräver varken mer eller mindre än dubbelt medborgarskap. Om vi klamrar oss fast på det abstrakta planet tvingar vi kolonialisten att våga ett mycket konkret sprang ut i det okända. Låt oss erkänna det: kolonialisten vet mycket väl att inga fina fraser kan ersätta verkligheten.

Den kolonialiserade upptäcker alltså att hans kropp fungerar på samma sätt som kolonialistens, att han andas på samma sätt, att han har ett hjärta som slår på samma sätt som kolonialistens. Han upptäcker att kolonialistens liv inte är mer värt än en infödd. Det är en upptäckt som sätter världen i gungning. Det är den som ligger till grund för den kolonialiserades nyvunna revolutionära självsäkerhet. Om det verkligen förhåller sig så att mitt liv är lika betydelsefullt som kolonialistens, då kan hans blick eller hans stämma inte längre förlama mig. Jag känner mig inte längre brydd och osäker i hans närvaro. I själva verket ger jag fan i honom. Jag är så lite besvärad av hans närvaro, att jag redan vet hur jag skall göra hans situation omöjlig, så att han inte ser någon annan utväg än att rymma fältet.

Vi har redan påpekat, att kolonitillvaron präglas av att världen delats itu. Under kampen mot kolonialismen blir världen hel igen genom ett radikalt beslut, som enar den på nationens och ibland på rasens grundval. Vi erinrar oss hur våldsamt de senegalesiska patrioterna reagerade mot president Senghors manipulationer: "Vi krävde afrikaner i ledningen, men i stället söker han göra européerna till afrikaner!" Det innebär att den kolonialiserade omedelbart kan avgöra om det har skett någon verklig avkolonialisering eller inte. Minimikravet är att de sista skola varda de första.

Den infödde intellektuelle framför detta krav i egna varianter och han verkar sannerligen inte att sakna motiveringar: det behövs administratörer, tekniker, specialister av skilda slag. Men den infödde i gemen uppfattar begäran om sådana undantag som rent sabotage, och inte så sällan hör man honom säga: "Då är det ju inte någon större mening i att vi blev självständiga ..."

I de koloniala områden där det forts en verklig frihetskamp, där folket gjutit sitt blod och där den väpnade striden pågått länge nog för att de intellektuella skulle finna en väg tillbaka till folket, där märker man hur hela den överbyggnad som dessa intellektuella lånat från borgerliga kolonialistiska kretsar raderas ut. I sin narcissistiskt självupptagna monolog hade denna bourgeoisie med sina akademikers hjälp lyckats övertyga den infödde om att de väsentliga värdena förblir eviga, även om människan kan fela. Det är naturligtvis fråga om Västerlandets eviga värden. Den kolonialiserade accepterade dessa idéer såsom väl grundade, och djupt inne i hans medvetande stod det alltid en vaksam vaktpost, beredd att

försvara det grekisk-romerska arvet. Men under befrielsekampen inträffar det, i det ögonblick som den intellektuelle återupptar kontakten med sitt folk, att denna fågelskrämma faller ihop till stoft. Alla medelhavskulturens värden, den mänskliga personlighetens, klarhetens och skönhetens seger förvandlas till döda och färglösa nipper. Alla högrävande tal avslöjar sig själva som tomma ord. Alla dessa etiska värden som tycktes förädla själen visar sig vara fullständigt meningslösa, eftersom de inte har något att göra med den konkreta kamp som folket inlett.

Låt oss först se på individualismen. Den infödde intellektuelle hade av sina lärare fått veta, att individen måste hävda sig själv. Kolonialmaktens bourgeoisie hade hamrat i honom föreställningen att ett samhälle av individer som alla kan stänga in sig i sitt eget subjektiva jag, vars tanke är samhällets sanna rikedom. Men när samme intellektuelle under frihetskampen får tillfälle att verkligen dyka ned bland folket upptäcker han att denna teori är grundfalsk. Redan den organisatoriska form som kampen tagit har gett honom en ny vokabulär. Broder, syster, kamrat — det är ord som den kolonialistiska bourgeoisin fört upp på svarta listan, eftersom för den betyder min bror detsamma som min plånbok, och min kamrat är mitt senaste knep. Den infödde intellektuelle tycks själv vara närvarande vid en autodafé där alla hans avgudabilder bränns: egoismen, de högmodiga anspråken, den barnsliga lusten att alltid få det sista ordet. Denne kolonialiserade intellektuelle, som under den västerländska kulturens tryck känt sig som en atom bland atomer, upplever nu också fastheten och styrkan i ett byråds verksamhet, gedigenheten hos en av folket tillsatt kommission samt kvarters- och cellmötenas andliga fruktbarhet. Nu befinner sig alla samma predikament, eftersom alla blir upptäckta av legosoldaterna och följaktligen massakrerade, eller också kommer alla att bli räddade. ”Sköt dig själv och skit i andra”, denna ateistiska frälsningsformel godkännes inte i detta sammanhang.

För att få tillträde till herrefolkets kultur och tillägna sig den har den intellektuelle nödgats lämna vissa panter. Han måste bland annat visa att han tänker på samma sätt som kolonialmaktens bourgeoisie. Att han gör det framgår också av hans oförmåga att föra sina landsmäns talan. Han kan helt enkelt inte glömma bort sig själv till förmån för en sak eller en idé. När han däremot kämpar i folkets mitt gör han den ena underbara upptäckten efter den andra. Han blir bokstavligen avväpnad av folkets öppenhet och hederlighet. Då riskerar han å andra sidan att

fjäska för folket. Han kan förvandlas till en eftersägare som nickar bifall till varje folklig meningsyttring och gör den till en trossats. Men fellahn, den arbetslöse, den uthungrade gör inte anspråk på att sitta inne med sanningen. Han förkroppsligar sanningen, och därför påstår han inte att han känner den.

Objektivt sett uppträder den intellektuelle under denna period som en vulgär opportunist. Han har inte upphört med sina manipulationer. För folkets del blir det aldrig fråga om att stöta bort honom eller driva in honom i ett hörn. Folket begär bara att man skall ha allt gemensamt. Men det tar tid för den intellektuelle att finna sin plats i folkhavet, därför att han har en underlig förkärlek för detaljerna. Det förhåller sig visserligen inte så att folket skulle vara emot all analys. Tvärtom sätter det värde på att få saker och ting förklarade, det tycker om att följa ett resonemang, att se vart det leder. Men den intellektuelle låter sig, särskilt i början av sitt liv samman med folket, förledas av detaljen så att han glömmet kampens huvudsyfte, kolonialismens nederlag. Förvirrad av kampens mångfaldiga aspekter tenderar han att haka sig fast vid mycket begränsade uppgifter, som han ägnar sig åt med brinnande iver men nästan alltid gör sakrosankta. Han ser inte helheten. Han för in begrepp som discipliner, ämnesområden och specialiteter i denna fruktansvärda stenkross som en folklig revolution i själva verket. Eftersom han är engagerad på skarpt avgränsade frontavsnitt händer det att han förlorar rörelsens enhet ur sikte, och att han vid ett misslyckande på en punkt grips av tvivel, kanske misströstan. Folket har däremot från början en helhetsbild av situationen. Det är fråga om jord och bröd: hur skall vi göra för att skaffa oss jord och bröd? Denna skenbart begränsade synpunkt, som är folkets och den aktionsplan som därav uppträder, kommer att ytterst visa sig vara den mest fruktbara och mest effektiva.

Begreppet sanning är också något som vi bör se närmare på. Varje folk har i alla tider insett att sanningen är något som man bara är skyldig sina egna. Ingen absolut sanning, ingen utläggning om hur människosjälens genomskådas kan rubba denna inställning. Hela den koloniala situationen är en enda stor lögn, som det kolonialiserade folket besvarar med sin lögn. Gentemot sina landsmän uppträder man öppet, gentemot kolonialisten krampaktigt, outgrundligt. Sanning är det som påskyndar kolonialregimens fall och hjälper nationen på väg. Sanning är det som skyddar de infödda och förgör utlänningarna. Sanningens smala väg

finns inte i en koloni. På samma sätt förhåller det sig med gott och ont. Allt som gör dem, främlingarna, ont är gott.

Vi ser alltså hur den ursprungliga manikeism, den kluvenhet som präglade det koloniala samhället håller sig intakt under avkolonialiseringsperioden. Kolonistören upphör aldrig att vara fiende, antagonisten som måste röjas ur vägen. I sin skyddade zon underhåller förtryckaren den rörelse som innebär fortsatt herravälde, exploatering och utplundring. Med hjälp av den kolonialiserade, utblottade varelsen i den andra zonen som bokstavligen är utplundringens formal - skapar han den ström som oavbrutet böljar från kolonins stränder till "metropolens" hamnlager och palats. I denna stelnade zon ligger ytan till synes orörlig, palmerna vajar i vinden, vågorna slår mot strandens stenar, skepp med råvaror kommer och går som en bekräftelse på att kolonistörens närvaro är berättigad och nödvändig, medan den infödde, mer död än levande, sitter hopkrupen och försjunken i ständigt samma dagdrömmar. Det är kolonistören som skapar historia. Hans liv är en hjältesaga, en odysseé. Han är början till allt: "Det är vi som har skapat det här landet." Och han är alltings fortsatta orsak: "Om vi ger oss väg, då är allt förlorat. Då faller det här landet tillbaka i medeltiden." Framför sig ser kolonistören bara förslöade varelser, tärda av febersjukdomar och nedtyngda av gammal övertro, som utgör nära nog en förstenad mineralisk miljö kring den koloniala merkantilismens dynamiska skaparkraft.

Kolonistören skapar historia, och det vet han. Med sina ständiga hänvisningar till sitt eget lands historia gör han klart att han själv här utgör en förlängning av detta moderland. Han skriver alltså inte det utplundrade landets historia, utan sin egen nations, där den härjar, våldtar och svälter ut på främmande territorium. Den kolonialiserade befolkningen är dömd till evig passivitet, försåvitt den inte själv beslutar sätta punkt för kolonialiseringens, för skövlingens historia och i stället skapa nationens, avkolonialiseringens historia.

Det är verkligen en oföränderlig värld, efter manikeiskt mönster uppdelad i ljus och mörker, en värld befolkad av statyer: statyn av generalen som erövrade landet, statyn av ingenjören som byggde bron. En självsäker värld vars byggstenar bäres upp av skinnflådda, piskade ryggar. Det är den koloniala världen. Den infödde är ett djur i bur och apartheid bara en variant av den koloniala världens uppdelning i avskärmade fack. Det första den infödde får lära sig är att hålla sig på sin plats, att aldrig

överskrida gränserna. Därför är det som han i sina drömmar rycker till, går till aktion, till angrepp. Han drömmer att han hoppar, att han simmar, att han springer, att han klättrar. Han drömmer att han brister ut i skratt, hoppar över floden med ett enda skutt, förföljd av ett helt koppel av fordon som aldrig hinner upp honom. Den kolonialiserade drömmer sig till friheten från klockan nio på kvällen till klockan sex på morgonen.

Denna aggressivitet, som avlagrat sig i musklerna hos den kolonialiserade, demonstreras först mot hans egna. Det är under denna period som negrerna slåss inbördes och rannsakningsdomarna i Nordafrika inte vet hur de skall komma tillrätta med denna otroliga kriminalitet. (Vi skall senare diskutera detta fenomen mera ingående.) Inför det koloniala systemet är den kolonialiserade i konstant spänning. Den vites värld är en fientlig värld som avvisar honom, och samtidigt frestar honom. Vi har redan sett att den kolonialiserade ständigt drömmer om att ta kolonistörens plats, inte för att själv bli kolonialist utan för att åtnjuta vad denne åtnjuter. De vits fientliga, tryckande värld, som med alla sina skarpa eggar stöter bort den kolonialiserade massan, framstår inte som ett helvete det gäller att hålla sig undan, utan som ett paradiset inom räckhåll, men bevakat av fruktansvärda bestar.

Den kolonialiserade är alltid på helspänn. Eftersom han har svårt att tyda den koloniala verklighetens invecklade teckenspråk vet han aldrig om han råkat överskrida gränsen eller inte. I det system som kolonialisten byggt upp utgår han alltid från att den kolonialiserade är skyldig. Den infödde förutsätter inte själv denna skuld, men den hänger över honom som en förbannelse, som ett damoklessvärd. Innerst inne erkänner han ingen dömande instans. Han är underkuvad, men man har inte tämjtt honom. Han betraktas som en lägre varelse, men han känner sig inte själv mindre värdig. Han väntar tålmodigt på att kolonistörens vaksamhet skall slappna för att kunna kasta sig över honom. Hans muskler är ständigt spända, avvaktande. Man kan inte säga att han är ängslig, att han är terroriserad. Han är beredd att när som helst bli jägare i stället för villebråd. Han är den förföljde som ständigt drömmer om att själv förfölja sina fiender. Maktens symboler - gendarmerna, kasernernas trumpetstötter, militärparaderna och fanan som vajar däruppe verkar inte bara avskräckande utan också uppeggande. De betyder inte: "Håll dig på mattan", utan snarare: "Förbered dig väl."

Även om den kolonialiserade till äventyrs skulle slumra till och glöm-

ma bort sin situation kommer kolonisatörens utmaningar och hans behov att ständigt pröva kolonialsystemets styrka att gång på gång påminna honom om att uppgörelsens timme kommer förr eller senare. Driften att överta kolonisatörens plats underhåller spänsten och styrkan i den kolonialiserades muskler. I vissa sinnestillstånd kan som bekant ett hinder verka som en sporre.

Förhållandet mellan kolonisatören och den kolonialiserade är ett förhållande mellan två massor. Mot mängden ställer kolonisatören sin vapenmakt. Kolonisatören är exhibitionist. Eftersom han aldrig kan känna sig riktigt trygg måste han ständigt påminna den kolonialiserade: "Här är det jag som bestämmer." Man vidmakthåller hos den kolonialiserade en vrede som aldrig får ta sig utlopp. Den infödde är snärjd i kolonialismens garn. Men vi har sett att kolonisatören bara lyckas uppnå en skenbar stabilitet. Den kolonialiserades muskelspänning utlöses periodiskt i blodiga explosioner, i stamfejder och individuella uppgörelser.

I förhållandena mellan individerna bevittnar man de mest förnuftsvidriga reaktioner. Medan kolonisatören eller polisen dagarna i ända kan hålla på att slå och förolämpa den kolonialiserade, tvinga ned honom på knä, så behövs det bara en fientlig eller föraktfull nick från en av hans egna för att han skall ta till kniven. Den kolonialiserades sista utväg är att försvara sin personliga värdighet gentemot sin olycksbroder. Stamfejden är bara fortsättningen på gammalt groll, som vidmakthållits under generationer. Genom att handlöst kasta sig in i dessa vendetta-uppgörelser söker den kolonialiserade övertyga sig om att kolonialismen inte existerar, att allt är som förut, att historien fortsätter. Vi står inför ett tydligt, exempel på kollektiva flyktbeteenden. Man utgjuter sina bröders blod för att slippa se det verkliga problemet ögonen, för att söka uppskjuta det avgörande, ändå oundvikliga valet, som går ut på väpnad kamp mot kolonialismen. Stamfejdenas påtagliga uttryck för kollektiv självförstörelse är alltså ett sätt för den kolonialiserade att finna utlopp för den spänning som håller hans kropp i kronisk kramp. Själva döden blir ett slags värn mot faran och detta självmordsmönster blir för kolonisatören, vars herravälde i motsvarande mån förstärks, ett bevis på att han har att göra med helt irrationella varelser. Den kolonialiserade lyckas också att med hjälp av sin religion glömma kolonisatörens närvaro. Fatalismen fråntar förtryckaren allt ansvar. Det onda, eländet, ödet är en följd av Guds vilja. Individen fogar sig i denna vilja, denna person-

lighetsupplösning. Han böjer sig för kolonialisten och ödet och uppnår, genom att på detta sätt återställa den inre jämvikten, ett upphöjt lugn som snarast är stenens osårbarhet.

Men livet går vidare och den kolonialiserade kan inte oavbrutet ge utlopp åt sin aggressivitet. Han behöver hämmande band och finner dem i de skräckinjagande myter som är så yppiga i underutvecklade samhällen, i onda andar som ingriper så fort man gör något galet. Det finns leopardmänniskor, ormmänniskor, hundar med sex ben, zombier, otaliga monster och jättar, som kringgärdar den koloniala undersåten med ett nät av förbud, hinder och tabun och är mycket mer skrämmande än kolonialistens värld. Den överbyggnad av magi och trolldom som präglar infödingarnas samhällen fyller en speciell psykologisk funktion som libido-regulator. Ett av kännetecknen på de underutvecklade samhällena är att libidon är en angelägenhet för gruppen och familjen. Etnologerna har exempelvis grundligt beskrivit hur en man som drömt om sexuella förbindelser med en annan kvinna än sin egen hustru offentligt måste erkänna att han haft en sådan dröm och därefter betala böter in natura eller i dagsarbeten åt den förfördelade maken eller familjen. Det bevisar, i förbigående sagt, att de s.k. förhistoriska samhällena tillmäter det undermedvetna stor betydelse.

Denna atmosfär av myt och trolldom som skrämmer mig är en påtaglig, obestridlig verklighet. Genom sin skräckverkan införlivar den mig med traditionen, med min trakts eller min stams historia. Samtidigt ger den mig trygghet, en status, ett slags legitimation. Det ockulta är i de underutvecklade länderna kollektivt och grundar sig helt på magi. När jag infogar mig i detta ogenomträngliga flätverk, i vilket ritualhandlingarna upprepas med kristallklar beständighet, är det min egen världs, vår världs beständighet som bekräftas. Tro mig: zombien är värre än kolonialisten. Det viktigaste blir inte längre att sköta sig innanför kolonialismens taggrådsstängsel, utan att tänka sig för två gånger innan man låter sitt vatten, spottar eller går ut om natten.

De övernaturliga, magiska krafterna visar sig vara förvånansvärt starkt knutna till mitt ego. De får kolonialistens makt att verka tvetydlig och ovidkommande. Man behöver egentligen inte kampa emot den, eftersom det som verkligen betyder något är de faror som lurar i myternas värld. Allt löser sig till synes genom en ständig kamp mot dessa andeväsen.

Under befrielsekampen inträffar det dock att detta folk, som tidig-

are varit uppsplittrat i överkliga cirklar, som ständigt varit offer för en ousäglig skräck men ändå, tacksamt gripit chansen att förlora sig i mardrömmar, nu bryter sig ur de gamla formerna, organiserar sig på nytt och med blod och tårar tar itu med verkliga, akuta problem. Skaffa gerillasoldaterna mat, sätta ut vaktposter, bistå familjer som saknar det allra nödvändigaste, ersätta en make som stupat eller fångslats — det är sådana konkreta uppgifter som folket uppfordras till under befrielsekampen.

[...]

Med ryggen mot muren, med kniven på strupen, eller för att vara mera exakt, med elektroderna på könsorganen, är den koloniala undersåten mindre benägen att inbilla sig saker och ting.

Efter att i årtal ha omgett sig med de mest häpnadsväckande andeväsen står den kolonialiserade plötsligt, med kulsprutepistolen i handen, ansikte mot ansikte med den makt som verkligen ifrågasatte hela hans personlighet: kolonialismen. Och ynglingen, som vuxit upp i en atmosfär av stål och eld, kan kosta på sig att skratta åt de gamlas zombier, åt de tvåhövdade hästarna, åt gengångarna och djinnerna som bara väntar på att du skall gäspa för att tränga in och ta hela kroppen i besittning. Den kolonialiserade upptäcker verkligheten och förvandlar den genom sina handlingar, genom det våld han tillgriper, genom att förbereda friheten.

Vi har sett hur detta våld under hela den koloniala perioden går på tomgång. Vi har sett hur det kanaliseras i dansens känsloutbrott eller i besatthetens tecken. Vi har sett hur det uttömts i strider broder mot broder. Problemet blir nu att utnyttja detta våld just som det söker sig nya utlopp. Medan det förut gick upp i myterna eller sökte sinnrika uttryck för kollektiv självförståelse får det nu möjligheter att ta en annan inriktning.

Ur taktisk och historisk synpunkt uppställer sig ett mycket viktigt teoretiskt problem i och med att epoken för koloniernas befrielse börjat. När kan man säga att tiden mognat för den nationella befrielseörelsen? Vem skall utgöra dess avantgarde? Eftersom avkolonialiseringen har tagit så många olika former tvekar förnuftet att avgöra vad som är en verklig eller bara en skenbar avkolonialisering. Det är hög tid att de engagerade väljer sina vapen och sin taktik, de rätta metoderna och organisationsformerna. Annars förrirrar de sig i en blind voluntarism som kan fram-

kalla den svartaste reaktion.

Vilka är de krafter som under den koloniala perioden stakar ut nya vägar, nya möjligheter att bruka våld för den kolonialiserade? Det är framför allt de politiska partierna samt den intellektuella och merkantila eliten. Men det är karakteristiskt för vissa politiska organisationer att de gärna avger principiella deklamationer - utan att utsända konkreta aktionsparoller. Under den koloniala perioden är dessa nationalistiska partier inriktade på valpropaganda, på en mängd filosofiska och politiska utläggningar om folkens självbestämmanderätt, om de mänskliga rättigheterna och det dagliga brödet och ideliga hävdanden av principen "en man en röst". De nationalistiska partierna talar aldrig om nödvändigheten av ett verkligt styrkeprov, eftersom deras mål knappast är att radikalt förändra hela systemet. De är pacifister, legalister, i själva verket svurna anhängare av den nya ordningen. Dessa politiska formationer ställer till den koloniala bourgeoisin det krav som de upplever som väsentligt: "Ge oss mera makt." När det gäller våldet och dess speciella problem är dessa eliter tvehågsna. De är våldsamma i ord och reformistiska i handling. När de borgerliga nationella ledarna säger någonting, bekräftar de utan omsvep att de i själva verket inte menar vad de säger.

För att förklara dessa särdrag hos de nationalistiska partierna måste man veta vad som utmärker både deras ledarskikt och deras anhängare. De nationalistiska partiernas anhängare är stadsbor, arbetare, folkskollärare, hantverkare och köpman som - visserligen i begränsad utsträckning - börjat dra fördel av den koloniala situationen och som har speciella intressen. De kräver att de skall få det bättre, att deras löner skall höjas. Dialogen mellan dessa politiska partier och kolonialmakten avbryts aldrig. Man diskuterar vissa kompromisser, den politiska representationen, pressfriheten, föreningsfriheten. Man diskuterar reformer.

Man ska heller inte låta sig förbluffas av att så många då är aktiva medlemmar av de lokalavdelningar som metropolens kommunistiska partier upprättat i kolonin. Dessa infödda kämpar i enlighet med abstrakta slagord — "All makt åt proletariatet!" utan att tänka på att deras område är det främst efter nationalistiska paroller som kampen måste föras. Den kolonialiserade intellektuelle har anpassat sin aggressivitet efter knappast dolda förhoppningar om att kunna assimilera sig med det koloniala systemet. Han har underordnat sin aggressivitet under sina egna, individuella intressen. Därför uppstår det lätt en klass av frigivna

slavar som befriat sig personligen. Det som dessa intellektuella kräver är att Hera skall befria sig på detta individuella sätt och att det skall bli möjligt att organisera en hel klass av frigjorda. Folkets breda massor är däremot inte intresserade av att enskildas möjligheter till framgång ökar. De kräver inte samma status som kolonistatören, utan hans plats. Det överväldigande flertalet av de kolonialiserade vill först och främst ha hans gårdar och gods. För dem gäller det inte att konkurrera med kolonistatörer. De vill ersätta honom.

De flesta nationalistiska partier underlåter systematiskt att vända sig till bönderna. Nu står det emellertid klart att i de koloniala länderna är det bara bönderna som är revolutionärt inställda. De har allt att vinna och inget att förlora. Den nertryckte och uthungrade bonden är den exploaterade som först inser att endast våldet lönar sig. För honom finns det ingen kompromiss, ingen möjlig överenskommelse. Frågan om kolonialisering eller avkolonialisering är helt enkelt en fråga om styrkeförhållanden. Den exploaterade upptäcker att hans befrielse forutsätter att alla medel, främst maktmedel, kommer till användning. Då Guy Mollet år 1956 kapitulerade för européerna i Algeriet konstaterade Nationella befrielsefronten i ett berömt flygblad att kolonialismen inte ger sig förrän den får kniven på strupen. Det fanns ingen algerier som då verkligen tyckte att det var för starka ord. Flygbladet uttryckte bara vad alla algerier kände djupast inne: kolonialismen är inte någon tänkande maskin, inget förnuftigt väsen. Den är renodlat våld och kommer bara att böja sig för ett ännu starkare våld.

Inför den avgörande uppgörelsen går kolonialmaktens bourgeoisie som hittills förhållit sig passiv, till aktion. Den lanserar ett nytt begrepp, som strängt taget skapats av den koloniala situationen: "ickevåld". I sin enklaste form säger detta slagord kolonins infödda elit att den kolonialistiska bourgeoisie har samma intressen som den och att det är nödvändigt att snarast uppnå en överenskommelse, i bägges intresse. "Icke-våldet" är ett försök att lösa kolonialismens problem omkring det gröna bordet innan det kommer till blodsutgjutelse eller andra oåterkalleliga handlingar. Men om massorna handlar efter sitt eget huvud, utan att invänta att stolarna kommit på plats kring det gröna bordet, och sätter i gång bränderna och attentaten, då kommer man att få se att "eliten" och de borgerliga, nationalistiska partiernas ledare springer till kolonialisterna och säger dem: "Situationen är ytterst allvarlig! Det kan ta en ända med

förskräckelse. Vi måste finna en lösning, en kompromiss."

Själva kompromissbegreppet intar en central plats i avkolonialiserings fenomenologi, för det är ett långt ifrån entydigt begrepp. Det har betydelse både för det koloniala systemet och för den infödda bourgeoisie som håller på att växa fram. Kolonialisterna inser att massorna kan ödelägga allt för dem. De sprängda broarna, de nerbrända gårdarna, repressalieaktionerna och alla andra krigshandlingar drabbar landets ekonomi hårt. Den infödda bourgeoisin å sin sida, som inte riktigt inser vilka följder denna orkan kan få, fruktar i själva verket att själv sopas bort av detta oväder. Därför framhåller den enträget för kolonistatörerna: "Ännu kan vi hejda blodbadet, ännu har vi massornas förtroende. Men nu måste ni skynda er, om inte allt skall braka ihop." Nästa led i utvecklingen är att ledaren för det nationalistiska partiet offentligt tar avstånd från detta våld. Han förklarar högtidligt att han inte har något som helst att göra med dessa Mau-Mau, dessa terrorister, dessa mördare. I bästa fall intar han skyddsställning i ett ingenmansland mellan terroristerna och kolonialisterna och presenterar sig gärna som "medlare". Det innebär att eftersom kolonistatörerna inte kan förhandla med dessa Mau-Mau är han villig att göra det. Därför är det som den nationella frihetskampens eftertrupper, denna del av folket som i själva verket hela tiden har hört hemma på den andra sidan, kommer upp i täten varje gång det skall förhandlas eller kompromissas — just därför att de noga vaktat sig för att någonsin bryta kontakten med kolonialismen.

Före förhandlingarna nöjer sig de flesta nationalistiska partier bästa fall med förklaringar och ursäkter för detta "barbari". De säger aldrig att folkets kamp är berättigad, och det är inte sällsynt att de privat, i en mindre krets, går så långt att de fördömer de särskilt uppseendeväckande aktioner som moderlandets press och allmänna opinion betecknat som skändliga. De säger att de vill se allting objektivt och det blir deras förevändning för en sådan passiv politik. Men i verkligheten är denna hållning som är typisk för den kolonialiserade intellektuelle och de nationalistiska partiernas ledare — inte alls objektiv. De fruktar helt enkelt att massornas otåligen våldshandlingar inte är ägnade att främja deras egna intressen. Det finns dessutom en del som inte alls tror att våldsamma metoder är effektiva. För dem är tveklöst varje försök att med våld bryta det koloniala fortrycket ett hopplöst företag ett sannskyldigt självmord. I deras föreställningsvärld upptar kolonialisternas stridsvagnar

och jaktplan ett enormt utrymme. Så fort man säger till dem att något måste göras ser de framför sig hur bomber far över huvudet på dem, hur pansaravdelningar och polis går till aktion och förblir sittande. De är slagna på förhand. De behöver inte ens demonstrera sin personliga oformåga att uppnå något med våldets hjälp, för i sitt dagliga liv och i alla sina manövrer utgår de från denna oformåga. De har stagnerat i samma naiva ståndpunkt som Engels intog när han polemiserade mot Dühring — i sin tur ett vidunder av puerilitet:

Likaväl som Robinson kan skaffa sig värja kan Fredag en vacker dag uppenbara sig med en laddad revolver i handen, och då slår hela ”vålds”-förhållandet om i sin motsats: Fredag kommenderar och Robinson måste slava ... Alla vet att revolvren segrar över värjan och därmed borde det vara begripligt även för den mest naive axiomatiker att våldet inte är en enbar viljeakt, utan kräver högst reella förutsättningar för att kunna utövas, nämligen verktyg, av vilka det mera fullkomliga vinner över det ofullkomligare; att dessa verktyg vidare måste vara producerade, varmed tillika ar sagt att den som producerar mera fullkomliga våldsverktyg, dvs. vapen, besegrar den som producerar ofullkomligare och att med ett ord våldets seger är avhängig av vapenproduktionen och denna i sin tur av produktionen överhuvudtaget, alltså av den ”ekonomiska makten”, av det ”ekonomiska läget”, av de materiella medel, som står till våldets förfogande.

I själva verket säger de reformistiska ledarna inte någonting annat än Engels: ”Vad har ni att slåss med mot kolonialisterna? Era knivar? Era jaktbössor?”

Det är sant att verktygen ar viktiga när det handlar om våldet, eftersom allt ytterst beror på fördelningen av dessa instrument. Men befrielsen av de koloniala territorierna har belyst saken på ett nytt sätt. Napoleons krig i Spanien var ett sannskyldigt kolonialkrig. Trots truppstyrkor som under våroffensiven 1810 nådde det enorma antalet 400000 man tvingades han till återtåg. Andå var det den franska armén som fick hela Europa att darra tack vare sina goda vapen, sina soldaters mod, sina härförare militära snille. Spanjorerna hade inget annat att ställa upp mot de napoleonska truppernas enorma hjälpmedel än sin okuvliga tro på den egna nationen, men de upptäckte den i dag berömda gerillataktiken, som den amerikanska folkmilisen tjugofem år tidigare hade utvecklats mot de engelska trupperna. Men den kolonialiserades gerilla

skulle inte väga särskilt tungt som våldsinstrument gentemot andra sorters våldsinstrument, om den inte samtidigt vore ett nytt element i den världsomspännande konkurrensen mellan truster och monopol.

I början av kolonialiseringsperioden kunde en enda militäravdelning ockupera väldiga områden: Kongo, Nigeria, Elfenbenskusten osv. Men dagens nationella kamp i kolonierna pågår under helt andra betingelser. Under sin blomstringsperiod betraktade kapitalismen kolonierna som leverantörer av råvaror, vilka i förädlad skick kunde sändas ut på den europeiska marknaden. Efter en fas som framför allt inneburit kapitalackumulation har kapitalisterna tvingats ändra sin uppfattning om en affärs räntabilitet. Kolonierna har själva blivit en marknad. Deras befolkning har en viss köpkraft. Om garnisonerna i det läget ständigt måste förstärkas, samtidigt som handeln stagnerar så att de förädlade industriprodukterna inte längre kan exporteras, då är det beviset för att en militär lösning bör avskrivas. En blind och tyrannisk ockupation av slavhandlartyp är inte ekonomiskt räntabel för moderlandet. Monopolkretsarna inom moderlandets bourgeoisie stöder inte en regering som bara brukar svärdet. Vad moderlandets industriledare och finansmän väntar sig av sin regering är inte att den skall decimera den infödda befolkningen, utan att den med hjälp av ekonomiska avtal skyddar deras ”legitima intressen”.

José Carlos Mariategui

Antiimperialistisk synvinkel

1929

1. I vilken grad kan situationen i de latinamerikanska republikerna liknas vid den i de halvkoloniala länderna? [1] De ekonomiska förhållandena i dessa republiker är utan tvekan halvkoloniala och så länge den kapitalistiska och, som dess konsekvens, den imperialistiska penetrationen ökar så förstärks denna karaktär i deras ekonomi. Men den nationella bourgeoisien, som ser samarbete med imperialismen som den bästa källan till profit, känner sig tillräckligt säkra på den politiska makten för att inte oroas sig allvarligt över den nationella självständigheten. Denna sydamerikanska bourgeoisie, som med undantag för Panama inte har upplevt militär yankee-ockupation, har ingen som helst mottaglighet för behovet att slåss för en andra självständighet, som apristpropagandan[2] naivt påstår. Staten, eller snarare den härskande klassen, känner inget behov av en större grad av - eller en mer säker - nationell autonomi. Självständighetsrevolutionen är relativt för nära, dess myter och symboler för levande i bourgeoisiens och småbourgeoisiens medvetande. Illusionen om nationell självständighet är bevarad i sina huvudsakliga verkningar. Det skulle vara ett allvarligt misstag att tro att detta sociala lager har en revolutionär nationell känsla, vilken under andra förhållanden kan vara en faktor i den anti-imperialistiska kampen i halvkoloniala länder underkuvade imperialismen, såsom i Asien under de senaste årtiondena.

Redan i vår diskussion med ledarna för aprismen för mer än ett år sedan, då vi förkastade deras önskan att skapa ett latinamerikanskt

Kuomintang, som del av vår vilja att undvika imitation av Europa och att anpassa vår revolutionära handling efter en exakt bedömning av vår verklighet, så lade vi fram följande tes:

Samarbetet med bourgeoisien, och även många feudala element, i den anti-imperialistiska kampen i Kina, kan förklaras på grundval av ras[3], på nationell civilisation som inte existerar hos oss. Den kinesiska bourgeoisien och adeln känner sig starkt kinesiska. De besvarar de vitas förakt mot den stratifierade och skröpliga kulturen med förakt och stolthet över sina tusenåriga traditioner. Antiimperialismen i Kina kan därför vila på stämningar och den nationalistiska faktorn. I Indoamerika är situationen en annan. Den kreolska aristokratin och bourgeoisien känner inte sympati gentemot folket pga band av delad historia och kultur. I Peru så föraktar aristokratin och bourgeoisien det folkliga och nationella. De är, framförallt, vita. Småborgarmestizen imiterar detta exempel. Bourgeoisien i Lima fraterniserar med yankee-kapitalisterna, och t.o.m. med deras enkla anställda, på countryklubben, på tennisklubben och på gatorna. Yankeeen kan utan ras- eller religionsolägenhet med en kreolflicka, och denna känner varken nations- eller kulturskrupler i att föredra ett äktenskap med den invaderande rasen. Inte heller medelklassflickan känner några sådana skruper. "Huachafitan"[4] eller lägre medelklassflickan som kan fånga en yankeeanställd på Grace[5] eller Foundation[6] gör det med tillfredsställelsen att hon kan höja sin sociala status. Den nationella faktorn, pga dessa objektiva anledningar som säkert inte undslipper någon av er, är inte avgörande i den anti-imperialistiska kampen i vår kontext. Endast länder som Argentina, som har en stor och rik bourgeoisie som är stolt över sitt lands rikedom och makt och där den nationella personligheten därför har klarare konturer än i dessa efterblivna länder, kan anti-imperialismen (kanske) lättare penetrera bourgeoisien. Men av anledningar som har att göra med expansion och kapitalistisk tillväxt och inte pga social rättvisa och socialistisk doktrin som i vårt fall.

Utsträckningen av den kinesiska bourgeoisiens förräderi och Kuomintangens bankrutt var ännu inte känd. Kunskap om kapitalismen, och inte bara pga social rättvisa eller doktrin, visade hur lite man kan förlita sig på, även i länder som Kina, de revolutionära nationalistiska stämningarna hos bourgeoisien.

Så länge den imperialistiska politiken kan "manéger" [hantera] stäm-

ingarna och pålitligheten i dessa staters nationella självständighet, och då de inte tvingas ta sin tillflykt till väpnad intervention och militär ockupation, så kan de lita helt och hållet på bourgeoisieens samarbete. Fast de behärskas av den imperialistiska ekonomin så anser sig dessa länder, eller snarare dess bourgeoisie, vara sitt eget ödes mästare, på samma sätt som Rumänien, Bulgarien, Polen och andra ”beroende” länder i Europa.

Denna faktor av politisk psykologi kan inte försummas i bedömningen av potentialen för anti-imperialistisk handling i Latinamerika. Att åsidosätta och glömma detta har varit ett karaktärsdrag för det apristiska teoretiserandet.

2. Den grundläggande skillnaden mellan de element som principiellt accepterade APRA – som en plan för enhetsfront, men aldrig som ett parti och inte heller som en uppstartad verksam organisation – och de utanför Peru som senare definierade det som Latinamerikas Kuomintang, är att de förstnämnda förblev trogna den samhälligt-ekonomiskt revolutionära förståelsen av anti-imperialism, medan de andra förklarar sin ståndpunkt genom att säga: ”Vi är vänster (eller socialister) eftersom vi är anti-imperialister”. Antiimperialismen har således upphöjts till status av program, till ett politiskt förhållningssätt, för en rörelse som är nog i sig själv och som spontant leder, av någon okänd process, till socialism, till social revolution. Detta koncept leder till en förvrängd övervärdering av den antiimperialistiska rörelsen, till överdrifter i myten om kampen för en ”andra självständighet”, och romantiska drömmar om att vi lever under dagarna för en ny frigörelse. Resultatet av detta är att byta ut de Antiimperialistiska ligorna mot en politisk organisation. Från att ha varit något som förstods som en enhetsfront, en folklig allians, som ett block av de förryckta klasserna, blir APRA definierat som ett latinamerikanskt Kuomintang.

För oss utgör antiimperialismen inte, och kan inte heller göra detta, utifrån sig själv, ett politiskt program, en massrörelse förmögen att erövra makten. Antiimperialismen, även om den skulle kunna mobilisera den nationella och småbourgeoisien till arbetarnas och böndernas sida (och vi har redan räknat bort den möjligheten), upphäver inte antagonismen mellan klasser eller undertrycker dessas olika intressen.

Varken bourgeoisie eller småbourgeoisien vid makten kan genomföra en anti-imperialistisk politik. Vi har den mexikanska erfarenheten

där småbourgeoisien har kommit till en överenskommelse med yankee-imperialismen. I sina relationen med Förenta staterna kanske en ”nationalistisk” regering använder ett annat språk än Leguía-regeringen[7] i Peru. Denna regering är uppriktigt och obesvärat pan-amerikanistisk och Monroeistisk; men vilken annan borgerlig regering som helst hade gjort, i stort sätt, samma saker som denna vad gäller lån och eftergifter. Investeringarna av utländskt kapital i Peru växer i nära och direkt relation till landets ekonomiska utveckling, exploateringen av dess naturresurser, med befolkningen i dess territorium, med förbättringarna i kommunikationsmedlen. Med vad skulle den mest demagogiske småborgare kunna motverka det kapitalistiska inträngandet? Med inget, annat än ord. Med inget, mer än en tillfällig nationalistisk fylla. Maktövertagandet av anti-imperialismen, som en populistisk demagogisk rörelse, om det var möjligt, representerar på intet sätt maktens erövring av de proletära massorna eller socialismen. Den socialistiska revolutionen finner sin mest förbittrade och farligaste fiende – farlig pga förvirringen och demagogin – i småbourgeoisien vid makten, tillsatt av ordningens röster.

Utan att utelämna någon typ av anti-imperialistisk agitation, och inte heller mobiliseringen av de samhälleliga skikt som eventuellt kan delta i denna kamp, så är vårt uppdrag att förklara och visa för massorna att endast den socialistiska revolutionen kan sätta upp ett definitivt och verkligt stängsel för imperialismens framfart.

3. Dessa faktorer skiljer situationen i de sydamerikanska länderna och de centralamerikanska, där yankee-imperialismen har tagit sin tillflykt till militär intervention utan några betänkligheter och provocerat fram en patriotisk reaktion som lätt kan vinna bourgeoisie och småbourgeoisien åt anti-imperialismen. Den apristiska propagandan, personligen ledd av Haya de la Torre, verkar inte ha vunnit större resultat i någon annan del av Amerika. Hans förvirrande och messianska predikningar, som inte ens försöker låtsas att de står på den ekonomiska kampens plan, appellerar i själva verket särskilt till rasmässiga och känslomässiga faktorer och uppfyller således de nödvändiga kriterierna för att imponera på den intellektuella småbourgeoisien. Formeringen av klasspartier och mäktiga fackliga organisationer, med klar klassmedvetenhet, är inte ämnad att få samma omedelbara utveckling i dessa länder som i Sydamerika. I våra länder är klassfaktorn den mest avgörande, den är mer utvecklad. Det

finns ingen anledning att återfalla i vaga populistiska formuleringar bakom vilka man inte kan hindra att reaktionära tendenser frodas. För närvarande är den apristiska propagandan begränsad till Centralamerika. I Sydamerika är APRA, som resultat av den populistiska, caudillistiska[8] och småborgerliga avvikelserna som definierar det som ett latinamerikanskt Kuomintang, under en period av total upplösning. Vad än nästa anti-imperistiska kongress[9] i Paris bestämmer, så måste dess röst besluta om föreningen av de antiimperialistiska organisationerna och etablera skiljelinjen mellan den antiimperialistiska plattformen och agitationen å ena sidan och uppgifterna som faller inom klassens partiers och de fackliga organisationernas kompetens å den andra sidan. Denna kommer ha sista ordet i frågan.

4. Överensstämmer den imperialistiska kapitalismens intressen nödvändigtvis och ödesbestämt med de feodala och halvfeodala intressena hos jordägarna? Är kampen mot feodalismen obligatoriskt och helt förbunden med den antiimperialistiska kampen? Självfallet så använder sig den imperialistiska kapitalismen av den feodala klassens makt, då den anser den vara den politiskt dominerande klassen. Men deras ekonomiska intressen är inte de samma. Småbourgeoisien, utan att undanta de mest demagogiska, kan hamna i samma intima allians med den imperialistiska kapitalismen om den i sin praktik tonar ner sina mest markanta nationalistiska impulser. Finanskapitalet skulle känna sig säkrare om makten låg i händerna på en större samhällsklass, vilken tillfredsställer några av de mest tryckande dagskraven och förvränger massornas klassinriktning och som har bättre förutsättningar än den gamla och hatade feodala klassen att försvara imperialismens intressen, att vara dess beskyddare och dörrvakt. Skapandet av små jordegendomar, exproprieringen av godsden[10] och förintandet av de feodala privilegierna är inte på något direkt sätt motsatta imperialismens intressen. Tvärtom, i den mån som de feodala kvarlevorna går in i en kapitalistisk ekonomisk utveckling, en rörelse av feodalismens förintande, så sammanfaller detta med behoven hos den kapitalistiska tillväxten, befordrad av imperialismens investeringar och teknik. Om storgodsen försvinner och man i dess ställe sätter en agrarekonomi baserad på vad den demagogiske borgaren kallar ”demokratisering” av jordegendomen, om den gamla aristokratin ersätts av en inflytelserikare bourgeoisie och småbourgeoisie – och därför bättre läm-

pad att upprätthålla samhällsfreden – , så är inget av detta motsatt imperialismens intressen. Leguíaregimen i Peru – även om den är försiktig i sina handlingar när den ställs mot godsherrarnas och gamonalernas[11] intressen, vilka i stor utsträckning stödjer regimen – känner ingen som helst oförsämdhet när den tar sin tillflykt till demagogiska krav gentemot feodalherrarna och dess privilegier, när den dundrar mot de gamla oligarkierna, eller när den saluför en fördelning av jorden som ska göra varje jordbruksarbetare till en liten jordägare. Leguíaregimen hämtar sin främsta styrka just från denna typ av demagogi. Leguíaregimen vågar inte röra de stora jordägarna, men den kapitalistiska utvecklingens naturliga rörelse – bevattningssystem, exploateringen av nya gruvor, etc. – går mot feodalitetens intressen och privilegier. Då de odlade arealerna växer och nya arbetsställen uppstår så förlorar storgodsen sin huvudsakliga styrka: det absoluta och ovillkorliga förfogandet över arbetskraften. I Lambayeque, där man har bevattningsanläggningar görs just nu, har den tekniska kommitténs kapitalistiska aktivitet, vilken leder arbetet under en nordamerikansk expert, ingenjör Sutton, redan kommit i konflikt med de stora feodala jordägarna. De stora jordägarna odlar mestadels socker. Hotet om att de skulle förlora sitt land- och vattenmonopol, och med detta medlen att kontrollera arbetskraften, gör dessa människor rasande, och får dem att inta en inställning som regeringen, även om den är tätt bunden till dem, anser vara subversiv och mot regeringen. Sutton har karaktärsdragen hos en man från de nordamerikanska kapitalistiska företagen. Hans mentalitet, hans arbete, krockar med den feodala andan hos godsherrarna. T.ex. har Sutton fastlagt ett fördelningssystem av vattnet som utgår ifrån principen att det tillhör staten. Godsherrarna anser att rätten till vattnet är en del av deras rätt till jorden. Enligt deras sätt att se det var vattnet deras; det var och är deras lantegendoms exklusiva tillhörighet.

5. Och är småbourgeoisien, vars roll i kampen mot imperialismen man överskattar så ofta, som det sägs, pga ekonomisk exploatering, nödvändigtvis mot imperialistiskt inträngande? Småbourgeoisien är tveklöst den samhällsklass som är känsligast inför de nationalistiska myternas prestige. Men den ekonomiska faktorn som styr frågan är följande: i länder med spansk pauperism, där småbourgeoisien, med sina fördomar om anständighet, motsätter sig proletariseringen; där det pga usla löner

inte finns ekonomisk kraft att omvandla delar av den till arbetarklass; där den rådande anställningsmanin, utvägen i en liten post i staten, jakten på lön och en ”respektabel” post; etableringen av storföretag, trots att de utsuger den nationella arbetskraften enormt, innebär alltid för denna klass ett bättre avlönat arbete – därför ser folk från medelklassen positivt på och välkomnar etableringar. Yankee-företaget innebär högre lön, möjlighet till att klättra och frihet från anställningsmanin inom staten, där det inte finns någon framtid för spekulanter. Detta faktum agerar, med avgörande kraft, på medvetandet hos småborgaren, på jakt efter eller i besittning av en anställning. Vi upprepar, i dessa länder, med spansk pauperism råder, motsvarar mellanklassernas situation inte den i de länder där dessa klasser har gått från en period av fri konkurrens, med kapitalistisk tillväxt som gynnade individernas initiativ och framgång, till förtryck från stora monopol.

Sammanfattningsvis, vi är antiimperialister för att vi är marxister, för att vi är revolutionärer, för att vi motsätter oss kapitalismen med socialismen som antagonistiskt system, kallat att efterträda den, för att i vår kamp mot den utländska imperialismen uppfyller vi vår plikt i solidaritet med de revolutionära massorna i Europa.

Lima, 21 maj 1929

Noter:

[1] Mariategui skickade denna skrift till den Första latinamerikanska kommunistkonferensen i Buenos Aires i juni 1929. Efter att ha läst upp den sade den peruanske delegaten: ”Så skriver kamrat José Carlos Mariategui när han formulerar dessa teser om anti-imperialism, analyserande den ekonomiska och sociala situationen i Peru”

[2] Syftar på APRA. Ett nationalistiskt socialdemokratiskt parti.

[3] Begreppet ras användes på ett annat sätt i Latinamerika och gör det till viss del fortfarande. Raza kan ibland användas för folkgrupp, ibland för nationalitet och även på det sätt ras används i svenskan.

[4] Huanchafo/a är ett folkligt peruanskt uttryck som enligt ordlistan används för någon som är prålig, tillgjord, smaklös, kitchig, småborgerlig.

[5] Syftar på Grace Company

[6] Syftar på Rockefeller Foundation

[7] Augusto Bernardino Leguía y Salcedo (1863 – 1932), president i Peru 1908-1912 och diktator 1919-1930.

[8] Cuadillista på spanska, från ordet Caudillo. Uttrycket syftar på politiska rörelser som samlas kring ledarens person snarare än en politisk enhet. En hövding eller föhrer om man så vill. Franco kallades El Caudillo.

[9] Ligue contre l'impérialisme et l'oppression coloniale. En front för Kominterns verksamhet i förtryckta nationer som bildades på initiativ av olika utomstående partier och grupper 1927, bl.a. ANC. Efter att folkfrontslinjen segrat på Kominterns VII världskongress övergavs organisationen av kommunisterna.

[10] Latifundios på spanska

[11] Lokala hövdingar och bossar på den peruanska landsbygden, vilka baserar sin makt på jord och/eller familjenamnet.

Stokely Carmichael & Charles V. Hamilton

Black Power (utdrag)

1967

1. Vit makt: Kolonialsituationen

Vad är rasism? Det ordet har i århundraden representerat en daglig verklighet för miljoner svarta, och ändå har det knappast alls definierats — kanske just därför att denna verklighet har varit en så allmän företeelse. Med 'rasism' menar vi att man fattar beslut och tillämpar en politik med hänsyn till ras i avsikt att underordna en rasgrupp och bibehålla kontrollen över denna grupp. Så har skett här i landet gentemot de svarta. Vi skall nu se hur och varför.

Rasismen är både öppen och dold. Den förekommer i två varandra närstående former: enskilda vita som vidtar åtgärder mot enskilda svarta samt handlingar av hela det vita samhället mot det svarta samhället. Vi kallar de båda formerna individuell rasism och institutionell rasism. Den första består av öppna åtgärder av individer som förorsakar död, skada eller våldsam egendomsförstörelse. Denna typ kan refereras av televisionskamerorna, den kan ofta iakttas medan den pågår. Den andra typen är mindre uppenbar, vida subtil, mindre identifierbar, eftersom det inte är specifika individer som begår gärningarna. Men den är inte mindre destruktiv för mänskligt liv. Den typen har sitt ursprung i etablerade och respekterade krafter i samhället, och den blir därför utsatt för mycket mindre offentligt fördömande än den första typen.

När vita terrorister bombarderar en svart kyrka och dödar fem svarta barn är det ett utslag av individuell rasism som livligt beklagas av de flesta samhällslager. Men när i samma stad — Birmingham, Alabama

— inte fem utan 500 svarta barn dör varje år på grund av brist på lämplig föda, husrum och läkarvård, och ytterligare tusentals blir fysiskt, känslomässigt och intellektuellt förstörda och lemlästade på grund av den fattigdom och den diskriminering som det svarta samhället lever i så är det ett utslag av institutionell rasism. När en svart familj flyttar in i ett hus i ett vitt område och blir stenad, utbränd eller bortjagad, är den offer för öppen individuell rasism vilken många människor fördömer — åt minstone i ord. Men det är institutionell rasism som håller svarta människor fastlåsta i förfallna slumlägenheter och gör dem till rov för blodsugande hyresvärdars, köpmäns, lånehajars och mindre nogräknade fastighetsmäklares dagliga plundringar. Samhället låtsas antingen att det inte känner till denna senare situation, eller också förmår det inte göra något verksamt åt saken. Om ett ögonblick skall vi undersöka orsakerna härtill.

Institutionell rasism förlitar sig på en surdeg av aktiva anti svarta attityder och bruk. Det råder en känsla av att inta en ställning som överlägsen grupp: de vita är 'bättre' än de svarta, därför bör de svarta underordnas de vita. Detta är en rasistisk attityd och dengenomsyrar samhället både på individuell och institutionell nivå, både dolt och öppet.

'Respektabla' människor kan ge sig själva absolution från individuell skuld: de skulle aldrig placera en bomb i en kyrka de skulle aldrig stena en svart familj. Men de fortsätter att ge sitt stöd, åt politiker och institutioner som institutionellt för evigt kan stadfästa en rasistisk politik, och som också gör det. Öppen, individuell rasism är således kanske inte typisk för samhället, men institutionell rasism är det — med stöd av dolda, individuella rasistiska attityder.

[...]

För att uttrycka saken på ett annat sätt så finns det inte något "amerikanskt dilemma" därför att de svarta i landet bildar en koloni och att det inte ligger i kolonialmaktens intresse att göra dem fria. De svarta är legitima medborgare i Förenta staterna med, för det mesta, samma juridiska rättigheter som andra medborgare. Likväl intar de en ställning som koloniserade i förhållande till det vita samhället. Institutionell rasism har sålunda ett annat namn: kolonialism.

Uppenbarligen är analogin inte perfekt. Vanligen associerar man en koloni med ett land och ett folk som är underkastat och fysiskt skilt från 'Moderlandet'. Men detta är emellertid inte alltid fallet: i Sydafrika och

Rhodesia bebor svarta och vita samma land — med de svarta underordnade de vita precis som i de engelska, franska, italienska, portugisiska och spanska kolonierna. Det är det objektiva förhållandet som räknas, inte retoriken (såsom grundlagarnas uttalanden om lika rättigheter) eller geografin.

Analogin stämmer inte heller ett annat avseende. I klassisk kolonialism är kolonin en källa för billigt producerade råvaror (vanligen jordbruks- eller mineralprodukter) som ”moderlandet” sedan bearbetar till färdiga produkter och själv säljer med hög vinst — ibland tillbaka till kolonin. De svarta samhällena i Förenta staterna exporterar ingenting annat än mänskligt arbete. Men är skillnaden egentligen mer än en teknisk skillnad? Den afrikanska kolonin säljer i själva verket också arbetskraft — själva produkten tillhör inte ‘undersåtarna’ därför att landet inte är deras. Låt oss samtidigt se på de svarta i Södern: de odlar bomull för 3 dollar per i 10-timmarsdag och för pengarna köper de bomullskläder (och mat och andra varor) av vita tillverkare. Ekonomerna kan kanske diskutera denna punkt i evighet, men det objektiva förhållandet kvarstår. De svarta i Förenta staterna har ett kolonialt förhållande till det större samhället, ett förhållande som karakteriseras av institutionell rasism. Denna koloniala ställning har inflytande på tre områden — det politiska, ekonomiska, sociala — som vi skall behandla i tur och ordning.

Kolonialundersåtar får sina politiska beslut fattade för sig av kolonialherrarna, och dessa beslut vidarebefordras nedåt direkt eller genom en ‘indirekt’ styrelseprocess. Politiskt sett har beslut som rör svarta liv alltid fattats av vita — den ‘vita maktstrukturen’. Det förekommer ett visst missnöje med detta uttryck eftersom det kanske ignorerar eller förenklar det faktum att det finns många maktcentra, många olika krafter som fattar beslut. De som kommer med denna invändning pekar på den politiska maktens pluralistiska karaktär. De förbiser ofta det förhållandet att den amerikanska pluralismen snabbt blir en monolitisk struktur när det gäller rasfrågor. När de står inför krav från de svarta enas de många vita grupperna och bildar en gemensam front. Detta gäller i synnerhet när de svarta grupperna ökar i antal. ”...En stor negerbefolkning är politiskt sett både en tillgång och ett ansvar. En stor negerbefolkning kanske inte bara väntar sig att kunna påverka en guvernörs åtaganden och beteende, den kanske också väntar sig att väcka skräck hos många

vita. Ju större negerbefolkning, desto större blir det förnimbara hotet (i de vitas ögon) och alltså desto större motståndet mot att utvidga lagarna om de medborgerliga rättigheterna.”

Och om igen, de vita grupperna är benägna att betrakta sina intressen på ett särdeles enat, kompakt sätt när de står inför svarta som ställer krav som uppfattas som ett hot mot stadgade intressen. De vita reagerar i samlad grupp för att skydda intressen som de uppfattar som sina — intressen som ägs av dem och som utesluter personer som av olika skäl står utanför gruppen.

[...]

Men hur är det med den officiella ‘maktfördelningen’ — systemet med ‘kontroll och jämvikt’? Vi är väl medvetna om att den politiska makten på nationell nivå förmodas vara uppdelad mellan presidenten, kongressen och domstolarna. Men på något sätt har kriget i Vietnam fortsatt utan kongressens gillande. Vi är medvetna om att de konstitutionella subtiliteterna (de blir faktiskt snabbt irrelevanta) delar upp makten mellan den federala regeringen och delstaterna. Men på något sätt har högsta domstolen inte haft någon svårighet att utsträcka kongressens makt över den inomstatliga handeln. Samtidigt får vi veta att den federala regeringen har ytterst begränsade möjligheter att hindra de vita från att angripa och mörda dem som arbetar för medborgerliga rättigheter. Det existerar ett gruppintresse och det korsar alla föregivna gränslinjer när det är nödvändigt och gör dem därigenom irrelevanta. Dessutom betraktar de vita ofta sig själva som en monolitisk grupp i rasfrågor och handlar i enlighet därmed.

Det svarta samhället märker den ‘vita maktstrukturen’ i ytterst konkreta former. Mannen i ghetton ser sin vite hyresvärd bara när denne kommer och hämtar omåttliga hyror och underlåter att genomföra nödvändiga reparationer, men båda vet att stadens av vita dominerade byggnadsinspektion blundar för överträdelser eller bara dömer ut obetydliga böter. Mannen i ghetton ser den vite polisen i hörnet brutalt misshandla en svart fyllerist i en port och samtidigt ta emot betalning från ett av ombuden för de av vita kontrollerade skumraskföretagen. Han ser hur gatorna i ghetton är kantade med hämtade sopor, och han vet att de makter som skulle kunna skicka dit lastbilar för att hämta soporna är vita. När de inte hämtas vet han varför: den politiska ringaktning som det svarta samhället är utsatt för. Han ser att det inte finns någon menin-

gsfull läroplan i ghettoskolorna — historieböckerna till exempel hoppar ömkligen över de svartas historiska prestationer — och han vet att skolrådet kontrolleras av vita. Han har inte lust att lyssna på intellektuella föredrag om den politiska maktens pluralistiska och uppdelade karaktär. Han står inför en 'vit maktstruktur' som är lika monolitisk som Europas kolonialministerier har varit för afrikanska och asiatiska kolonier.

Det finns en annan sida av kolonialpolitiken som man ofta återfinner i afrikanska kolonier och i Förenta staterna: Martin Kilson beskriver den i *Political Change in a West African State, A Study of the Modernization Process in Sierra Leone*: 'Indirekt styrelse är den lokala kolonialadministrationsmetod som sker genom hövdingar som utövar verkställande makt. Den användes i en eller annan form i hela det brittiska kolonialväldet i Afrika och var ur moderlandets budgetsynpunkt en form av gottköpskolonialism.' Med andra ord, den vita maktstrukturen styr det svarta samhället genom lokala svarta som är ansvariga inför de vita ledarna, det vita maskineriet, inte inför den svarta befolkningen. Dessa svarta politiker utövar ingen verksam makt. Man kan inte lita på att de skall komma med kraftfulla krav på sina svarta valkretsinvånarens vägnar, och de blir ingenting annat än marionetter. De sätter lojaliteten mot ett politiskt parti framför lojaliteten mot sina väljare och upphäver därmed den förhandlingsmakt som det svarta samhället skulle kunna utveckla. Kolonialpolitiken gör att undersåten dämpar rösten när han deltar i den vita maktstrukturens rådplågningar. Den svarte mannen förverkar sin möjlighet att klart och med kraft föra sin ras talan, och han rättfärdigar sig mot ändamålsenlighet. När man alltså talar om negerstyrelse här i landet, menar man ett system som vilar på en bas vit makt, handplockade svarta som den vita maktbasen skjuter fram som en skylt utåt. Dessa svarta 'ledare' är alltså endast så mäktiga som deras vita kungamakare vill låta dem vara. Detta gäller lika mycket i Norden som Södern.

[...]

Denna upptagningsprocess och en därav följande vidgning av klyftan mellan den svarta eliten och massorna är vanlig under kolonial styrelse. Här i landet har det uppstått en hel klass av 'fångna ledare' i de svarta samhällena. Dessa är svarta människor med viss teknisk och administrativ skicklighet som skulle kunna spela viktiga ledarskapsroller i de svarta samhällena men som inte gör det därför att de står tacksamhetsskuld till den vita maktstrukturen. De är svarta skollärare, lokala

tjänstemän, direktörsassistenter i privata företag, etc. I en undersökning av New Orleans som ingår i professor Daniel C. Thompsons *The Negro Leadership Glass* framgår det att folkskollärarna utgör den största kvalificerade yrkesgruppen i stadens svarta samhälle: de var 1.600 år 1961. Dessa människor har högre utbildning, förmåga att uttrycka sig och står i daglig kontakt med de unga i den svarta södern. Mestadels (lyckligtvis finns det en del undantag) utgör de ingen källa till positivt eller aggressivt ledarskap inom samhället. Thompson säger:

"Beroende som de är av vita ämbetsmän har skollärarna blivit ytterst begränsade i sin ledarroll åtskilliga lagar som antagits av Louisianas lagstiftande församling såväl som bestämmelser och regler som antagits av delstatliga och lokala skolråd på senare år har gjort det nästan omöjligt för negerlärarna att identifiera sig med organisationer med syfte att förbättra de svartas ställning eller att ens delta i kampen för medborgerliga rättigheter. Detta är avgjort ett viktigt skäl till att en del lärare har förhållit sig överksamma och tysta under hetsiga kontroverser i fråga om medborgerliga rättigheter."

Det är helt uppenbart att de flesta av dessa människor har anpassat sig till det rasistiska systemet. De har kapitulerat för de koloniala underkuvarna i utbyte mot den trygghet som några dollar och en tvelaktig ställning skänker. De har gått totalt förlorade för strävan efter en förbättrad svart ställning vilken i grunden skulle trotsa det rasistiska systemet.

[...]

De beslutande är ytterst skickliga när det gäller att hitta på sätt eller att utnyttja existerande faktorer för att bibehålla sitt monopol på politisk makt.

Amerikas svarta samhällens ekonomiska förhållande till de, större samhället återspeglar också deras kolonialställning. Den politiska makt som utövas över dessa samhällen går hand i hand med den ekonomiska brist som de svarta medborgarna erfar.

Historiskt sett har kolonier existerat uteslutande i syfte att på ett eller annat sätt berika 'koloniseraren' — konsekvensen blir att bibehålla den 'koloniserades' ekonomiska beroende ställning. Alltför ofta får vi höra missionsmotivet bakom koloniseringen: att 'civilisera', att 'kristna' de underutvecklade, efterblivna folken.

[...]

Man påminns omedelbart om den bittra maxim som många svarta afrikaner idag uttalar: missionärerna kom för våra varors skull och inte för vårt bästa. Missionärerna vände i själva verket afrikanernas ögon mot

himlen och rövade samtidigt från dem. Kolonierna var källor varifrån råvaror hämtades och marknader där de färdiga produkterna såldes. Bearbetning och produktion var förbjudna om det innebar — vilket det vanligen gjorde — konkurrens med 'moderlandet'. Fastän rikt på naturtillgångar fick Afrika inte självt skörda vinsterna från dessa resurser. På Guldkusten (numera Ghana), där kakaoskörden var den största i världen, fanns inte en enda chokladfabrik.

Samma ekonomiska förhållande har man gjort sig skyldig tillidets svarta samhället här i landet. Utsugare kommer till ghettot och suger blodet ur det och lämnar det ekonomiskt beroende av det större samhället. Liksom fallet var med missionärerna kommer dessa utsugare ofta som 'negrernas vänner' och låtsas erbjuda värdefulla varor och tjänster, medan deras grundläggande motivation är personlig vinning och deras grundläggande drivkraft är vidmakthållandet av rasismen. Många av dessa sociala välfärdsorgan — officiella och privata — låtsas ofta erbjuda tjänster som skall 'höja standarden'. I verkligheten slutar det med att de skapar ett system som avhumaniserar individen och förevigar hans beroende. Medvetet eller omedvetet är den paternalistiska hållning som många av dessa organ intar föga annorlunda än missionärernas hållning i Afrika. Professor Kenneth Clark beskrev den ekonomiska kolonisationen i Dark Ghetto så här:

"Ghettot äter sig själv. Det producerar inte varor eller bidrar till stadens välbefinnande. Det har få stora företag ... Trots att det vita samhället har försökt att hålla negern fångslad i ghettofickor har den vite affärsmannen inte hållit sig utanför ghettot. Också ett ghetto erbjuder tillfällen till vinst, och i ett konkurrenssamhälle måste vinsterna tas där de kan fås. Harlem finns det bara ett stort varuhus och det ägs av vita. Negrerna äger en spar- och låneförening, och en negerägd bank har nyligen inrättats. De övriga bankerna är filialer till av vita ägda banker på andra håll i staden. Den fasta egendomen — hyres hus, affärer, företag, barer, koncessioner och teatrar — ägs mesta dels av personer som bor utanför samhället och som tar hem vinsterna därifrån. När det utbröt tumult på gatorna i ghettot sommaren 1964 ägdes de flesta affärer som drabbades av inbrott av vita personer. Många av dessa ägare svarade på förstörelsen med häpnad och vrede, ty de ansåg att de hade betjänat ett samhälle som behövde dem. De insåg inte att ghettovånarna inte var tacksamma för denna tjänst utan bittra, precis som de infödda ofta är gentemot kolonialmaktens funktionärer vilka just genom själva tjänsterna håller den hatade förtryckarstrukturen intakt."

[...]

Och återigen som i de afrikanska kolonierna berövas det svarta samhället känslan för vilka ekonomiska resurser det verkligen äger. Genom

utsugarnas kreditsystem betalar folk 'en dollar på hand och en dollar i veckan' bokstavligt talat i årtal. Räntorna är astronomiska, och varan — som dessutom är av relativt dålig kvalitet — är för längesedan utsliten innan den sista avbetalningen gjorts. Professor David Caplovitz vid Columbia University har i sin bok, *The Poor Pay More*, anmärkt: "Den höga vinstmarginalen på varor av låg kvalitet är sålunda ett viktigt påhitt som köpmännen använder för att skydda sig mot de risker som deras kreditaffärer innebär." Många av ghettomedborgarna kan på grund av sin osäkra sysselsättning och sina låga inkomster inte få kredit i mera nogräknade företag. De måste därför klara sig utan en del värdefulla varor eller också bli utsugna. De luras in i affärerna av tilldragande reklamskyltningar som till exempel bjuder ut möbler för tre rum för 'bara 199 dollar'. När han en gång är innanför dörrarna övertalas den omisstänksamme kunden att köpa ett mindre antal möbler till ett högre pris, eller också får han veta att de annonserade varorna för tillfället har tagit slut och får titta på andra varor. Oftast är naturligtvis alla varorna åsatta ett för högt pris. Utsugarköpmannen förlitar sig i lika hög grad på hotelser som på rättsliga åtgärder för att försäkra sig om betalning.

[...]

Och detta är skälet till att samhället inte gör något meningsfullt åt den institutionella rasismen: det svarta samhället är skapat av och domineras av en kombination av förtryckande krafter och specialintressen inom det vita samhället. De grupper som har tillgång till de nödvändiga resurserna och förmågan att genomföra en förändring tjänar politiskt och ekonomiskt på det svarta samhällets fortsatta underordnade ställning. Detta innebär inre att varenda vit amerikan medvetet förtrycker svarta människor. Det behöver han inte göra. Den institutionella rasismen har avsiktligt vidmakthållits av maktstrukturen och genom de vita massornas såväl som småaktiga ämbetsmäns likgiltighet, slapphet och brist på mod. Närhelst de svarta kraven på en intresse. Gränsen mellan avsiktligt förtryck och likgiltighet av aktivt motstånd som grundar sig på fruktan och egenintresse. Gränsen mellan avsiktliga förtryck och likgiltighet är suddig. På ett eller annat sätt deltar de flesta vita i den ekonomiska kolonialismen.

Den koloniala vita maktstrukturen har verkligen varit en fruktansvärd fiende. Den har stadfäst en ond cirkel — fattigdomscykeln — där de svarta samhällena förmenas bra arbeten, fastnar på en låg inkomst och

därför inte kan skaffa sig bra utbildning för att kunna få bra arbeten. [...] De är inte kvalificerade att erhålla kredit på respektabla ställen, därför tar de sin tillflykt till mindre nogräknade köpmän som utnyttjar dem genom att ta ut högre priser för sämre varor. Det slutar med att de har mindre medel och inte kan köpa i större kvantiteter och kan sålunda inte reducera kostnaderna. De sitter fast i fällan. Med tanke på sådana realiteter blir det löjligt att klandra de svarta för 'att de inte visar mer initiativ'. De svarta befinner sig inte i nedtryckt ställning på grund av någon defekt i karaktären. Den koloniala maktstrukturen satte en förtryckets fot i nacken på de svarta och sade sedan ironiskt 'de är inte färdiga för friheten'. Utlämnade enbart åt förtryckarens goda vilja blir de förtryckta aldrig färdiga.

Och ingen vill ta på sig skulden. Och det finns ingen 'vit maktstruktur' som gör detta. Och de befinner sig i det tillståndet 'därför att de är lata och inte vill arbeta). Och det är inte kolonialism. Och Amerika är möjligheternas land, de fria människornas hem. Och folk borde inte känna främlingskap.

Men folk känner främlingskap.

[...]

Till och med när den svarte mannen har deltagit i krig för att försvara detta land, till och med när den svarte mannen upprepade gånger har demonstrerat sin lojalitet mot detta land, har den djupt rotade kolonialmentaliteten fortsatt att förmena honom lika ställning i samhällsordningen. De svartas deltagande i den vite mannens krig är ett av kolonialismens kännemärken. Kolonialmakten uppmanar och väntar sig att undersåtarna skall kämpa och dö för kolonialväldets försvar utan att härskarna känner sig särskilt tvingade att bevilja undersåtarna lika ställning. I själva verket går kriget ofta ut på att försvara det socio-politiska förhållande som finns mellan härskaren och undersåten. Vad helst annars som kanske förändras genom krig förblir den grundläggande relationen mellan kolonialherrarna och de underordnade i allt väsentligt oförändrad.

[...]

På ett sätt som påminner om kolonialmakternas metod i Afrika antyder det amerikanska samhället utvägar ur ghetton för de individer som anpassar sig till 'huvudströmmen'. Denna anpassning innebär att man tar avstånd från den svarta rasen, dess kultur, samhällen och arv, och blir inlemmad (skingrad är ett annat uttryck) i den vita världen. Vad som verk-

ligen inträffar, som professor E. Franklin Frazier på kede i sin bok *Black Bourgeoisie*, är att den svarte personen upphör att identifiera sig med de svarta och likväl uppenbarligen är oförmögen att assimileras bland de vita. Han blir en 'marginalmänniska' som lever i gränsområdena mellan de två samhällena i en värld som i stort sett är en 'låtsasvärld'. Denne svarte person drivs att lägga sig till med amerikanska medelklassnö och -värderingar. Liksom den svarte afrikanen måste bli 'fransman' för att bli accepterad, måste den svarte mannen för att bli amerikan sträva efter att bli 'vit'. I den mån han gör så betraktas han som 'välanpassad' — en som har 'höjt sig över rasfrågan'. Dessa människor framhålls ofta av det vita systemet som levande exempel på de framsteg som samhället gör när det gäller att lösa rasproblemet. Det räcker med att säga att just genom att de måste avsäga sig —öppet eller i tysthet — sin svarta ras, så stärker de rasismen här i landet.

I Förenta staterna såväl som i Afrika fungerar deras 'anpassning' så att den berövar det svarta samhället potentiell skicklighet och intellektuell styrka. Alltför ofta används dessa 'integrerade' för att trubba av de svarta massornas sanna känslor och målsättningar. De plockas ut som negerledare' och den vita maktstrukturen talar och befattar sig i fortsättningen bara med dem. Det behöver inte sägas att ingen fruktbar, meningsfull dialog kan äga rum under sådana omständigheter. Dessa handplockade 'ledare' har ingen levande valkrets på vars vägnar de kan tala och handla. Allt detta är en klassisk formel för kolonialt upptagande i samhället.

Hela tiden går alltså kolonialismens sociala ansträngningar ut på att förnedra och avhumanisera den underkuvade svarte mannen. Det vita Amerikas skola för slaveri och segregation, liksom dess skola för kolonialism, har lärt undersåten att hata sig själv och förneka sin egen mänsklighet. Det vita samhället vidmakthåller en överlägsen attityd och det svarta samhället har alltför ofta underkastat sig den och har därigenom tillåtit de vita att tro att deras ställning är rättmätig. De rasistiska förutsättningarna om vit överlägsenhet har sjunkit så djupt in i samhällets minsta fibrer att hela nationens undermedvetna funktioner påverkas därav. De tas för givet och ofta inser man dem inte ens.

[...]

Tiden är för längesedan inne för det svarta samhället att omdefiniera sig, att fastställa nya värderingar och målsättningar och att samla sig omkring dem.

2. Svart makt: Dess behov och innebörd

[...]

De svarta måste omdefiniera sig, och det är bara de som kan göra det. Runt om i Amerika börjar stora delar av svarta samhällena inse behovet av att hävda sina egna definitioner, att återkräva sin historia, sin kultur, att skapa sin egen samhälls- och samhörighetskänsla. Det finns ett växande missnöje med ordet 'neger' till exempel, eftersom denna term är en av vår förtryckares uppfinningar. Många svarta kallar sig numera Afrika-amerikaner, afroamerikaner eller svarta på grund av vår bild av oss själva. När vi börjar definiera vår egen bild kommer de klichéer — det vill säga lögnen som vår förtryckare har utvecklat att börja och sluta i det vita samhället. Det svarta samhället kommer att ha en positiv bild av sig själv som det har skapat. Det innebär att vi inte längre kommer att kalla oss lata, apatiska, dumma, opraktiska, goddagspiltar etc. Dessa uttryck används av det vita Amerika för att definiera oss. Om vi accepterar dessa adjektiv som en del av oss tidigare har gjort, då ser vi oss själva på ett negativt sätt, precis på det sätt som det vita Amerika vill att vi skall se oss själva. Vår sporre är bruten och vår kampvilja är kuvad. Hädanefter skall vi betrakta oss som afroamerikaner och som svarta som i själva verket är engelska, beslutsamt intelligenta, vackra och fredsälskande.

Det finns en terminologi och etik som är säregen för det svarta samhället och som de svarta inte längre skäms att använda, så som de gjorde förr. Svarta samhällen är de enda större segmenten i det amerikanska samhället där folk talar om varandra som bröder — själsliga bröder, själsliga systrar. En del kanske ser detta som ett surrogat, en låtsaslek, men så är det inte. Det är verkligt. Det är en växande samhällskänsla. Det är en växande förvisning att de svarta amerikanerna har ett gemensamt band inte bara med varandra utan också med sina afrikanska bröder.

[...]

Först när de svarta till fullo har utvecklat denna samhällskänsla, denna självkänsla, kan de börja att effektivt handskas med rasismens problem här i Amerika. Det är vad vi menar med ny medvetenhet, detta är det första livsviktiga steget.

Nästa steg blir val vi skall kalla den politiska moderniseringsprocessen — en process som måste äga rum om samhället skall bli kvitt rasismen. 'Politisk modernisering' omfattar många saker, men därmed avser vi tre huvudtankar: (1) ifrågasättande av samhällets gamla värderingar

och institutioner. (2) Sökande efter nya och annorlunda former av politisk struktur för att lösa politiska och ekonomiska problem samt (3) breddning av basen för politiskt deltagande så att fler människor ingår i beslutsprocessen. Dessa tankar (vi skall ta upp dem i tur och ordning) är centrala för vårt tankesätt i hela denna bok och för den samtida amerikanska historien som helhet.

[...]

Som skäl för gamla värderingar står gamla politiska och ekonomiska strukturer — dessa måste också 'moderniseras'. Vi bör här klargöra skillnaden mellan 'strukturer' och 'system'. Med system menar vi hela det amerikanska komplexet av grundläggande institutioner, värderingar, trosuppfattningar, etc. Med strukturer menar vi de specifika institutioner (politiska partier, intressegrupper, byråkratiska administrationer) som finns till för att sköta systemets affärer. Uppenbart är att det första begreppet är vidare än det andra. Och det andra får sin legitimitet av det första. Vår uppfattning är att om systemet är illegitimt, så kan vi inte sätt igång med att förvandla systemet med befintliga strukturer bibehållna.

[...]

Befintliga strukturer och etablerade tillvägagångssätt har en benägenhet att föreviga sig själva, och därför kommer moderniseringsprocessen att bli svår. Därför kommer blyghet när det gäller att ställa skolråd eller polismyndigheter till svars inte att tjäna någonting till. De måste utmanas skarpt och klart. Om detta medför skapandet av parallella samhällsinstitutioner då måste det vara lösningen. Om det betyder att svarta föräldrar måste få kontrollen över skolverksamheten i de svarta samhällena, då måste det vara lösningen. Sökandet efter nya former innebär sökande efter institutioner som för en gångs skull fattar beslut som ligger i de svartas intresse. Det betyder till exempel en byggnadsinspektion som varken blundar för på annat håll boende vita slumhyresvärdars överträdelser av byggnadsreglerna eller utdömer meningslösa böter som tillåter dem att fortsätta med sin utsugning av det svarta samhället.

Väsentlig för strukturernas modernisering är en breddning av den politiska deltagandebasen. Fler och fler människor måste bli politiskt känsliga och aktiva (vi har redan sett detta hända i en del områden i Södern). Människor får inte längre låta sig bindas till en korrumpierande och korrumpierad vit samhällsmaskin av små uppmuntrningar och dusörer. De svarta skall välja sina egna ledare och hålla dessa ledare ansvariga inför

dem. En breddad bas betyder slutet på det förhållande som James Wilson beskriver i *Negro Politics*, vartigenom 'negrerna tenderar att bli objekt i stället för subjekt i den medborgerliga verksamheten. Saker och ting görs ofta för eller åt eller på grund av negrer, men de görs mindre ofta av negrer.' Breddning av basen för politiskt deltagande har alltså lika mycket med kvaliteten som med kvantiteten av svart deltagande att göra. Vi är fullt medvetna om att svarta röster, särskilt i Norden, har plockats fram ur vita fickor och 'levererats närhelst det legat i vita politikernas intresse att göra det. Dessa röster får inte längre kontrolleras av dem som varken tar hänsyn till de svartas intressen eller visar någon omtanke om de svarta. [...]

Införandet av idén Black Power är en av de legitimaste hälsosammaste utvecklingarna i den amerikanska politiken och rasfrågan i vår tid. Idén om Black Power svarar mot alla de behov som nämns i detta kapitel. Den är en uppmaning till de svarta i landet att förena sig, att erkänna sitt arv, att bygga upp en gemensamhetskänsla. Den är en uppmaning till de svarta att börja definiera sina mål, att leda sina egna organisationer och att ge dessa organisationer sitt stöd. Den är en uppmaning att avvisa detta samhälles rasistiska institutioner och värderingar.

Idén om Black Power vilar på en grundläggande förutsättning: Innan en grupp kan träda in i det öppna samhället måste den sluta leden. Därmed menar vi att gruppsolidaritet är en nödvändighet innan en grupp kan fungera effektivt utifrån en förhandlingsposition grundad på styrka i ett pluralistiskt samhälle.

[...]

Saken är uppenbar: de svarta måste leda och sköta sina egna organisationer. Endast svarta kan förmedla den revolutionära tanken — och det är en revolutionär tanke — att de svarta kan göra saker och ting själva. Endast de kan hjälpa till att i samhället skapa en väckt och bestående svart medvetenhet som skall utgöra grundvalen för politisk styrka. Tidigare har vita allierade ofta befrämjat vit överlägsenhet. Utan att de inblandade vita har insett det eller ens velat göra det. De svarta måste uppnå självidentitet och självbestämmande för att deras dagliga behov skall bli tillgodosedda.

[...]

De slutgiltiga värdena och målen är inte dominans eller utsugning av andra grupper utan snarare en verksam del i samhällets totala makt.

Icke desto mindre har en del iakttagare betecknat som rasister dem som förordar Black Power, de har sagt att uppmaningen till självidentifiering och självbestämmande är 'omvänd rasism' eller 'svart överhöghet'. Detta är en avsiktlig och grotesk lögn. Det finns ingen likhet — hur man än töjer på definitioner eller fantasin — mellan förespråkarna för Black Power och de vita rasisterna. Rasism innebär inte bara att någon utesluts på grundval av ras utan att han utesluts i syfte att underkuva honom eller att fortsätta att hålla honom underkuvad. Rasisternas mål är att hålla de svarta på botten, godtyckligt och diktatoriskt, som de har gjort här i landet i mer än trehundra år. Målet för svart självbestämmande och svart självidentitet — Black Power — är full medverkan i de beslutsprocesser som berör de svartas liv samt erkännande av sina egna dygder som svarta människor. De svarta i detta land har inte lynchat vita, bombarderat deras kyrkor, mördat deras barn och fifflat med lagar och institutioner för att vidmakthålla förtryck. Det har de vita rasisterna gjort. Kongressutslag, det ena efter det andra, har inte varit nödvändiga för att hindra de svarta från att förtrycka andra och förmäna andra fullt utnyttjande av deras rättigheter. De vita rasisterna har gjort sådana lagar nödvändiga. Black Powers mål är positiva och funktionella för ett fritt och livskraftigt samhälle. Ingen vit rasist kan påstå något sådant om sina mål. [...]

Ett nyckelord i våra buffertzonsdagar var icke-våld. I årtal hat man trott att de svarta inte bokstavligen skulle komma att slåss för livet. Hur det har kommit sig är inte alldeles klart. Varken det större samhället eller de svarta har utmärkt sig för passivitet. Tanken härrör tydligen från de år av marscher och demonstrationer och stillasittande då de svarta inte slog tillbaka och då våldet alltid kom från de vita pöbelhoparnas sida. Det finns många som alltjämt upp, riktigt tror på den metoden. Ur vår synpunkt sett måste galna vita pöbelhopar och vita natttryttare fås att förstå att deras dagar av fritt piskande är förbi. De svarta bör och måste slå tillbaka. Ingenting avskräcker fortare en person som är ute för att förstöra än det otvetydiga budet: 'Kör till, din idiot, gör ditt drag och löp samma risk som jag — risken att dö.'

När tanken på Black Power framförs frambesvärjermånga människor omedelbart tankar på våld. Landets reaktion mot Deacons for Defense and justice, som uppstod i Louisiana, är lärorik. Här fanns en grupp som insåg att 'lagen' och de organ som skall se till att lagen efterlevs inte

kunde skydda människorna, utan att de måste göra det själva. Om en nation misslyckas med att skydda sina medborgare, då kan den nationen inte fördöma dem som själva påtar sig uppgiften. Dessa Deacons och alla andra svarta som tillgriper självförsvar utgör ett enkelt svar på en enkel fråga: vilken man skulle inte försvara sin familj och sitt hem mot överfall?

Men detta skrämde en del vita, ty de förstod att de svarta nu skulle slå tillbaka. De visste att det var just vad de skulle ha gjort för längesedan om de hade varit utsatta för de orättvisor och det förtryck som hopas på de svarta. De av oss som förespråkar Black Power har helt klart för oss att 'ickevåld' som en väg till medborgerliga rättigheter är en väg som de svarta inte har råd med och en lyx som de vita inte förtjänar. Det är fullkomligt klart för oss — och det måste bli klart också för det vita samhället — att det inte kan finnas någon social ordning utan social rättvisa. De vita måste förmås att förstå att de måste sluta upp med att hunsa de svarta, annars kommer de svarta att slå tillbaka!

*Kurdistan*s Arbetarparti Partiprogram antaget på V kongressen (utdrag) 1995

Perioden av kapitalistisk kolonialism

Under perioden av kapitalismens formering, ökade förtrycket och exploateringen i vårt land markant, till och med i större utsträckning än under slaveriets och feodalismens tid när ockupation och plundring pågick. De koloniala kapitalistiska trupperna tvekade inte att använda alla till buds stående medel för förstörelse, både subtila och brutala metoder, i syfte att radera namnet på vårt land och vårt folks existens från historien. Utvecklingen följande Första världskriget hade en väldigt djupgående och varaktig påverkan för vårt land. Medan vårt land tidigare hade varit uppdelat mellan den osmanska sultanen och den iranska Shahen, blev vi nu uppdelade i fyra olika delar efter en överrenskommelse mellan den turkiska kolonialmakten och de brittiska och franska imperialisterna.

Under den kapitalistiska perioden var det främst turkarna som koloniserade Kurdistan. Den turkiska republiken, som grundades efter kriget på kvarlevorna av det osmanska riket, hade inga problem i att säkra sitt grepp över Kurdistan, som var ockuperat sedan osmanernas tid. Genom att utvidga dess kapitalistiska socio- ekonomiska bas, var den turkiska republiken, i jämförelse med den turkiska administrationen under feodalismens tid, mer omfattande med avseende till militära, politiska, ekonomiska och kulturella frågor. En juridisk grund för annekteringen av en stor del av Kurdistan in i den turkiska republiken tillhandahölls genom Ankarafördraget som signerades med Frankrike 1921, samt Lausannefördraget 1923, där britererna spelade en stor roll i dess utformning.

Under den turkiska republikens konsoliderande år var den turkiska administrationens inflytande i Kurdistan väldigt begränsat. Samtidigt växte inflytandet från kurdiska feodaler och stamledare (inhemsk autonomi) starkare. I turkiska republikens första parlament kunde en höra talas om ”de två folkens regering” och ”de två folkens parlament”. I takt med att centralregeringen växte sig starkare skapades konflikter mellan republiken och de styrande på lokal nivå, som naturligtvis önskade att skydda klassintressena av de feodala stamledarna. Republikens regeringar, som såg det som sin uppgift att ”skapa en autentisk turkisk nation inom sina egna gränser”, kunde finna stora fördelar i konflikten med de styrande på lokal nivå.

För att skapa en militär grund till ockupationen av Kurdistan, den grundläggande förutsättningen för kolonialismens utövande, hade dessa regeringar som strategi att inte ockupera hela Kurdistan på en och samma gång, vilket inte skulle ha varit möjligt givet den tidens maktbalans, utan snarare att ta över landet bit för bit. I syfte att åstadkomma detta användes klassiska metoder av religiös splittring för att spela ut folk mot varandra. För att förhindra all inre och utomstående opposition, spreds uppfattningen om hur ”vilda, mördande kurder revolterade”. Strategin lanserades vid precis rätt tidpunkt, samtidigt som resningarna som leddes av feodaler, vilket i vanliga fall hade en tendens att splittras, växte till fullskaliga uppror. Genom användandet av dessa revolter som en förevändning massakrerades folket, den lokala överheten krossades, och vårt land togs under total kontroll av centralregeringen. Vårt folk avskräcktes från att någonsin bli aktiva eller iscensätta fler revolter. Vårt land föll under total militär kontroll på grund av den strategi som de turkiska regeringarna fullföljde mellan 1925 till 1938. Med detta som grund var kolonialismens utveckling i den politiska, kulturella och ekonomiska sfären mycket enklare.

Trots det faktum att de internationella förhållandena var väldigt gynnsamma för befrielsen av Kurdistan från kolonialism efter Andra världskriget, togs inga progressiva steg i vårt land beroende på att Turkiet inte gick in i kriget, vilket var ett resultat av deras starka militära kontroll över vårt land och deras försök att vidmakthålla en efterbliven social struktur. När den kollaborerande turkiska borgarklassen växte sig starkare, med externt stöd från USA och inhemsk uppbackning av kurdiska feodaler, genomgick Turkiet en period av ekonomisk utveckling un-

der 1950-talet. [...] Exploateringen av landets naturresurser och effekten av en sådan form av kapitalism, vilket ledde till den ofullständiga upplösningen av feodalismen, var förödande. Miljoner av människor blev arbetslösa när maskiner introducerades i jordbruket och folk skiljdes från sin mark på grund av turkisk industrialisering. För att motverka en reaktion till denna negativa utveckling utsattes ungdomar i skolålder, särskilt i Kurdistan, för en primitiv kultur och en assimilationspolitik. Koloniseringen av den kurdiska regionen i Turkiet genomfördes därför innan koloniseringen av de övriga delarna av Kurdistan.

En liten del av södra Kurdistan låg under franskt styre för en tid; när fransmännen drog sig ur kom området under arabisk kontroll. Ett stort segment av populationen i denna del av Kurdistan, vilket kan ses som en förlängning av norra Kurdistans gränser, erkändes inte som medborgare av Syrien och bibehöll statusen av främlingar. Under tidigt 1970-tal gjordes försök att bosätta araber i de bördiga kurdiska regionerna, men denna politik övergavs senare.

Stora delar av södra Kurdistan förblev under brittiskt styre fram till 1931. Britterna, tillsammans med araberna, ämnade att krossa det kurdiska motståndet mot dem, och senare skapades en underordnad irakisk-arabisk klientstat. Den arabiska borgarklassen i denna stat uppnådde full suveränitet 1958 och uppvisade likheter till Mustafa Kemals maktövertagande i Turkiet. Likt hur kemalisterna i Turkiet hade ockuperat [norra] Kurdistan, undertogs samma uppgift i södra Kurdistan. 1974 ledde Kurdistans Demokratiska Parti (KDP) en revolt, vilket bestod av både halvfeodala och halvborgerliga element från den delen av Kurdistan, som delvis slogs ner.

Shahens hegemoni över östra Kurdistan går tillbaka flera århundraden. Även om Shahen vanligtvis kom från den persiska nationen försökte de alltid framställa sig själva som kurdernas och persernas stora ledare. Det inleddes försök att påvisa hur båda folken härstammade från samma förfäder. Men i själva verket njöt perserna av hegemonin över andra folk inom riket och de underkuvades under dess styre.

Iran, som började 1900-talet som en brittisk halvkoloni, började växa sig starkare efter Första världskriget och maktövertagandet av Reza Pahlavi, och vissa borgerliga reformer introducerades. Under Andra världskriget ockuperade sovjetiska Röda armén landet i norr och brittiska trupper i söder. Det azerbajdzjanska och kurdiska folket utnyttjade den

fördelaktiga situationen för att utropa sina egna republiker, med stöd från den Röda armén. Snart efter det att den Röda armén senare drog sig tillbaka blev de båda republikerna krossade av Shahens styrkor.

Egenskaperna för situationen i norra Kurdistan

I norra Kurdistan har en intensiv kamp utvecklats under de tio senaste åren. Den revolutionära nationella befrielseströrelsen, som vårt parti för mot den turkiska republikens särskilda krigspolitik, är motorn i denna sociala förändring. Kampens tillstånd definierar alla delar av livet. Vidare har den nationella befrielsekampen som vårt parti fört mot den turkiska republiken haft bestämmande effekt på den nationella rörelsen och den nationella kampen i andra delar av Kurdistan.

Under 1960-talet började en kolonial form av turkisk kapitalism att spridas genom Kurdistan. Denna ekonomiska struktur, som formades kring statliga industrier beroende av den turkiska marknaden, baserades på exploatering av produktionsmedlen i Kurdistan. Målet med turkisk kolonialism var att svälja Kurdistan. Under de senaste tio åren av krig har detta blivit ännu tydligare.

Grunden för det ekonomiska livet i Kurdistan, vilka nu är nästan helt och hållet dikterade av kampen som äger rum, kan summeras som följande:

A) Den koloniala ekonomiska strukturen som tidigare skapades kan inte längre upprätthållas på samma sätt som innan. Den intensifierande nationella befrielsekampen har begränsat den.

B) Trots dess begränsning har den koloniala ekonomin inte minskat sin exploatering och plundring, utan snarare har detta intensifierats. Detta är inte en motsägelse med det faktum att de gamla strukturerna av turkisk kolonialism eroderar.

C) Den turkiska republiken har installerat en krigsbaserad ekonomi i Kurdistan, och allt ekonomiskt liv och ekonomisk potential utnyttjas fullständigt för att främja det särskilda krigstillståndet. Denna krigsbaserade ekonomi är dock en stor dränering för den turkiska republiken och har drivit den turkiska ekonomin i ruin.

D) I ekonomiska termer är befolkningen väldigt svaga. [...] Medan eliten av feodaltherrarna utvecklades till en feodal compradorklass, började bondeklassen upplösas, och tillsammans med städernas småborgerskap bildades ett skikt av arbetslösa arbetare och unga intellektuella.

Under de rådande förhållandena, bör systemet med "byväktare" ses som en klass. Denna klass, som utgörs av reaktionära feodala, stam- och compradorstyrkor [...] representerar kolonialismens sociala, politiska och militära grundpelare i Kurdistan. Turkisk kolonialism förlitar sig mer och mer på dessa grupper för att motsätta sig revolutionen [...] Kampen resulterar i den gradvisa upplösningen av bondeklassen, samtidigt som patriotismen är på uppgång bland småborgarna.

Migrationen som har frambringats av det särskilda krigstillståndet är ett enormt socialt problem i Kurdistan. I enlighet med kraven från det särskilda krigstillståndet tillämpas ekonomiska och militära medel för att avbefolka alla delar av Kurdistan som stöder den patriotiska kampen. Vårt folk har spridits jorden över, men majoriteten återfinns i Turkiets storstäder. Dessa migranter, som skapades genom kolonialismen för att försvaga den nationella befrielsekampen har tvärtom kommit att bli ett starkt stöd till den.

Skiktet av intellektuella som tidigare befann sig under kemalismens inflytande har erkänt att de inte längre kan motsätta sig den revolutionära kampen och en stor andel har anslutit sig till de patriotiska leden. Vidare har den bildande kraften som den revolutionära nationella befrielsekampen medfört gett upphov till en viktig rörelse av kurdiska intellektuella.

Revolutionens uppgifter i Kurdistan

Vår revolution måste, genom socialismen, nå fram till vårt slutgiltiga mål, nämligen ett klasslöst samhälle. Revolutionen kommer att genomföra de följande uppgifterna:

A) Sätta stopp för turkisk kolonialism och alla former av imperialistisk dominans över Kurdistan. I syfte att göra detta måste följande uppfyllas.

1) En nationell enad front av arbetare, bönder, intellektuella samt andra klasser måste utvecklas och utvidgas.

2) I syfte att säkra den fullständiga organiseringen av befolkningen måste föreningar för arbetare, bönder, unga, kvinnor, samt andra utvidgas vidare.

3) Folkkriget, den grundläggande kampformen mot kolonialismen, måste fortsätta på vägen till seger, och dess basorganisationer och folkarmén måste utvecklas vidare.

4) Konflikter mellan olika grupper inom befolkningen, som kontinuerligt provoceras fram av kolonisatorerna och deras lokala agenter, måste stoppas. De tendenser som siktar enbart mot en lokal eller nationalistisk organisering måste bekämpas.

5) Alla försök till en "särskild regional status" eller "autonomi" som inte ämnar krossa den turkiska republikens kolonialism och som faktiskt kollaborerar med kolonialismen, måste avslöjas och en betydande kamp måste föras mot dem.

6) Egendom tillhörande de människor som kollaborerat med kolonialisterna under kriget och som agerade mot folket måste konfiskeras och omfördelas till fattiga och behövande samhällsmedlemmar.

7) Vi måste skapa våra egna ekonomiska, kulturella, hälso- och utbildningsinstitutioner i syfte att bekämpa sjukdomar och förödelsen av naturen och folket som kolonialismen fört med sig.

B) En nationellt, självständigt, demokratiskt samhälle, styrt av folket, måste etableras. I syfte att uppnå detta måste följande åstadkommas:

8) Nationaliserandet av alla institutioner, inräknat fabriker, jordbruk och andra inrättningar som tillhör kolonisatorerna.

9) Avskaffandet av det kolonialistiska finans- och kreditsystemet, för att ersättas med ett självständigt finans- och kreditsystem.

10) Inga utländska militärbaser eller liknande privilegier någonstans i landet.

11) Landreformer måste genomföras i arbetarklassens intresse.

12) Bönders skulder till borgenärer och banker kommer avskrivas.

13) Som en del av samhällets demokratisering måste alla hinder till arbetarklassorganisationer av alla dess slag elimineras, och sådana organisationer måste beviljas en legal status.

14) Nya möjligheter till sysselsättning måste skapas för arbetarna, där det bör tas i åtanke att den fysiska och psykiska utvecklingen för en arbetare är av stor vikt. Vidare ska en arbetsdag vara 8 timmar lång.

15) Kolonisatorernas juridiska system måste upplösas och ersättas med ett demokratiskt juridiskt system.

16) Alla former av förtryck av kvinnor kommer att stoppas, och jämlikhet mellan kvinnor och män i samhället kommer realiseras i alla avseenden i det sociala och politiska livet. Kvinnor besitter en enorm social revolutionär kraft, och kommer att mobiliseras för detta mål.

17) Alla former av förtryck av minoritetsgrupper, må de vara nationella eller religiösa, kommer förhindras; utan att hemfalla åt nationalism kommer alla kulturer att garanteras frihet; de olika kulturerna i landet kommer att ses som en värdefull tillgång.

C) En självständig ekonomisk struktur måste byggas upp. I syfte att uppnå detta måste följande åstadkommas:

18) Ekonomin måste planeras centralt.

19) Offentligt ägande måste särskiljas från statskapitalism, och denna statskapitalism måste mötas av motstånd. Ledstjärnan inom vetenskaperna, politik, och samhällsproduktionen, är att du endast kan ta så mycket som du ger.

20) Angående offentlig egendom kommer betoning att läggas på utvecklingen av tunga industrier.

21) Offentlig kontroll över tillgångar, transportmedel, handel, finans och masskommunikationen i samhället kommer att råda.

22) Bönder kommer att uppmuntras till att bilda kollektiv och ges stöd för denna ansträngning.

D) Istället för kolonialistisk utbildning och kultur måste ett nationellt system för utbildning och kultur etableras. Alla dialekter av det kurdiska språket kommer att tillåtas utvecklas, även om ett av dem kommer utses till nationens officiella språk. Med avseende till det kurdiska språket, litteraturen och historien, kommer intensiva efterforskningar att utföras, och för att bistå detta kommer forskningsinstitut att skapas.

23) Hela befolkningen kommer att lära sig läsa och skriva.

E) För revolutionär enhet i Kurdistan krävs följande:

24) Revolutionen i olika delar av Kurdistan är främst en uppgift för folket som lever i de regionerna.

25) Ansträngningar för att framtinga särskilda reformer under skenet av "autonomi", med användandet av medel från den koloniala staten, ska möta motstånd i alla delar av Kurdistan.

26) Ansträngningar måste göras för att öka stödet och solidariteten mellan revolutionära krafter i olika delar av Kurdistan.

27) Ansträngningar måste göras för att uppnå framgång i den revolutionära linjen i alla delar av Kurdistan.

28) Grunden för enhet kommer vara självbestämmandet för alla folken i de olika delarna av Kurdistan.

29) De demokratiska rättigheterna av det kurdiska folket över världens alla länder måste garanteras. Kurder levandes utomlands bör gå samman med progressiva krafter och med kampen i Kurdistan. Förberedelser bör inledas för dessa människors återvändande till Kurdistan.

F) Med avseende till relationen med angränsande folk och internationella frågor måste vi tillämpa den proletära internationalismens principer. I syfte att uppnå detta måste följande åstadkommas:

30) På grund av delningen av Kurdistan mellan olika länder kommer relationen med revolutionära krafter inom de angränsade folken att baseras på antagandet att alla revolutionära rörelser är själva ansvariga för revolutionen i sina egna länder; med detta som grund måste olika former av enad kamp utvecklas på en rad varierande nivåer.

31) Enhet med angränsande folk måste baseras på uppfattningen att alla folk är självständiga och fria. Alla framtvungade former av enhet som inte baseras på denna uppfattning måste motsättas. Relationen med angränsande folk, i synnerhet med folket i Turkiet, kommer att utvecklas med vår vision om ett "Federalt Mellanöstern".

32) Relationen med självständiga länder och deras nationella befrielse-rörelser, samarbeten med arbetarklassens rörelser och revolutionära krafter världen över, solidaritet med demokratiska, antifascistiska, miljöbaserade och humanitära rörelser måste byggas upp.

Ernesto "Che" Guevara Kuba - Historiskt undantagsfall eller föregångare i kampen mot kolonialismen? 1961

"Arbetarklassen är den, klass som skapar och ger frukt, det är arbetarklassen som skapar all materiell rikedom i ett land. Och så länge den inte har makten i sina händer, så länge arbetarklassen tillåter att makten ligger i händerna på arbetsgivarna, utsugarna, spekulanterna, godsägarna, monopolen, utländska och inhemska intressen; så länge vapnen tjänar dem och inte är i arbetarklassens händer hålls arbetarna nere i elände hur många smulor de än får från de rikas bord."

FidelCastro

Aldrig har en lika märkvärdig händelse inträffat i Amerika, med så djupgående rötter och efterverkningar för världsdelen framstegsvänliga rörelser, som vårt revolutionära krig. En del har till och med sagt att det är den viktigaste händelsen i Amerikas historia som i betydelse kommer närmast efter den ryska revolutionen, segern över Hitlers vapenmakt och de påföljande sociala förändringarna samt den kinesiska revolutionen.

Även om denna rörelse tog sig ytterst olika former och uttryck, följde den oundgängligen samma allmänna mönster. Somalla århundradets stora historiska händelser inom ramen för kampen mot kolonialismen och övergången till Socialismen.

Vissa grupper har emellertid— somliga i god tro, andra av politiskt intresse — försökt att, i den kubanska revolutionen se en följd av egenartade orsaker och kännetecken. De överdriver deras relativa betydelse för den djupgående historiska och sociala omvandlingen till den grad att de kallar dem avgörande. De talar om den kubanska revolutionens undantagsställning i förhållande till andra progressiva partier i Amerika och

deras handlingslinjer. De hävdar följaktligen att de former och de vägar den kubansk revolutionen tog var engångsföreteelser och att den historiska utvecklingen för andra amerikanska folk kommer att bli en annan.

Vi håller med om att det förelåg vissa särskilda förhållanden som påverkade den kubanska revolutionen. Det är ett klart påvisat faktum att varje revolution uppvisar denna typ av egenheter. Men det är inte mindre klart fastslaget att varje revolution också lyder under vissa lagar som inget samhälle kan undgå. Låt oss därför analysera de förmenta egenheterna.

Den första, och kanske den viktigaste, den originellaste, är den jordnära kraft som heter Fidel Castro Ruz och som på ett år fått historiska dimensioner. Framtiden kommer att ge vår statsministers förtjänster sin rättmätiga plats i historien, men vi sätter honom redan nu i jämbredd med de största gestalterna i Latinamerikas historia.

Vilka är då de särskilda omständigheter som utgår från Fidel Castros personlighet? Flera faktorer i hans liv och i hans karaktär höjer honom över medhjälpare och efterföljare. Fidel har en så enastående personlighet att han blivit ledare för vilken rörelse han än varit medlem i. Och det har han blivit under hela sin bana från det han var student tills han blev ledare för vårt land och för de förtryckta folken i Amerika. Han äger alla en stor ledares egenskaper tillsammans med sin intelligens, styrka och mod och sin enastående omsorg om att alltid stödja folkviljan. Det har fört honom till den hedrande och krävande ställning han idag har. Men han har också andra viktiga egenskaper som förmågan att ta till sig kunskaper och erfarenheter, att kunna greppa helheten i en situation utan att förlora blicken för detaljerna, sin oerhörda framtidstro och öppna sinne för att förutse händelseutvecklingar och vara föreberedd alltid se längre och bättre än andra kamrater, Med sin förmåga att smälta samman, att förena och att motverka den splittring som försvagar; med sin förmåga att som högste chef leda den folkliga kampen; med sin oändliga kärlek till folket, tron på framtiden och sitt förutseende bidrog Fidel Castro mer än någon annan på Kuba till att ur intet bygga upp den fantastiska kubanska revolutionen.

Emellertid kan ingen påstå att de politiska och sociala villkoren på Kuba helt skilde sig från dem som råder i andra länder i Amerika och att revolutionen kunde genomföras tack vare dessa skillnader. Lika lite kan man hävda det motsatta, att Fidel Castro genomförde revolutionen trots

dessa skillnader. Som stor och skicklig ledare ledde Fidel revolutionen på Kuba genom att tolka den djupa politiska oro som gjorde folket redo för det stora språnget in på revolutionens väg. Det fanns också vissa omständigheter som inte var specifika för Kuba men som kommer att vara svåra att utnyttja igen av andra folk. Detta därför att imperialismen i motsats till vissa progressiva grupper drar lärdom av sina misstag.

En omständighet som vi kan kalla för undantagsfall är att den nordamerikanska imperialismen var förvirrad och inte kunde inse den verkliga vidden av den kubanska revolutionen. Detta förklarar många av de uppenbara motsägelserna inom den s.k. fjärde makten i den nordamerikanska politiken. Monopolföretagen började, som alltid i liknande situationer, leta efter en efterträdare till Batista, för de visste att folk var missnöjda och också letade, men på revolutionära vägar. Då är det ju klokare och mer förutseende att dra tillbaka den lille diktatorn som inte längre är användbar för att i stället sätta in nya "grabbar" som i sinom tid skulle kunna tjäna imperialismens intressen på ett förträffligt sätt. Imperiet försökte under en tid att spela ut det kortet i sin kontinentala poker men förlorade grundligen. De var misstänksamma mot oss före vår seger men inte rädda för oss. De spelade snarast med två kort i detta dubbelspel som de vanligtvis inte brukade förlora. Sändebud från State Department kom ofta utklädda till journalister för att ta denna olämpliga revolution på pulsen, men de fann aldrig minsta symptom på den överhängande faran. När imperialismen försökte börja handla, när de förstod att de oerfarna unga män som, segerrika tågade in på Havannas gator hade mycket klara begrepp om sin politiska plikt och var fast beslutna att leva upp till den, då var det redan för sent. Så föddes i januari 1959 den första samhälleliga revolutionen i hela det Karibiska området och den mest djupgående av de amerikanska revolutionerna.

Vi tror inte att det låg något egenartat i det faktum att borgarklassen, eller åtminstone en stor del av den, var välvilligt inställd till det revolutionära kriget mot tyranniet, samtidigt som den stödde och främjade försök till förhandlingslösningar för att ersätta Batista med personer som var inställda på att bromsa revolutionen.

Med tanke på de villkor under vilka det revolutionära kriget fördes och bredden av de olika politiska krafter som var motståndare till tyranniet är det inte heller förvånande att somliga storgodsägare intog en neutral hållning eller åtminstone inte aktivt bekämpade upprorsstyrkorna.

Det är förståeligt att den nationella borgarklassen, som ruinerats av imperialismen och tyranniet vars trupper plundrade småföretagarna och levde på utpressning, med viss sympati såg unga upprorsmän från bergen straffa legoarmén, imperialismens väpnade arm.

Sålunda bidrog icke revolutionära krafter i praktiken till att föra revolutionen till makten.

För att gå ett steg längre kan vi nämna ännu en egenhet, nämligen att bondebefolkningen på de flesta ställen på Kuba hade proletarisats till följd av den kapitalistiska stordriftens krav och halvmekaniserade jordbruk. Det ledde till en organisering som bidrog till ökat klassmedvetande.

Detta kan vi hålla med om. Men vi bör i sanningens namn nämna att det första område som intogs av upprorsstyrkorna, bestående av de överlevande från den besegrade gruppen som landstigit med Granma, var befolkat av fattigbönder med andra sociala och kulturella rötter än de som fanns i områden med halvmekaniserat jordbruk i stordrift.

Sierra Maestra, den första revolutionära skådeplatsen, var en tillflyktsort för alla de fattigbönder som dagligen kämpade mot storgodsväldet. De uppehöll sig på mark som tillhörde staten eller någon godsägare och försökte komma över en jordplätt och en smula välstånd. De förde en ständig kamp mot de skatteindrivande soldaterna som gick i storgodsägarnas ledband, och deras anspråk sträckte sig inte längre än till att bli självägande. Soldaterna i vår första rebellarmé kom från en del av denna samhällsklass som hade ett nästan aggressivt begär efter egen jord och gav perfekt uttryck för den inställning som brukar betecknas som småborgerlig. Småbonden slåss för att han vill ha jord, för sig själv och för sina barn, för att bestämma över den, kunna sälja den eller bli rik genom sitt arbete.

Trots sin småborgerliga inställning lär sig bonden snart att han inte kan tillfredsställa sitt begär att äga jorden utan att riva bort storgodssystemet. En radikal jordreform, den enda som kan ge fattigbönderna deras jord, skadar direkt imperialisternas, storgodsägarnas samt socker- och boskapsmagnaternas intressen. Borgarna är rädda för att komma i konflikt med dessa intressen. Proletariatet hyser ingen sådan fruktan. I den meningen förenar revolutionen under sin utveckling fattigbönder och arbetare. Arbetarna stöder kampen mot storgodsägarna. Fattigbonden som gynnas av äganderätt till jorden stöder lojalt den revolutionära mak-

ten och försvarar den mot dess fiender, imperialismen, och kontrarevolutionärerna.

Vi tror inte att det finns fler egenheter. Och vi har verkligen ansträngt oss att hitta alla. Låt oss nu undersöka vilka de ständiga rötterna till alla sociala fenomen i Amerika är, de motsättningar som mognar i dagens samhällen och som tvingar fram förändringar som kan få revolutionär omfattning, som de kubanska.

Först, historiskt sett, har vi storgodsväldet, även om det inte är det viktigaste i dagens läge. Storgodsväldet har legat till grund för den härskande klassens ekonomiska makt allt sedan de antikoloniala revolutionerna under förra århundradet. Denna jordägande samhällsklass, som finns i alla länder, ligger i allmänhet på efterkälken i förhållande till de samhällshändelser som skakar världen. I viss utsträckning förekommer dock att de klipskaste och mest klarsynta ur denna storgodsägarklass urskiljer faran och börjar ändra sina kapitalinvesteringar, mekaniserar ibland jordbruket, överför delar av sina kapitalintressen till industrin eller övergår till att själva bli monopolens kommersiella agenter. Men den första frihetsrevolutionen förändrade inte storgodsväldet som förblev reaktionärt och vidmakthöll slavprincipen i jordbruket. Detta fenomen förekommer utan undantag i alla länder i Amerika och har lagt grunden till alla de orättvisor som begåtts ända sedan den tid då Spaniens kungar förlånade stora jordegendomar åt förnämna conquistadorer och, som på Kuba, förvisade infödingar, kreoler och mestiser till det stycke jord som blir över mellan tre cirkulära förläningar.

Godsägaren, som i de flesta länder insåg att han inte kunde överleva ensam, slöt snabbt förbund med monopolen, de amerikanska folkens mäktigaste och grymmaste förtryckare. Det nordamerikanska kapitalet gödslade jungfrulig mark för att sedan hänsynslöst ta tillbaka de pengar som det så "storsint" hade givit ut, och dessutom hela avkastningen som flera gånger om överträffade investeringarna i det "lyckliggjorda" landet.

Amerika blev slagfält för kamp mellan imperialistiska krafter och "krigen" mellan Costa Rica och Nicaragua, avstyckningen av Panama, skändligheten som begicks mot Ecuador i tvisten med Peru, striden mellan Paraguay och Bolivia är bara uttryck för denna jättelika kamp mellan världens stora imperialistiska konsortier. Vid slutet av andra världskriget hade dennakamp avgjorts och nästan uteslutande till förmån för de nordamerikanska monopolen. Alltsedan dess har imperiet hängett

sig åt att finslipa sitt koloniala välde och på bästa sätt skapa garantier mot inblandning av gamla och nya konkurrenter från andra imperialistiska länder. Allt detta har medfört en fruktansvärt snedvriden ekonomi som imperiets finkänsliga ekonomer beskrivit med ett harmlöst ord som vittnar om den djupa barmhärtighet de känner för oss, de underlägsna varelserna. (De kallar våra skamligen utnyttjade, förföljda och till okunighet dömda indianer för ”små indianer”. ”Färgade” är benämningen på alla människor av svart ras och alla mulatter, föraktade och diskriminerade. De görs, som individer och som del av en klass, till redskap för att splittra arbetarna i deras kamp för en bättre ekonomisk framtid.) Och oss, Amerikas folk, kallar de finkänsligt och mildt, för ”underutvecklade”.

Vad är underutveckling?

En dvärg med stort huvud och kraftig bröstorg är ”underutvecklad” i den bemärkelsen att hans svaga ben och korta armar inte svarar mot hans anatomi i övrigt. Han är resultatet av en missbildning som har förvridit hans utveckling. Dvärgar är i verkligheten också vi, vi som så vänligt kallas ”underutvecklade”, verklighetens koloniala, halvkoloniala eller beroende länder. Våra länders ekonomier har snedvridits av imperialismen som på ett abnormt sätt utvecklat de industribranscher eller jordbruksgränar som den behöver för att komplettera sin sammansatta ekonomi. ”Underutvecklingen”, eller den snedvridna utvecklingen, medför en farlig specialisering på råvaror som ständigt hotar folken med hungersnöd. Vi, de ”underutvecklade”, är de länder som bara odlar en produkt för en marknad. En enda produkt vars osäkra avsättning beror på en enda marknad som förestavar och fixerar villkoren — det är den storartade formeln för imperialismens ekonomiska herravälde som utnyttjar dengamla och evigt unga romerska devisen: söndra och härska.

Storgodsväldet är genom sitt förhållande till imperialismen sinnebilden för den så kallade ”underutvecklingen” som leder till låga löner och arbetslöshet. Låga löner och arbetslöshet är en ond cirkel som leder till ännu lägre löner och ännu större arbetslöshet i takt med att motsättningarna inom systemet skärps. Detta och att ständigt vara prisgiven åt de ekonomiska svängningarna skapar en gemensam nämnare för Amerikas folk, från Rio Bravo till Sydpolen. Denna gemensamma nämnare — som vi skall skriva med stora bokstäver och, som är utgång-

spunkt för alla som ägnar sig åt dessa sociala fenomen — är FOLKENS HUNGER. Det är ledan vid att bli förtryckt, förföljd och utsugen till det yttersta, ledan vid att sälja sin arbetsinsats till eländespris dag för dag (inför faran att utöka skaran av arbetslösa) för att största möjliga vinst skall kunna avtappas varje mänsklig kropp och slösas bort på lyx av kapitalägarna.

Vi ser alltså att det finns stora och ofrånkomliga gemensamma nämnare för hela Latinamerika, och vi kan inte säga att vi varit undantagna från någon av dessa gemensamma faktorer som leder fram till den värsta och mest beständiga: folkens hunger.

Både i sin primitiva och i sin monopolkapitalistiska utsugningsform anpassar sig storgodssystemet till nya villkor och blir imperialismens allierade. Den finanskapitalistiska och monopolistiska utsugningsformen bortom nationsgränserna skapar den ekonomiska kolonialismen, som med ett finare ord kallas ”underutveckling”.

Allt detta fanns på Kuba. Hunger likaså. Andelen arbetslösa var den högsta i hela Latinamerika, och imperialismen tog sig grymmare former än i många andra länder. Storgodsväldet var lika mäktigt som i vilken som helst av våra systerrepubliker.

Hur bar vi oss då åt för att befria oss från det mäktiga imperialistiska systemet, som i alla länder för med sig ett följande av marionettregeringar och legoarmar för att försvara detta komplicerade system för människans utsugning av människan? Vi tillämpade några recept som vi upptäckt i vår erfarenhetsgrundade läkekonst för att bota vårt kära Latinamerikas krämpor, ett naturläkemedel som snart fann sin platside vetenskapliga förklaringsmodellerna.

De objektiva villkoren för kampen är givna i människornas hunger och i deras reaktion mot hungern, i skräckväldet som släpps lös för att krossa den folkliga protesten och den våg av hat som förtrycket skapar. I Amerika saknades de subjektiva villkoren, och det viktigaste av dem som är insikten att en seger är möjlig genom våldsam strid mot imperialismens krafter och dess inhemska allierade. Dessa villkor skapas genom väpnad kamp som klargör nödvändigheten av en förändring (och gör det möjligt att kunna förutse den), där de folkliga krafterna besegrar armen och sedermera förintar den — vilket är ett nödvändigt villkor för varje verklig revolution.

Med detta sagt, att villkoren växer fram genom den väpnade kampen,

måste vi än en gång förklara att denna kamp bör föras på landsbygden. Med en bondearmé som kämpar för fattigböndernas viktiga mål (varav det viktigaste är en rättvis fördelning av jorden) kan städerna intas. Utifrån arbetarklassens ideologi, vars stora tänkare upptäckte de samhällseliga lagar som styr oss, kan Amerikas bondeklass ge upphov till framtidens stora befrielsearm, som den gjorde på Kuba. Inom denna väpnade styrka, som organiseras på landsbygden, mognar de subjektiva villkoren för maktövertagandet. Den erövrar städerna utifrån, förenar sig med arbetarklassen och bidrar med sin erfarenhet till den ideologiska grunden, och kan och måste slå förtryckarmén i spillror. Det startar med överraskningsanfall och slutar med stora slag när gerillan lämnat sin lilleputtfas bakom sig och blivit en stor befrielsearm. För att befästa den revolutionära makten måste sedan den gamla armen avskaffas, som sagt.

Vad skulle hända om man i Latinamerika, som på Kuba, skulle försöka skapa dessa förutsättningar för de egendomslösa kamp för makten? Skulle det vara möjligt? Och om det är möjligt, kommer det att bli lättare eller svårare än på Kuba? Enligt vår mening kommer nya revolutioner i Amerika att bli svårare att genomföra. Det finns svårigheter som gäller för alla länder, och särskilda svårigheter för vissa, vars utvecklingsgrad eller nationella särdrag skiljer dem från de övriga. Vi nämnde tidigare att vissa faktorer kunde betraktas som exceptionella i Kubas fall: inställningen hos imperialisterna, som stod handfallna inför den kubanska revolutionen, och till en viss grad inställningen hos den nationella borgarklassen, som också var förvirrad men som hyste viss sympati för rebellernas förehavanden på grund av imperialismens intrång på dess intressen (samma situation återfinns i de övriga länderna). Kuba drog ett streck i sanden och Pizarros dilemma återuppstår: på ena sidan finns de som älskar folket och på den andra de som hatar. Mellan dem blir den klyfta allt tydligare som delar befolkningen i två stora samhällseliga krafter: borgarklassen och arbetarklassen. Och allteftersom den kubanska revolutionen går framåt blir deras ställningstaganden allt klarare.

Imperialismen har i grunden lärt sig sin Kuba-läxa och kommer inte att låta sig tas med överraskning i någon av Amerikas tjugo republiker, inte i någon av de kolonier som fortfarande finns, ingenstans i Amerika. Det innebär att de som nu tar sig före att bryta likstelheten, den romerska freden, står inför väldiga folkliga strider mot mäktiga invasionssarméer. Detta är viktigt, för om det kubanska befrielsekriget med sina

två år av oupphörliga strider, tvekan och osäkerhet var svårt att vinna, så kommer de strider som väntar folken i andra delar av Amerika att bli oändligt mycket svårare.

Förenta Staterna skyndar på leveransen av vapen till de marionettregeringar som är mest hotade. De tvingar på dem avtal för att på det juridiska planet bereda väg för att skicka in vapen och trupper för förtryck och blodbad. Dessutom intensifieras den militära träningen av förtryckararméernas befäl, så att de effektivt ska kunna sättas in mot folket.

Och borgarklassen? frågar man sig. I många länder i Amerika finns objektiva motsättningar mellan de nationella borgarklasserna som strävar efter utveckling, och imperialismen som översvämmar marknaderna med sina varor för att i ojämn konkurrens kväva den inhemska industrin, och på andra sätt och i andra former lägga beslag på mervärde och rikedomar.

Trots dessa motsättningar förmår de nationella borgarklasserna i allmänhet inte inta en kämpande hållning gentemot imperialismen. Detta visar att de fruktar en folklig revolution mer än monopolens despotiska herravälde som krossar den nationella identiteten” fosterlandskäslan och koloniserar ekonomin.

Storbourgeoisien motsätter sig öppet revolutionen och tvekar inte att alliera sig med imperialismen och storgodsväldet för att bekämpa folket och på så sätt spärra vägen för revolutionen.

Desperat och hysterisk är imperialismen beredd, att ta till vilka medel som helst och förse sina marionetter med vapen och trupper för att förinta varje folk som reser sig. De främsta krafterna som står emot de nya folkliga revolutionerna i Latinamerika är ett grymt storgodsvälde som saknar skrupler och har stor erfarenhet av det våldsammaste förtryck, och en övre borgarklass som är beredd att till varje pris stoppa den folkliga revolutionen.

Dessa är de svårigheter som ska läggas till alla de som hör till själva kampen i Latinamerika under dessa nya omständigheter, alltsedan den oåterkalleliga kubanska revolutionen befäst sina ställningar.

Det finns andra och mer speciella problem. Det är svårare att få till stånd en gerillarörelse i länder som utvecklat en lätt eller medeltung industri, utan att för den skull kunna tala om effektiv industrialisering, eller där folk av andra skäl samlats i stora städer. Städernas ideologiska

påverkan bromsar gerillakrigets uppkomst genom att inge hopp om att folklig masskamp kan föras under fredliga former. Detta skapar en viss tilltro till institutioner, som under mer eller mindre "normala" perioder kan erbjuda mindre svåra villkor för folket.

Man börjar till och med hoppas på en möjlig ökning av antalet revolutionära ledamöter i de parlamentariska församlingarna, till den grad att en kvalitativ förändring skulle kunna uppnås en dag.

Jag har mycket svårt att föreställa mig att en dylik förhoppning skulle kunna infrias i något av Amerikas länder under rådande förhållanden. Även om man inte kan utesluta möjligheten i ett givet land av en förändring som inleds genom val, gör de faktiska förutsättningarna den möjligheten avlägsen.

Revolutionärerna kan inte förutse alla taktiska varianter som kan tänkas komma till användning för befrielse. Revolutionärernas verkliga skicklighet mäts förmågan att finna revolutionära taktiker som anpassar sig till varje lägesförändring, att hålla alla vägar öppna och utnyttja dem till det yttersta. Det vore ett oförlåtligt misstag att undervärdera den framgång ett revolutionärt program kan få genom en given valsituation. Men det lika oförlåtligt att uteslutande tänka på valen och försumma andra kampformerna, innefattande den väpnade kampen för att ta makten. Makten är det oundgängliga redskapet för att kunna tillämpa och utveckla det revolutionära programmet. För om man inte tar makten blir alla landvinningar osäkra, otillräckliga, oförmögna att åstadkomma de lösningar som behövs, hur avancerade de än verkar.

När det talas om att erövra makten genom val är vår fråga ständigt densamma: om en folkrörelse kommer till genom att erhålla en stor andel av folkets röster och följaktligen beslutar att påbörja de stora sociala omvälvningar som anges i det segrande valprogrammet, kommer då inte denna rörelse omedelbart i konflikt med landets reaktionära klasser? Och har inte armén alltid varit ett instrument för dessa klasser? Om det förhåller sig så, är det logiskt att förmoda att armén kommer att stå på sin klass sida och komma i konflikt med den nya konstitutionella regeringen. Genom en mer eller mindre blodig statskupp kan regeringen avsättas och det gamla spelet börja om på nytt, för att aldrig ta slut. Det kan givetvis också hända att armén besegras genom att folket med vapen försvarar regeringen. Det som förefaller osannolikt är att armén skulle acceptera de djupgående sociala reformerna och lugnt foga sig i

att förintas som kast.

Även när det galler länder med stora städer, som vi talade om, tror vi att det är tillrådligt med tanke på den ekonomiska efterblivenheten, att utveckla kampen utanför staden, när det handlar om långvarig kamp. För att tala klarspråk i ett land med stora städer kan närvaron av en gerillagrupp i något berg hålla upprorets fana levande. För det är mycket svårt för förtryckapparaten att snabbt, eller ens på flera års sikt, utrota gerillagrupper som har samhällelig bas i ett område väl lämpat för gerillakrigsföring, och där det finns som konsekvent tillämpar gerillakrigets taktik och strategi.

Händelseutvecklingen i städerna blir annorlunda. Där kan den väpnade kampen mot en förtryckarmé utvecklas oant långt, men en sådan kamp kan bara övergå till reguljärt krig när en mäktig armé kämpar mot en annan armé. Med en liten grupp kan man inte ta upp ett reguljärt krig mot en 'mäktig och väl beväpnad armé.

För ett reguljärt krig behövs mycket vapen, och frågan ställer sig: var finns vapnen? Vapnen finns inte bara där, de måste erövrats från fienden. Men för att ta dem från. Fienden måste man kämpa, och reguljärt krig är uteslutet. Därför bör kampen i de stora städerna inledas underjordiskt för att dra till sig militära grupper, eller för att erövra vapen genom överraskningsaktioner.

På det sättet kan man nå långt och vi skulle inte våga förneka möjligheten till framgång för en folklig resning med gerillastöd inom staden. Ingen kan invända mot detta på teoretisk grund, det är i alla fall inte vår avsikt. Men vi måste notera hur enkelt det skulle vara att genom angiveri eller genom successiv underrättelseverksamhet ta kål på ledarna för revolutionen. Å andra sidan kan — även om armén vidtar alla åtgärder den kan inom staden — sabotageverksamhet organiseras och stora framgångar uppnås med den särskilt effektiva gerillaform som förstadsgerillan utgör — om den har sitt centrum i säkrare områden. Där kan den politiska revolutionära ledningen förbli oskadd på visst avstånd från krigsskådeplatsen, även om förtryckarmén krossar alla folkliga krafter i staden. Men man måste alltid komma ihåg att det handlar om relativ säkerhet, inte helt skyddad från kriget, för det går inte att leda kampen från något annat land eller från avlägsna platser. Ledningen måste finnas bland folket, och kämpa med folket.

Om vi återvänder till frågan om det är möjligt att räkna med hjälp

från den militära kasten för att störta en regim eller för att få tag i vapen, så måste två problem analyseras.

För det första om dessa militärer verkligen gör gemensam sak med de folkliga krafterna för att störta regimen - anta att de utgör en organiserad kärna som kan fatta egna beslut skulle det handla om att en grupp militärer gör en kupp mot resten av armén. Då skulle förmodligen den militära kastens struktur inte rubbas. Det andra fallet där armén snabbt och spontant förenar sig med de folkliga krafterna kan enligt vår uppfattning inträffa endast sedan armén lidit förkrossande nederlag mot en mäktig och ståndaktig fiende dvs. rena katastrofen för den sittande regeringen. Om armén besegrats och brutits ned moraliskt kan detta inträffa. Men detta förutsätter en föregående kamp och då är vi tillbaka vid frågan om hur denna kamp bör föras. Svaret pekar mot att man bör inleda gerillakrig på landsbygden i områden med gynnsam terräng och att gerillan måste bli understödd av en kamp i städerna. Man måste också räkna med största möjliga uppslutning från arbetarna som ansluter sig ledda av sin ideologiska klasskänsla. Vi har talat tillräckligt om de svårigheter som de revolutionära rörelserna i Latinamerika kommer att möta. Man kan nu fråga sig om det i det förberedande stadiet — det som Fidel Castro upplevde i Sierra Maestra — föreligger gynnsamma villkor eller ej. Vi tror att det också här finns allmänna villkor som underlättar uppkomsten av upprorsungar och i vissa länder specifika villkor som är särskilt gynnsamma. Vi måste framhålla två subjektiva faktorer som hör till de viktigaste följderna av den kubanska revolutionen. Den första är att segern är möjlig, för nu är det allom välbekant att det är möjligt att som den idealistiska besättningen på Granma efter två års kamp i Sierra Maestra uppnå segern. Det visar att en revolutionär rörelse som opererar med landsbygden som utgångspunkt, som förenar sig med bönderna, tillväxer i styrka, krossar armén i öppen strid, erövrar städerna genom sin kamp, förstärker de subjektiva villkor som är nödvändiga för att erövra makten.

Betydelsen av detta framgår av det stora antal undantagspredikanter som har dykt upp. Undantagspredikanter är de märkliga individer som anser den kubanska revolutionen vara en egenartad och oefterhärmlig händelse världen ledd av en människa med eller utan fel, beroende på om undantagspredikanten tillhör högern eller vänstern. Men som sägs ha lett revolutionen längs vägar som öppnades endast och uteslutande

för den kubanska revolutionens framfart. Ingenting kunde vara mer felaktigt, menar vi. Möjligheten till seger för folken i Latinamerika ligger uppenbar längs gerillakrigets väg, grundad på en bondearmé, på förbundet mellan arbetare och bönder som besegrar armén i öppen strid, intar städerna från landsbygden, upplöser armén som ett första steg i den totala uppgörelsen med den gamla koloniala världens överbyggnad.

Vi kan som en andra subjektiv faktor betrakta det faktum att folken inte bara upplever möjligheten till seger utan nu också känner sitt öde. De vet med växande visshet att vilka bedrävelser historien än för med sig under kortare skeden så tillhör framtiden folken, eftersom framtiden tillhör den samhällseliga rättvisan. Detta kommer att bidra till att den revolutionära jämsningen når högre höjder än hittills i Latinamerika.

Vi kan nämna faktorer av mindre allmän karaktär som förekommer olika ofta i länderna. En viktig sådan faktor är utsugningen av fattigbönderna, som i allmänhet är mer förekommande i alla andra länder i Latinamerika än på Kuba före revolutionen. De som i folkresningskedet av vår kamp vill se följderna av proletariseringen på landsbygden, borde dra sig till minnes att proletariseringen bidrog till att påskynda bildandet av kooperativa föreningar efter maktövertagandet och jordreformen. Men bonden som från början var rebellarméns kärna, samma bonde som nu återvänt till Sierra Maestra som självständig och stolt ägare till sin egen torva är nu obevlig individualist. Amerika är ju fullt av egendomligheter; en bonde i Argentina har inte samma inställning som en bonde i Peru, Bolivia eller Ecuador, men hungern efter jord går igen hos alla bönder, och bönderna anger tonen i Amerika. Eftersom de i de flesta andra länder är ännu mer utsugna än de var på Kuba, finns det stora förutsättningar för att bondeklassen skall resa sig i vapen.

Dessutom återstår en sak. Batistas arme var med all sina svagheter organiserad så att alla från den enkla soldaten till generalen var medskyldiga i utplundringen av folket. De var helt och hållet köpta legosoldater och det medförde en viss enhetlighet i förtryckets maskineri. Amerikas arméer består i allmänhet av en kår professionella officerare och periodvis inkallade värnpliktiga. Varje år inkallas unga män som lämnar sina hem där de upplevt föräldrarnas dagliga nöd och själva utsatts för fattigdom och social orättvisa. Om de en dag beordras att som kanonmat bekämpa dem som försvarar en lära, som de inom sig känner vara riktig, kommer deras förmåga till aggressivitet att påverkas på djupet. Med rik-

tigt utformad information som visar de inkallade hur rättmätiga skälen för folkets kamp är, kan man uppnå strålande resultat.

Efter denna ytliga genomgång kan vi säga att den kubanska revolutionen dels kunde räkna med egenartade faktorer som gav den speciella drag och dels de faktorer som är gemensamma för alla folk som är uttryck för revolutionens inre nödvändighet. Vi ser också att nya förutsättningar tillkommit som kan bereda väg för revolutionära rörelser: folkens insikt om sitt öde och om kampens nödvändighet och möjlighet. Samtidigt förhållanden som kommer att göra det svårare för de väpnade folkliga styrkorna att snabbt nå målet att erövra makten. Dit hör det nära förbundet mellan imperialismen och alla de amerikanska borgarklasserna för att till varje pris bekämpa de folkliga krafterna. Mörka dagar väntar Latinamerika och de senaste budskapen från USA:s styresmän antyder antyder att mörka dagar väntar världen. Lumumba, vildsint mörad, visar oss med martyrens storhet de sorgliga misstag som inte får begås. När den antiimperialistiska kampen väl inletts måste den föras konsekvent. Man måste slå hårt, där det gör ont, utan uppehåll och utan att ta ett steg tillbaka. Alltid gå framåt, alltid slå tillbaka varje angrepp med ännu starkare folkligt motstånd. Det är vägen till seger. Vid ett annat tillfälle kommer vi att analysera huruvida den kubanska revolutionen efter maktovertagandet gick vidare på dessa nya revolutionära vägar med unika steg eller om det även här, med all respekt för vissa särdrag, handlade om logisk väg grundad på samhällsutvecklingens lagbundenhet.